

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
KOMUNIKĀCIJAS ZINĀTNES NODAĻA

**FEMINĪNAIS UN MASKULĪNAIS ROMĀNĀ “VĒJIEM
LĪDZI”, AUDITORIJAS VĒRTĒJUMS**

BAKALaura DARBS

Autore: **Dagnija Kāle**

Studenta apliecības Nr.: dk13068

Darba vadītāja: M.sc.soc. Marita Zitmane

RĪGA 2016

ANOTĀCIJA

Bakalaura darbs “Feminīnais un maskulīnais romānā “Vējiem līdzi”, auditorijas vērtējums” ir pētījums par to, kā lasītāji vērtē feminīnās un maskulīnās iezīmes Margaretas Mičelas romānā “Vējiem līdzi”.

Darbs sastāv no trim daļām – teorētiskā, metodoloģiskā un pētījuma daļa. Teorētiskajā daļā tiek skatīts feminisms un tā vēsture, feministiskā teorija, feminitāte un maskulinitāte, vispārīgi par romānu “Vējiem līdzi”, kā arī ar to saistīto kritiku. Metodoloģijas daļa apskata padziļināto interviju un fokusgrupu interviju pielietojum. Pētījuma daļas pamatā ir četras dažādas intervijas.

Pētījuma rezultāti liecina par auditorijas romāna vērtējumu, sieviešu un vīriešu sociālajām lomām un to izmaiņām salīdzinot ar 19.gadsimta beigām un mūsdienām.

Atslēgas vārdi: Feminitāte, maskulinitāte, “Vējiem līdzi”, auditorijas skatījums.

ANNOTATION

Bachelor paper “Femininity and masculinity in the novel “Gone with the Wind”, views of the audience” is the study of how readers evaluate feminine and masculine features in Margaret Mitchell’s novel “Gone with the Wind”.

The paper consists of three parts – theoretical, methodological and research part. In theoretical part is viewed feminism and its history, feminist theory, femininity and masculinity, about the novel “Gone with the Wind” in general, as well as to the novel related criticism. Methodological part views the use of in-depth interviews and focus group interviews. The research part consists of four different interviews.

The research results reveal the audiences views on the novel, women’s and men’s social roles and their changes comparing to the end of 19th century and present day.

Key words: Femininity, masculinity, “Gone with the Wind”, view of the audience.

SATURS

IEVADS	6
1. TEORĒTISKĀ DAĻA	8
1.1. Feminisms un tā vēsture	8
1.2. Feministiskā teorija	10
1.3. Feministiskā literatūra	11
1.4. Dzimtes pētījumi - feminitāte un maskulinitāte	13
1.4.1. Maskulinitāte	14
1.4.2. Feminitāte	15
1.5. Romāns "Vējiem līdzi"	16
1.5.1. Romāna "Vējiem līdzi" raksturojums, kritika	18
1.6. Amerikas sieviešu sociālā loma	20
2. METODOLOĢIJA	23
2.1. Padziļinātās intervijas	24
2.2. Fokusgrupu intervijas	26
3. PĒTĪJUMA DAĻA	28
3.1. Padziļinātās intervijas	28
3.2. Fokusgrupu intervijas	29
3.3. Romāna "Vējiem līdzi" lasītāju kopvērtējums	30
3.4. Romāna "Vējiem līdzi" mērķauditorija	31
3.5. Galveno tēlu vērtējums	31
3.5.1. Skārleta O'Hāra	31
3.5.2. Melānija Vilksa	33
3.5.3. Rets Batlers	33
3.5.4. Ešlijs Vilks	34
3.6. 19.gadsimta beigu ideālais sievietes tēls	34
3.7. 19.gadsimta beigu ideālais vīrieša tēls	35
3.8. Mūsdienu sievietes sociālā loma, ideālais tēls	35
3.9. Mūsdienu vīriešu sociālā loma, ideālais tēls	36
3.10. Lasīšanas paradumi	37
3.11. Interviju rezultātu salīdzinājums	37
4. REZULTĀTI	42
SECINĀJUMI	47
PATEICĪBAS	51

IZMANTOTĀ LITERATŪRA	52
PIELIKUMI.....	54
1. pielikums 3.1. tabula – Fokusgrupu interviju dalībnieki.....	54
2. pielikums Intervija ar Benitu Jaunzemi.....	54
3. pielikums Intervija ar Gunu Jansoni.....	59
4. pielikums Fokusgrupu intervija – vīrieši.....	64
5. pielikums Fokusgrupu intervija – sievietes.....	69

IEVADS

Margaritas Mičelas romāns “Vējiem līdzi” ir klasika, kas izturējusi laika pārbaudi un joprojām saglabā savu popularitāti arī mūsdienu lasītāju vidū. Tas ir romāns par Ameriku pilsoņu kara laikā, kas lieliski atspoguļo tā laika sabiedrību, viņu ikdienu, vērtības un sociālās lomas. Kā karš mainīja esošo sabiedrības sistēmu, kā tai nācās pielāgoties lai izdzīvotu un protams, šis romāns ir arī par mīlestību. Varētu apgalvot, ka šis ir viens no populārākajiem sieviešu autoru romāniem, vismaz 20.gadsimta ietvaros noteikti.

Mūsdienās joprojām ir aktuāli jautājumi saistībā ar vīriešu un sieviešu sociālajām lomām sabiedrībā, tāpēc pētījumi par šo lomu vēsturi un attīstību joprojām saglabā savu aktualitāti. Lai detalizētāk izprastu esošo situāciju mūsdienu sabiedrībā, ir nepieciešams analizēt kā tā sākotnēji veidojusies, kas ietekmējis tās attīstību.

Komunikācijas aspektā šī bakalaura darba ietvaros paredzēts pētīt, kā lasītāji uztver romāna “Vējiem līdzi” feminīnās un maskulīnās iezīmes, kas līdz šim vēl nav ticis pētīts. Kā arī apskatīt feminisma attīstību kā tādu, sieviešu lomu Amerikas sabiedrībā pilsoņu kara laikā, kas arī atainots romānā, un citus ar pētījumu saistītus aspektus.

Bakalaura darba **hipotēze** – sievietes un vīrieši atšķirīgi uztver romānā atainoto, katrs sevi asociē konkrēti ar sava dzimuma romāna tēliem un tiem arī lasot vairāk pievērš uzmanību. Pētījuma **mērķis** ir noskaidrot, kā izvēlētās fokusgrupas uztver un kam vairāk pievērš uzmanību lasot, tieši feminīno un maskulīno iezīmju aspektā. Kādas atšķirības saskatāmas starp izvēlētajām fokusgrupām. Kā arī padziļinātajās intervijās mērķis ir gūt ieskatu profesionālā redzējumā, kā romāna izpaužas pētāmās iezīmes, kā tas atbilst aprakstītā laika reālajai situācijai, kas būtiski ir vai nav mainījies salīdzinot ar mūsdienām.

Bakalaura darba **pētnieciskie jautājumi**: Kam, lasot romānu “Vējiem līdzi”, vairāk uzmanību pievērš sievietes un kam vīrieši? Kādas viedokļu atšķirības pastāv starp fokusgrupām savā starpā un salīdzinot ar padziļinātajās intervijās iegūtajiem rezultātiem?

Bakalaura darba **uzdevumi**:

- Gūt ieskatu feminisma attīstībā, sieviešu lomai sabiedrībā pētāmajā laika posmā
- Apskatīt jau esošo pētījumus, kritiku par romānu “Vējiem līdzi”
- Analizēt feministisko literatūru un teoriju
- Veikt divas padziļinātās intervijas ar cilvēkiem, kas profesionāli darbojas jomās, kas saistītas ar literatūru
- Veikt divas fokusgrupu intervijas dažādu vecumu un dzimumu grupās

- Apkopot, salīdzināt un analizēt intervijās iegūtos rezultātus
- Salīdzināt pētījuma rezultātus ar teorijā apskatīto
- Izdarīt secinājumus

Pētījuma **objekts** ir pētījuma laikā iegūtās intervijas, pētījumā **priekšmets** ir intervējamo viedoklis par feminīnajām un maskulīnajām iezīmēm un to izpausmēm romānā “Vējiem līdzi”. Kā pētniecības metodes tiks izmantotas divas padziļinātās klātienes intervijas un divas fokusgrupu intervijas. Darba struktūra sastāvēs no trim galvenajām daļām – teorētiskā daļa, metodoloģija un pētījuma daļa.

Pētījuma sagaidāmie rezultāti ir gūt padziļinātāku ieskatu tieši tajā, kam romāna lasītāji vairāk pievērš uzmanību un ko katrs tajā saskata, viņu viedoklis par sieviešu un vīriešu tā laika sociālajām lomām, iespējams, salīdzinājums ar mūsdienām, galveno romāna tēlu vērtējums. Pētījuma laikā cerams izdosies iezīmēt atšķirības, kā dažādas fokusgrupas romānā dažādi atceras konkrētas lietas par lasīto. Piemēram, iespējams vīriešu lasītāji vairāk uzmanības lasot romānu pievērš tam, kā romānā attēloti vīriešu tēli, tādejādi asociējot sevi ar viņiem un cenšoties iztēloties savu rīcību romāna varoņu vietā. Bet sievietes vairāk pievērš uzmanību tam, kā romānā atspoguļo sieviešu tēlus un asociē sevi ar šo tēlu rīcību. Šie protams ir tikai provizoriski minējumi pirms pētījuma veikšanas, ļoti iespējams, ka šie iepriekš izvirzītie apgalvojumi un hipotēze tiks pilnībā apgāzti. Galvenā uzmanība tomēr tiks pievērsta romāna lasītāju vērtējumam par galveno tēlu raksturu, rīcību un izvēlēm dažādās situācijās, kā lasītāji aprakta un novērtē situācijas.

Šis pētījums ir aktuāls gan mūsdienu literatūras, gan arī komunikācijas pētniecībā, jo šīs ir divas ļoti cieši saistītas jomas – literatūra ir komunikācijas izpausmes veids. Arī sieviešu un vīriešu sociālā loma sabiedrībā, gan mūsdienās, gan agrākajos laikos, kā arī feminisms ir būtiski svarīgs pētniecības lauks mūsdienu kontekstā, jo dzimumu sociālās lomas ir karstu diskusiju pamatā arī mūsdienās un daudzas problēmas saistībā ar šiem jautājumiem joprojām vēl nav atrisinātas, bet tās vēl turpina attīstīties. Tāpēc izpratne par šiem jautājumiem dažādos dzīves aspektos ir būtiska un noderīga.

1. TEORĒTISKĀ DAĻA

1.1. Feminisms un tā vēsture

Mūsdienās šis ir ļoti plaši apspriests jēdziens, kura definīcija bieži vien pazūd aiz vārda nu jau iegūtās nedaudz negatīvās nokrāsas, uzskatot, ka feminisms ir sieviešu pārkums pār vīriešiem, kas tā nebūt nav. Feminisms rietumu pasaulē pirmo reizi tika iepazīts ar tieši šādu nosaukumus 19.gadsimta beigās. Par feministiem dēvējot personas, kuras pozitīvi vērtējušas sieviešu lomas nostiprināšanu un ietekmes palielināšanu sabiedrībā, sniedzot sievietēm pašām iespēju noteikt uz izvēlēties savu lomu sabiedrībā. Feminisma teorijas skaidro un pēta dažādas problemātiskas situācijas sieviešu dzīvēs, to lomu sabiedrībā.¹ Feminismu reizēm jauc kā vēlmi uzsvērt un panākt sieviešu pārkumu pār vīriešiem sabiedrībā, tomēr tā gluži nav. Feministi cenšas panākt abu dzimumu vienlīdzību, lai neviens netiktu diskriminēts vai uzskatīts par pārkāko dzimumu, saņemot dažādas priekšrocības. Lielākajā mūsdienu attīstīto valstu likuma priekšā sievietes un vīrieši ir pilnīgi vienādi, tomēr tā nav visās valstīs.

Eiropā feminisma vēsturi bieži vien var sasaistīt ar tā reliģiskajiem pirmsākumiem. Daudzas sievietes savu rīcību pamatoja ar reliģiskiem uzskatiem un idejām. Mūsdienās bieži vien ir grūti izprast, kādu drosmi prasīja šāda rīcība. Tajā laikā tas nozīmēja uzvesties pretēji sabiedrībā vispār pieņemtajiem uzskatiem un kārtībai, to varēja uzskatīt par pilnīgi neiedomājamu rīcību.² Vairāku gadsimtu garumā visā Eiropā meitenes, kuras bija problemātiski izprecināt mēdza nosūtīt uz klosteriem. Daudzām tas bija kā mokošs cietums, taču citas prata izmantot lietderīgi savu laiku un atklāja savus talantus, iekšējo būtību. To, ka viņās ir kas vairāk par vien sabiedrības nostādīto mātes un sievas lomu. Daudzas no viņām atklāja sevī organizatores spējas, sāka lasīt, domāt patstāvīgi atklājot pavisam citu savu iekšējo pasauli, kam agrākajā sievietes ikdienas dzīvē reti kad atlika laiks. Sievietes rakstnieces vai kā ideju sludinātājas agrākos laikos bija neiedomājama un šokējoša lieta sabiedrībā. Nepalīdzēja arī tas, ka svētajos rakstos netrūka daudz negatīvu sieviešu piemēru, Ieva kā galvenā vainiece cilvēku krišanai grēkā, Delīla kā nodevēja, Izebele – kāra uz slepkavībām.³ Tas bieži vien bija garīdznieku iemesls neļaut sievietēm izteikt savu viedokli, un šo uzskatu laušana nebūt nebija viegla. Daudzas sievietes pakāpeniski sāka apstrīdēt šos rakstus un nepakļauties tajos

¹ Elliot, P., Mandell, N. (1995). *Feminist Issues: Race, Class and Sexuality*. Scarborough, ON: Prince Hall Canada. P.3.

² Voltersa, M. (2009). *Feminisms. Ļoti saistošs ievads*. Satori ¼. 17.lpp.

³ Turpat. 18. – 21.lpp.

minētajiem aizliegumiem. To varētu uzsākt par brīdi, kad sievietes sākas domāt kritiski, pašas spriest par sevi, nevis akli ticēt un pieņemt sabiedrības noteiktās lomas, kas tajā laikā viņu rīcību un brīvību krietni vien ierobežoja.

Sievietes palēnām ieguva nedaudz vairāk brīvības tikai ap 17.gadsimtu. Sievietes bija iedvesmotas sludināt, īpaši dažādās sektantu grupās, kas nodalījās no anglikāņu baznīcas un pievērsās paši savam ticības veidam. Lielākā daļa no šīm grupām ticēja tam, ka dvēseliskā atdzimšana ir vajadzīga katram cilvēkam. Tas bija svarīgāk nekā sekot līdzi un ievērot sabiedrības normas ikdienas dzīvē. Daudzas no šīm draudzēm sievietēm ļāva iesaistīties un pat deva balsstiesības pārrunās. Tomēr feminisms tuvāk mūsdienām būs mazāk atkarīgs no vīriešu un sieviešu reliģiskās vienlīdzības, vairāk cīnīsies par to, lai pierādītu, ka prāta spēju ziņā sievietes ir vienlīdz gudras ar vīriešiem.

18.gadsimtā feminisms izpaudās sievietēs, kuras kļuva par rakstniecēm. Mērija Astela (*Mary Astell*) bija viena no pirmajām īstajām feministēm, varbūt pat pirmā angļu rakstniece, kuras progresīvās idejas par sieviešu lomu un tiesībām arī mūsdienās var saprast. Viņa gandrīz visa sava mūža garumā centās uzrunāt tieši sievietes, minot to kopīgās problēmas. Lai arī viņa bija ļoti reliģioza, Astelai bija visai mazs sakaras ar drosmīgajām priekšgājējām 17.gadsimtā. Viņa bija diezgan konservatīva tomēr karstasinīgi iestājās pret netaisnību, ka sieviešu iespējas attīstīt savas prāta spējas ir ierobežotas sabiedrības normu dēļ. Viņai izdevās pārliecināt vairākas no savām paziņām, kuras bija diezgan turīgas. Un pateicoties tam, no 1699. līdz 1704.gadam izdevās atvērt veselas 54 skolas Londonā un Vestminsterā, 1729.gadā šajā rajonā bija jau 132 skolas. Astelas daudzas sievietes pārliecināja sākt uztvert sevi nopietni, kā vienlīdzīgas vīriešiem. Vien 18.gadsimtā daudzas feministes uzdrošinājās runāt tik pat droši un pārliecināti.

19.gadsimta pirmajā pusē izcēlās reformistes. Sieviešu prasības līdztiesiskuma ziņā tika paustas krietni vien skaidrāk un izteiktāk. Iespējams, tas ir saistīts ar to, ka tajā laikā sāka veidoties "sievišķības" tēls – pēc šķirām definēts izsmalcinātības paraugs un ideāls.⁴ Līdz pat gadsimta vidum vairākas sieviešu grupas slepus izstrādāja dažādas reformas, kas sievietēm pavēra jaunas iespējas. Līdzīga situācija bija visā pasaulē, arī Amerikā. Sievietes tika uzskatītas par vājo dzimumu, kurš nav spējīgs prāta ziņā pietuvoties vīriešiem.

Kaut kas nedaudz vairāk līdzīgs īstenai sieviešu kustībai izveidojās 19.gadsimta otrajā pusē. Sievietes apvienojās, lai kopīgiem spēkiem mēģinātu cīnīties pret sabiedrībā esošo

⁴ Voltersa, M. (2009). *Feminisms. Ļoti saistošs ievads*. Satori ¼. 22. - 61.lpp.

definīciju, par to, kas ir sieviete, jo tā ierobežoja viņas. Viņas cīnījās par tiesībām sevi pilnveidot pēc pašu ieskatiem un iespēju iegūt izglītību. Sākās kustība uz priekšu visos jautājumos par sievietēm. Sufražistes aktīvi cīnījās par sieviešu tiesībām balsot. Tikai 20.gadsimta pirmajā pusē sievietes Anglija vismaz teorētiski panāca tiesisku vienlīdzību. Vairāk teorētiski, jo praksē tas ne vienmēr tika ievērots.⁵ Joprojām viens no būtiskākajiem feminisma stūrakmeņiem bija cīņa par pilsonisko, tiesisko un izglītības vienlīdzību. Vien 20.gadsimta otrajā pusē tika pieņemta Cilvēktiesību deklarācija, kas paredzēja to, ka sievietēm un vīriešiem ir vienādas tiesības.

Mūsdienās feminisms izpaužas kā cīņa pret morālu diskrimināciju saistībā ar sabiedrības uzstādītiem standartiem par to, kādai ir jābūt sievietei. Vairāk tas ir saistīts tieši ar sievietes fizisko izskatu un sabiedrības uzskatu, ka sievietēm ir jābūt slaidām, seksapīlām, gariem matiem un citām līdzīgām īpašībām. Un jebkas, kas atšķiras no standarta vai vispār pieņemtā vizuālā standarta, kā sievietei būtu jāizskatās, tiek nosodīts. Īpaši šajā gadījumā runājot par sievietes svaru un vizuālo koptēlu. Mūsdienās cenšas nostiprināt ideju, ka atšķirīgs nav slikts.

1.2.Feministiskā teorija

Feministiskā teorija pēta tos apstākļus, kas veido sieviešu dzīves un kultūras izpratnes par to, ko nozīmē būt sievietei. Sākumā to diktēja sieviešu kustības mērķi saistībā ar politiku un sieviešu pakļaušanu vai izstumšanu no kādām konkrētām sfērām. Sievietes, kuras sevi dēvēja par feministēm atteicās pieņemt uzskatu, ka sievietes un vīrieši dabiski ir nevienlīdzīgi ne tikai fiziski bet arī garīgi. Feministiskā teorija cenšas izskaidrot apstākļus, kādos šīs dzīves tiek dzīvotas.⁶

Līdz mūsdienām sabiedrība dzīvoja vairāk vīriešu dominētā pasaulē, kur sievietes nepiedalījās jaunu zināšanu radīšanā. Pārsvarā viss bija no vīriešu skatu punkta sabiedrībā, feministiskā teorija apšaubā šādus zināšanu veidus. Vairāk cenšoties uzsvērt nepieciešamību tieši sievietēm radīt zināšanas par sievietēm, tā teikt pašām par sevi, jo iespējams, ne visu vīrieši līdz galam spēj izprast par to, kā ir būt sievietei un par katru dzīves aspektu.

Tomēr arī visas sievietes nevar ielikt vienā kopīgā grupā, jo dažādās pasaules vietās sievietes, viņu dzīves un sociālās lomas ir ļoti krasi atšķirīgas. Jāņem vērā kultūra, etniskā piederība, izglītība, vecums un citas kategorijas, pirms kaut ko vispārināt un attiecināt uz visām

⁵ Voltersa, M. (2009). *Feminisms. Ļoti saistošs ievads*. Satori ¼. 113.lpp.

⁶ Novikova, I. (2001). *Mūsdienu feministiskās teorijas* (Antoloģija). Rīga: Jumava, 9.lpp.

sievietēm kā vienu veselu kopumu. Visas sievietes nebūt nedomā pilnīgi vienādi un arī sieviešu starpā viedokļi par viņu pašu sociālajām lomām un dzīvi pavisam noteikti atšķiras. Nepieciešams arī nošķirt to, ka jēdziens “sieviete” un “feministe” nav viens un tas pats. Feministes vairāk apzinās sevi kā sievietes politiskā līmenī.

Feminisms kā pašas sabiedrības iniciētas politiskās aktivitātes pastāv arī mūsdienās. Šobrīd tie vairāk varētu būt jautājumi, kas saistīti ar pornogrāfiju, sieviešu reprodūktīvajām tiesībām, sievietēm populārajā kultūrā, vardarbību pret sievietēm un kopumā sieviešu tiesībām kā tādām. Agrāk tā bija cīņa par vienkāršām un mūsdienās pat uzskatāmām par primitīvām tiesībām, tādām kā balsošanas tiesības, īpašuma tiesības un citas lietas, kas saistās ar sieviešu neatkarību no vīriešiem ne tikai sociālā līmenī, bet arī mantiskā un tiesiskā līmenī. Jo agrāk bieži vien viss, kas sievietēm piederēja apprecoties nonāk vīru īpašumā un viņām pašām par to bija diezgan maza teikšana.

Vieni no svarīgākajiem mūsdienu feministiskās teorijas uzdevumiem ir saprast atšķirību starp sievietēm, mēģināt izprast tik sarežģīto un mainīgo pasauli kurā sievietes atrodas ļoti dažādās lomās.⁷

Feministiskās metodoloģijas pamats ir mēģinājumi veidot jaunu izpratni par to, kas īsti ir un kas nav zināšanas (epistemoloģija). Dabas un sociālo zinātņu metodoloģijas pamatnosacījumi uzstāda prasību par universalitāti un patiesumu visos aspektos, tomēr feminisma teorētiķes ir skeptiski noskaņotas pret šādiem kritērijiem un vairāk dod priekšroku nevis epistemoloģiskajam fundamentālismam, bet gan koherences teorijām.

1.3. Feministiskā literatūra

Būtībā liela daļa populārākās literatūras par sievietēm ir prātošana par sieviešu apspiešanu un pakļaušanu.⁸ Atbildes uz šiem jautājumiem ir mūsu sabiedrības nākotnes pamats. Vai pastāv cerība un iespēja, kā kādreiz eksistēs sabiedrība, kas ir egalitāra pret dzimumu. Šāda literatūra ir pamatā tam, lai saprastu, ko tieši nepieciešams mainīt esošajā sabiedrībā. Lai pēc iespējas mazinātu nevienlīdzību starp dzimumiem, tā izceļ sabiedrības problēmas un vājās vietas ar mērķi aicināt uz pārmaiņām vai vismaz domāšanas veida maiņu.

Feminisms vairāk apraksta kultūras, kurās pret sievietēm izturas citādāk nekā pret vīriešiem. Tā mērķis ir panākt sieviešu un vīriešu vienlīdzību gan tiesiskā, gan sociālā līmenī.

⁷ Novikova, I. (2001). *Mūsdienu feministiskās teorijas* (Antoloģija). Rīga: Jumava, 14.lpp.

⁸ Turpat. 17. - 21.lpp.

Bakalaura darba izstrādes gaitā vairāk tiks skatīts feminisms tieši Amerikā, jo tas ir tiešāk saistīts ar bakalaura darbā veikto pētījumu. Gan apskatot laiku, kas aprakstīts romānā, gan laiku, kad romāns ticis sarakstīts.

Amerikas Savienotajās Valstīs, Pilsoņu kara laikā, sievietes vairāk atbalstīja karu ar mērķi izbeigt verdzību.⁹ Sieviešu tiesiskā brīvība attīstījās un uzlabojās diezgan lēni. Pēc Pilsoņu kara feministi koncentrējās uz divām lietām – tumšādaino cilvēku un sieviešu tiesībām. 20.gadsimta sākuma feminisms krietni vien atšķīrās no 19.gadsimta. Parādījās daudzas rakstnieces sievietes, kuras rakstīja par tēmām, kurās galveno lomu ieņēma tieši sievietes un viņu dzīves, gan to pozitīvās, gan negatīvās puses. Tika publicēti daudzi autobiogrāfiski raksti, kuros rakstnieces centās atainot ar kādu netaisnīgumu un grūtībām sievietēm bieži vien nākas saskarties.¹⁰

Sievietes rakstnieces laika posmā no 1820. līdz 1870.gadam pārsvarā nāca no līdzīgām ģimenēm un dzīves situācijām. Pārsvarā viņas bija gaišādainās sievietes no vidējās šķiras, kurām bija pieejama izglītība un citas iespējas, lai sevi pilnveidotu literārā jomā.¹¹ Sievietēm rakstniecēm ne tikai bija jāpelna nauda ar rakstīšanu, bet arī viņām nācās pierādīt arī to, ka viņas spēj visu apvienot – rakstīšanu un ģimenes dzīves piepildīšanu. Viņas nevarēja aizmirst par saviem mājas darbiem, bērniem un vīru, pret kuriem arī viņai bija pienākumi. Bieži vien gan ģimenes locekļi viņām palīdzēja un atbalstīja viņas.

Sievietes rakstnieces sabiedrībā uztvēra divejādi – no viņām sagaidīja, lai viņas rakstītu kā sievietes, tomēr viņas par to arī kritizēja.¹² Daudzi kritiķi centās apgalvot, ka sieviešu rakstītais literatūras ziņā ir diezgan vājš un neizpelnās nekādu īpašu vērību.

20.gadsimta sākumā, kas ir arī laiks, kad tika sarakstīts romāns “Vējiem līdzi” notika daudz un dažādi panākumi tieši sieviešu lomas un tiesību jautājumos. Tas bija laiks, kad jaunā sieviešu rakstnieču un aktīvistu paaudze dažādos jautājumos uzņēma pagriezienus. Un ļoti ietekmīga loma sabiedrībā bija tieši sievietēm rakstniecēm un viņu sarakstītajiem darbiem. Sievietes literatūras jomā sniedza daudz ko jaunu gan satura, gan formas ziņā, jo tieši viņu darbi veidoja jaunus priekšstatus par sieviešu tēlu un lomu sabiedrībā. Šajos darbos tika daudz skatīta sieviešu loma un dzīves grūtības ar kurām nākas saskarties šajā mainīgajā pasaulē. Bet ne tikai

⁹ McElroy W. (1999). *Freedom, Feminism and the State*. Oakland: Independent Institute. P. 11.

¹⁰ Turpat.

¹¹ Ed. Hover, J., G., Sattelmeyer, R. (2006). *American History Through Literature: 1820-1870, 1st Edition*. Charles Scribner's Sons. P.414 – 418.

¹² Turpat.

sievietes rakstīja par savām problēmām un vietu sabiedrībā, arī vairāki vīrieši pievērsās rakstīšanai par sieviešu dzīvi.

Patriarhālais mantojums gan joprojām bija dominējošais, jo māksla kā tāda bija vīriešu veidota un tā bija paredzēta vairāk tomēr vīriešu auditorijām nekā sieviešu. Daudzās mākslas galerijās un izstāžu zālēs vīrieši sākotnēji varēja liegt sievietēm izstādīt savus mākslas darbus, ja viņi to uzskatīja par nepieciešamu. Tieši 20.gadsimta sākumā sievietēm brīvāk atļāva publicēt savus darbus, kas izraisīja diezgan lielu šo radošo darbu popularitāti tā laika sabiedrībā.

Viens no feministiskās literatūras piemēriem ir rakstnieces Virdžīnijas Vulfas (*Virginia Woolf*) darbi. Savos darbos viņa pārsvarā koncentrējas uz divām galvenajām lietām – pirmkārt, viņa noliedz Freida uzskatus par to, ka vīriešu seksualitāte ir pārāka par sieviešu seksualitāti, otrkārt, demonstrē sieviešu subjektivitāti, kas ir stereotipiski pasīva. Viņas idejas atspoguļojas ne tikai viņas darbu sižetos, bet arī nevēlēšanās pieņemt standarta literatūras formas. Viņa cenšas analizēt sieviešu sociālo, ekonomisko un politisko diskrimināciju, kā pamatā ir viņas personīgās pieredzes no dzīves.¹³

1.4. Dzimtes pētījumi - feminitāte un maskulinitāte

Dzimtes pētījumi zinātnē sniedz jaunu terminoloģiju, mūsdienās ļoti plaši izplatītu visās humanitārajās zinātnēs pasaulē. Dzimtes pētījumu pamatā ir mūsdienu sabiedrībā pastāvošās atšķirības starp vīriešiem un sievietēm. Šīs idejas guvušas apzīmējumus kā feminitāte un maskulinitāte.¹⁴ Tiek pētīti dažādi sabiedrībā plaši pieņemti un iesakņojušies stereotipi. Stereotipi, kas veido personīgo pašizpaušmes uzvedības modeli, stereotipi, kas konstruē ideālus skatoties pēc piederības konkrētam dzimumam, jeb īsāk sakot, tā saucamie dzimumu stereotipi. Tie paredz kāda konkrētu uzvedību vai lieta ir, vai tieši pretēji nav pieņemama kādam no dzimumiem – sievietēm vai vīriešiem. Rīcība pretēji sabiedrībā pastāvošajiem stereotipiem un uzskatiem parasti izraisa diezgan negatīvu un nosodošu sabiedrības reakciju. Kaut gan mūsdienu sabiedrības utopiskais mērķis tolerantā sabiedrība, kurā viss atšķirīgais un citālais netiktu automātiski uzskatīts par kaut ko sliktu vai nosodāmu, taču realitāte ir diezgan drūma, jo lielākā sabiedrības daļa atsakās kaut ko tādu pieņemt.

Dzimtes stereotipi darbojas gan individuālā līmenī, gan visas sabiedrības kopīgā līmenī. Tāpēc dzimtes pētījumi pēc būtības ir starpdisciplināri: skartas gan psiholoģiskās, gan ekonomiskās un politiskās teorijas. Tiek izvirzīti divi dažādi līmeņi: dzimtes identitāte un

¹³ Maze, R. (1997). *Virginia Woolf: Feminism, Creativity, and the Unconscious*. Praeger. P.117.

¹⁴ Red. Kostikova, K. (2005) Введение в гендерные исследования. Moscow: Aspekt Press. C.16

dzimtes lomas.¹⁵ Indivīda līmenī par šīm problēmām un ar to saistītajiem jautājumiem interesējas psiholoģija un filozofija. Ar sabiedrības līmeņa stereotipu analizēšanu nodarbojas socioloģija, ekonomika u.c.

1.4.1. *Maskulinitāte*

Pētnieks Maikls Kimmels (*Michael Kimmel*) definē maskulinitāti šādi:

“Maskulinitātes atsauca uz sociālajām lomām, uzvedību un nozīmēm kas tiek attiecinātas uz vīriešiem jebkurā sabiedrībā, jebkurā laika posmā. Kā tāds, jēdziens uzsver dzimti, nevis bioloģisko dzimumu, un dažādību identitātēs starp dažādu grupu vīriešiem. Kaut arī mēs izjūtam dzimumu kā iekšējās identitātes aspektu, maskulinitātes veidojas sabiedrības institūcijās un mūsu ikdienas rīcībās.”¹⁶

Maskulinitāte sastāv no vairākām maskulinitātēm vienlaicīgi. Lai arī visus vīriešus vieno fiziskais ķermenis, kas katram protams savā veidā arī ir atšķirīgs, tomēr dzimuma izpausmes veidi var būt ļoti dažādi un atšķirīgi, kā izpaužas maskulinitāte un feminitāte. Ja vīrietība ir vairāk kā bioloģisks termins, tas maskulinitāte ir vairāk kulturāls jēdziens, to īsti nekad nevar atdalīt no kultūras jēdziena.¹⁷ Tas nav kaut kas ar ko katrs vīrietis piedzimst, tas drīzāk ir kaut kas, kas satur dažādus kultūras un uzvedības kodus, ko ar laiku iemācās pielietot. Maskulinitāte ir kādu īpašību kopums, uzvedības veids un lomas ko parasti asociē ar vīriešiem.

Daļēji tas ir bioloģisks, bet daļēji arī kulturāls aspekts. Jo arī sievietes var izrādīt maskulīnas īpašības, pazīmes, ne tikai vīrieši. Tos cilvēkus, kuriem piemīt gan feminitātes, gan maskulinitātes iezīmes parasti dēvē par androgēniem.¹⁸ Par maskulīnām īpašībām parasti tiek uzskatītas drosmē, neatkarība un pašpārliecinātība. Šīs īpašības atšķiras un mainās atkarībā no dažādiem sociāliem un kulturāliem faktoriem. Maskulīnas īpašības ir tādas, kuras parasti piedēvē par tipiskām puisiem un vīriešiem. Kāda cilvēka rīcību drīzāk nosaka viņa raksturs.

Konkrēti runājot, maskulinitāte ir tas īpašību kopums, ko piedēvē kā atbilstošu vīriešu dzimuma pārstāvjiem. Vīrišķība nav kaut kas tāds par ko varētu veidot vienotu zinātņi, jo tas nav konkrēti definējams objekts. Tas drīzāk eksistē salīdzinājumā ar tam pretējo jēdzienu – sievišķību. Dzimte ir veids, kādā ir noteikti sabiedriskie paradumi.¹⁹ Ikdienā dzimumu attiecības tiek balstītas pamatojoties uz katra indivīda reproduktīvo sfēru. Taču vairāk

¹⁵ Red. Kostikova, K. (2005) Введение в гендерные исследования. Moscow: Aspekt Press. C.16

¹⁶ Kimmel, M. (2004). *Men and Masculinities. A social, cultural and Historical Encyclopedia*. Volume I. California: ABC-CLIO.

¹⁷ Beynon, J. (2002). *Masculinities and Culture*. Buckingham: Open University Press. P. 2.

¹⁸ Timothy, L. (2014). *The ethics of nobody I know: gender and the politics of descriptions*. Qualitative Research Journal. P. 64-78.

¹⁹ (2001). *Mūsdienu feministiskās teorijas*. Antoloģija. Rīga: LU Dzimtes studiju centrs, Jumava. 311. lpp.

nepieciešams skatīt tieši ķermeņa vēsturiskos aspektus, nevis konkrētu bioloģisko faktoru kopumu.

Pēdējā laikā, saistībā ar sieviešu kustības ietekmi, bieži vien tiek diskutēts par maskulinitāti. Konels (*Connell*) veicot maskulinitātes diskusiju analīzi secināja, ka tās apspriež jēdzienus par vīriešu lomu sabiedrībā attiecībā uz pastāvošajiem stereotipiem, seksuālo lomu un nozīmi.²⁰

1.4.2. Feminitāte

Feminitāte ir īpašību kopums, uzvedība un lomas, kuras parasti tiek asociētas kā piederīgas sievietēm. To veido gan sociāli izveidojušies standarti un normas, kā arī bioloģiskie cilvēka dzimuma aspekti.²¹ Feminitāte var nebūt atkarīga tikai no cilvēka bioloģiskā dzimuma, jo arī vīriešu dzimtes pārstāvjiem var piemist feminitātes īpašības, kuras parasti piedēvē sievietēm. Mūsdienu feminitātes koncepts balstās ne tikai uz sociāli konstruētām normām, bet arī sieviešu individuālās izvēles.

Īpašības, kuras parasti asociē kā feminitātes izpausmi ir maigums, empātija, jutīgums, rūpes, līdzjūtība, tolerance un citas, kaut gan šīs īpašības var atšķirties atkarībā no dažādām pasaules vietām un kultūrām, kā arī tās ietekmē dažādi sociāli un kultūras faktori. Īsāk sakot feminitāte ir tas, ko sabiedrībā uzskata un pieņem kā sievišķīgu un kas piedienas sievietēm pēc to sociālas lomas un to normām, kādas konkrētajā sabiedrībā un laikā ir pieņemtas un uzskatītas par pareizām. Ja sievietei vai vīrietim nepiemīt attiecīgi feminitātes vai maskulinitātes iezīmes, tad sabiedrība parasti to uztver diezgan noraidoši un pat negatīvi, jo lielākajā daļā sabiedrību reti kad pieņem to, ka sievietes uzvestos kā vīrieši un vīrieši kā sievietes. Tā protams notiek un likuma priekšā tas nav aizliegts, vismaz parasti, bet sabiedrības parasti pret šādu sociāli pieņemtu normu pārkāpumiem izturas citādāk, nedaudz atsvešināti un par noraidoši, jo šāda rīcība ir pretēja viņu pieņemtajam un uzskatiem par to, kā katra dzimuma pārstāvim būtu jāuzvedas vai jāizskatās. Lielākoties novirzes no normām, ko sabiedrība sagaida no katra dzimuma pārstāvja ir vien nosodījums, nepatīkamu baumu izplatīšana un citi veidi, kā sabiedrības pārstāvji izrāda nepatiku pret citādo vai viņiem nesaprotamo.²²

²⁰ Connell R.W. (1995) *Masculinities*. Berkley: University of California Press. p. 34

²¹ van den Wijngaard, M. (1997). *Reinventing the sexes: the biomedical construction of femininity and masculinity. Race, gender, and science*. Indiana University Press. p. 171.

²² Hofstede, G., Willem, A. (1998). *Masculinity and femininity :the taboo dimension of national cultures*. London: SAGE Publications, p.143.

Jāatceras, ka šīs ir īpašības, kuras kādā konkrētā sabiedrībā ir pieņemts uzskatīt par piederīgām vīriešu vai sieviešu dzimuma pārstāvjiem. Tas nenozīmē, ka fiziski vai bioloģiski vīriešiem vai sievietēm neizbēgami piemīt šīs iepriekš nosauktās īpašības, lai gan lielākajā daļā gadījumu tā tiešām ir, cilvēkiem pašiem to neapzinoties. Tas iespējams ir atkarīgs no katra cilvēka individuālā rakstura un vides, ģimenes kādā šis cilvēks uzaudzis.

1.5. Romāns “Vējiem līdzi”

Amerikāņu rakstnieces Margaretas Mičelas (*Margaret Mitchell*) romāns “Vējiem līdzi” (*Gone with the wind*) un tāda paša nosaukuma ekranizējumi ir pasauleslaveni jau krietni ilgu laiku un izskatās, ka tuvākajos gadu desmitos šis stāsts un tā reprodukcijas turpinās iemantot auditorijas atzinību. Grāmata tika publicēta 1936.gadā un tās autore Mičela vien tikai gadu vēlāk jau tika apbalvota ar Pulicera balvu daiļliteratūrā. Grāmata ir neapšaubāms dižpārdoklis, kuru kadru gadu pārdod vairākos tūkstošos kopiju, padarot to par vienu no visu laiku veiksmīgākajiem romāniem pasaulē, neskatoties uz kritiķu dažādajiem viedokļiem par šo rakstu darbu.

Filma “Vējiem līdzi” plašākas publikas apskatei nonāca jau salīdzinoši neilgi pēc grāmatas iznākšanas – vien trīs gadus vēlāk, 1939.gadā. Galveno lomu atveidotāji bija Klarks Geibls (*Clark Gable*), Vivjēna Leija (*Vivien Leigh*), Leslijs Hovards (*Leslie Howard*) un Olīvija de Havilanda (*Olivia de Havilland*). Filma ieguva veselas desmit akadēmijas balvas, kas ir neiedomājami liels sasniegums. Kā arī filmas slavenā frāze nobeigumā: “*Frankly, my dear, I don't give a damn*” bija labi zināma un populāra starp visiem kino mīļiem pasaulē.

Grāmata “Vējiem līdzi” primāri tiek uzskatīta par mīlas stāstu starp tās diviem galvenajiem varoņiem – Skārletu O’Hāru (*Scarlet O’Hara*) un Retu Batleru (*Rhett Butler*), kas norisinājās Amerikas pilsoņu kara un rekonstrukcijas laikā. Pilsoņu karš ar to saistītās sekas ir kā fons likteņa nolemtajam mīlas stāstam starp varoņiem. Toties var diezgan droši apgalvot, ka līdzās mīlas stāstam, grāmatas autore Mičela ir vienreizēji detalizēti atspoguļojusi tā laika dzīvi un sabiedrību Dienvidos atspoguļojot laika posmu no 1861.gada līdz 1874.gadam, īpaši attēlojot aristokrātisko Dienvidu sabiedrības dzīves veidu, un uzmanīgi atainojot galvenos romāna varoņus.

Kā jau iepriekš minēts, romāns nemitīgi piesaista lasītāju uzmanību un daudziem tas ir izcils stāsts par mīlestību. Kaut gan autore pati apgalvo, ka viņas grāmata tomēr esot vairāk par

izdzīvošanu, nevis mīlestību.²³ Mičela salīdzina divus mīlas pārus grāmatā Skārletu O'Hāru un Retu Batleru, ar Melāniju un Ešliju Vilksiem. It kā divi pāri, kas nonākušo ļoti līdzīgās situācijās, pasaule un viņiem pieņemtā un tik pierastā sabiedrības sistēma pēkšņi tiek izpostīta un sagrauta, nākas cīnīties par izdzīvošanu, ne tikai par mīlestību un savu laimi. Skārleta un Rets vairāk reprezentē cilvēkus, kuri nebaidās pārkāpt noteikumus un sabiedrībā vispār pieņemtus uzskatus, viņi ir cilvēki, kas spēj izdzīvot gandrīz jebkuros apstākļos pateicoties savam raksturam. Toties Melānija un Ešlijs ir tieši pretējs piemērs Skārletai un Retam. Viņos iezīmējas ļoti tradicionālas tā laika Dienvidu sabiedrības vērtības un uzskati, kas ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc viņiem kara laikā un pēc tā ir tik ļoti grūti adaptēties mainīgajos apstākļos. Viņi bija pārāk pieķērušies pagājušajiem laikiem un tam, kāda sabiedrība bija agrāk, pirms kara, kas viņu izdzīvošanu padarīja ļoti problemātisku. Un iespējams, bez Skārletas palīdzības, viņi nemaz nebūtu izdzīvojuši kara laikā un pēc tā.

Šis romāns tiek uzskatīts par daļu no feministiskās literatūras, jo tas ir sarakstīts no sievietes skatu punkta un atspoguļo sieviešu dzīves, koncentrējoties uz balto sieviešu dzīvi no bagātākās sabiedrības daļas. Grāmatas autore arī kritizē tik ierasto patriarhālo ģimenes modeli, kas tajā laikā sabiedrībā bija pieņemts Dienvidos, atklājot kā vēsturiski notikumi iespaidojuši sievietes dzīvi un kā sievietes to uztver.

Fakts, ka jebkurš karš vai konflikts sev līdzī nes krasas pārmaiņas sabiedrībā ir neapstrīdams, gan sievietēm, gan vīriešiem attiecībā uz to sociālajām lomām. Šajā romānā atspoguļots, kā Pilsoņu karš izmainīja patriarhālo sabiedrību Dienvidos, pievēršot īpašu uzmanību tieši augstākās šķiras sievietēm.

Romāna galvenā varone Skārleta O'Hāra, no kuras skatu punkta arī attēloti notikumi, nebūt nav tipiska tā laika sievietes tēls. Viņu var uzskatīt pat par diezgan skandalozu un šokējošu tā laika sabiedrības izpratnē, jo viņa rīkojās pēc savām vēlmēm un ieskatiem, nevis pēc sabiedrības uzspiestiem standartiem un vispār pieņemtām normām, vai tradīcijām. Kādā intervijā grāmatas autore atzīst, ka: "Karš mēdz mainīt sievietes. Nelaiimes, grūtības un nabadzība Pilsoņu kara laikā pārvērta Skārletu O'Hāru no izlutinātas un egoistiskas, bet citādi pavisam parastas Dienvidu meitenes, par rūdītu avantūristi."²⁴ Skārleta ne tikai pārsteidza ar

²³ Lewis, C. *Margaret Mitchell, Gone with the Wind*. Literarytraveler.com. Retrieved March 20, 2016 from <http://www.literarytraveler.com/articles/margaret-mitchell-gone-with-the-wind/>

²⁴ Perkerson, M. (1936). *Interview with Margaret Mitchell*. Public Broadcasting Service. Retrieved March 20, 2016 from <http://www.pbs.org/wnet/americanmasters/margaret-mitchell-american-rebel-interview-with-margaret-mitchell-from-1936/2011/>

savu tam laikam reizēm drosmīgo apģērbu, bet arī ar tā laika sievietēm tik netipisko uzvedību. Viņa bieži vien pārkāpa pieņemtās sabiedrības normas. Piemēram, viņa bija precējusies trīs reizes, kas ir kaut kas neiedomājams. Viņa uzsāka pati savu kokapstrādes biznesu, ko tā laika sievietes nedarīja, nebija pieņemts, kas sievietes interesētos vai nodarbotos ar biznesu, politiku un citām ar to saistītām lietām. Viņa bieži ceļoja viena pati, bez vīrieša pavadības, rīkojās vulgāri un emociju vadīta.

Toties tiešs pretstats Skārletas tēlam romānā ir Melānija Vilksa. Viņa ir klusa, pieticīga, nedaudz naiva un mīloša ģimenes sieviete, kura ievēro un tic sabiedrībā pieņemtajiem uzskatiem un normām. Viņa ir nosvērta, sievišķīga, laipna un uz ģimeni orientēta – kas arī bija tā laika sievietes paraugs sabiedrībā, kādai vajadzētu būt katrai sievietei. Grāmatā interesantā veidā atklājas kā līdzīgos apstākļos nonākušas rīkojas šīs divas tik ļoti atšķirīgās sievietes. Tas, kas kara laikā Skārletu padarīja par spēcīga rakstura, pat nekaunīgu, Melāniju tieši pretēji padarīja vēl vairāk par īstu dāmu un paraugu sabiedrībā. Viņa varēja darīt ko gribēja, bet nešokēja sabiedrību kā Skārleta, tikai tāpēc, ka viņa saglabāja dāmas statusu sabiedrībā. Varētu apgalvot, ka Skārleta un Melānija ir divi krasi pretstati šajā romāna, tomēr neviena no viņām nav sliktāka vai labāka. Rakstniece pati apgalvo, ka vienmēr ir bijusi ieinteresēta tieši tajās cilvēku īpašībās, kas palīdz vieniem izdzīvot un pārciest dažāda veida nelaimes un katastrofas, bet citi cilvēki, lai arī tik pat drosmīgi neiztur šos dzīves pārbaudījumus. Šādas parādības novērojamas kopš cilvēces vēstures senākajiem laikiem. Daži cilvēki izdzīvo nelaimēs, katastrofās, karos, bet citi neizdzīvo. Kādas īpašības piemīt tiem cilvēkiem, kur izcīna uzvaru un kādas īpašības pietrūkst tiem, kuri zaudē cīņā. Kas tieši ir tas, kas lika Dienvidu cilvēkiem izciest Pilsoņu karu un tikt tam pāri, arī pārmaiņām kas sekoja pēc tam, gan sabiedrības, gan ekonomiskā, gan politiskā jomā. Grāmatas autore apgalvo, ka tie, kuri izdzīvoja Pilsoņu karu, esot dēvējuši šo īpašību par apķērību.²⁵

1.5.1. Romāna “Vējiem līdzīgi” raksturojums, kritika

Plašākā sabiedrībā dažādos laika posmos, gan tad, kad romāns bija tikko izdots, gan mūsdienās, atrodamas dažādas atsauksmes par tā kvalitāti. Neskatoties uz tā tik plašo popularitāti viedokļi dalās, kā jau par jebkuru grāmatu vai citu radošu darbu, kas paredzēta plašākai publikai. Vairums kritikas gan ir pozitīva rakstura, tomēr šobrīd nepieciešams

²⁵ Perkerson, M. (1936). *Interview with Margaret Mitchell*. Public Broadcasting Service. Retrieved March 20, 2016 from <http://www.pbs.org/wnet/americanmasters/margaret-mitchell-american-rebel-interview-with-margaret-mitchell-from-1936/2011/>

noskaidrot konkrēti kādi ir iemesli romāna lielajai veiksmē un plašajai atzinībai, kā arī kas tieši ir tas, kas izraisījis negatīvu kritiku citās atsauksmēs.

Viens no pirmajiem cilvēkiem, kurus ir vērts pieminēt noteikti ir Jans Vilems van den Boss, cilvēks, kurš ir Dailes teātra 2013. gada izrādes “Vējiem līdzī” režisors. Intervijā portālam Satori Jans runā kāpēc izvēlējies iestudēt tieši šo romānu un par ko tad īsti tas ir. Viņš izvēlējies šo romānu iestudēt, jo viņam patīcis šis stāsts, kā arī viņa māsa to bija izlasījusi neskaitāmas reizes un šī izrāde daļēji veltīta viņai. Runājot par to, kāds tad īsti ir šī romāna stāsts, Jans atklāj, ka pēc viņa domām tas ir pazudušā dēla (meitas) atgriešanās, kā jau ļoti daudzi stāsti līdz šim. Apgalvojot, ka stāsti gandrīz nekad nav par laimīgu un mierīgu dzīvi, bet gan tieši pretēji – par sarežģījumiem, nelaimēm un citām dzīves likstām. Ko cilvēki dara, kas viņiem jāpārdzīvo un kam jāiziet cauri, lai nokļūtu pie savas laimes. Kaut gan cilvēki reti mākot izbaudīt laimi, jo vienmēr domā, ka tā ir kaut kur citur, kaut kur nākotnē, nevis šeit un tagad, kas bieži vien ir daudzu problēmu iemesls. Piemēram, romānā “Vējiem līdzī” Skārletai šķiet, ka laime būs tad, kad viņai būs vairāk naudas, vai arī viņa beidzot būs kopā ar Ešliju. Retam šķiet, ka laime būs esot kopā ar Skārletu. Ja varoņi laicīgi būtu saskatījuši, kur patiesībā slēpjas viņu laime, varbūt atrisinājums būtu bijis pavisam citādāks.²⁶

Nākamais, kuru noteikti vērts pieminēt ir Džordžijas Universitātes emeritētais profesors Hjūberts MakAleksandrs (*Hubert McAlexander*), izcils angļu literatūras pētnieks. Viņš atzīst, ka romāns “Vējiem līdzī” noteikti ieņem svarīgu vietu 20. gadsimta amerikāņu literatūrā. Pat neskatoties uz to, ka daudzi kritiķi to atzinuši par trūkumiem pilnu un rasistisku, tas tomēr turpina iemantot lasītāju simpātijas arī mūsdienu sabiedrībā. Viņaprāt, Margareta Mičela ir izvēlējusies episku momentu Amerikas vēsturē, kuru atspoguļot romānā. Darbu caurstrāvo tā 19. gadsimta radošā enerģija, sākot ar neaizmirstamiem pirmajiem teikumiem, caru pikniku Divpadsmit Ozolos kara priekšvakarā, Atlantas krišana, Skārletas ceļš atpakaļ uz mājām, un viņas turpmākie pārdzīvojumi pēckara pasaulē. Viņš arī atzinīgi uzslavē Mičelas spēju strukturēt romāna naratīvu. Būtisku ieguldījumu romānā noteikti ir devis arī tas, ka romāna autore pati personīgi pazina daudzus cilvēkus, kuri dzīvojuši romānā aprakstītajā laikā un vietās, kā arī viņas veiktie pētījumi, kas palīdzēja atainot aprakstīto laika posmu pēc iespējas tuvāk realitātei. Rezultātā izdevies ļoti detalizēta un reālistiska tekstūra viņas sarakstītajam darbam. Runājot par galvenajiem tēliem, profesors min, ka nu jau tie ir kļuvuši par stereotipiem,

²⁶ Šlāpins, I. (2013) *Jans Vilems van den Boss: Teātris kalpo cilvēkiem*. (Skatīts 21.03.2016.) http://satori.lv/raksts/5581/Teātris_kalpo_cilvekiem

bet romāna sarakstīšanas brīdī tas tā neesot bijis. Tomēr “Vējiem līdzi” ir spēcīgs, trūkumiem pilns, nevienmērīgs romāns, kas apskata dažādās cilvēka pieredzes šķautnes. Romānā viennozīmīgi ir jūtams arī seksuāls strāvojums. Taču šo varētu saukt par vienu no labākajiem romāniem, kas stāsta par izdzīvošanu, par kuru bieži vien nākas maksāt morālu vai emocionālu cenu. Profesors šo romānu atzīst par ļoti feministisku. Tas atspoguļo patriarhālu sabiedrības iekārtu, tomēr tajā ir tik daudz spēcīgi sieviešu tēli. Liek nojaust, ka pat ārēji patriarhālā sabiedrībā bieži vien tomēr klusībā valda spēcīgas sievietes. Grūtāk aizstāvēt ir romānā saskatāmās rasistiska rakstura problēmas. Romāna autore akceptē verdzību, nespējot atzīt to cilvēku spēku un drosmi, kuri iestājās pret savu vergu statusu. Lai gan viņa diezgan labi atspoguļo tumšādāno dažādās personības puses, piemēram Mammītes pieķeršanos, Prisijas muļķīgumu un citas. Autore arī šķiet padodas murgainai vīzijai par balto sieviešu šķīstumu saistībā ar tumšādāno brutālajiem uzbrukumiem, un sievietes glābt talkā nāk Kukluksklans. Tomēr romāns “Vējiem līdzi” turpina iekarot, izklaidēt un satraukt tā lasītājus. Šī grāmata ir vērtīga arī kā vēsturisks artefakts, lai gan tāds, kuru nepieciešams uzmanīgi lasīt.²⁷

Romāns laika gaitā ir ticis uztverts ļoti dažādi. Ir kritiķi, kuri to slavē kā izcilu šedevru un sasniegumu feministiskajā literatūrā, turpretim citi to atzīst par trūkumiem pilnu un rasistisku. Viedokļi ir ļoti daudz un dažādi, tāpēc nav izveidojies viens konkrēts, akadēmiski atzīts vērtējums par Margaretas Mičelas romānu “Vējiem līdzi”. Lai gan vienu romāna īpašību nevar noliegt neviens kritiķis – tas ir iemantojis un turpina iemantot popularitāti visā pasaulē. Arī neskatoties uz tā trūkumiem, tas turpina iekarot romāna lasītāju sirdis. Šī brīža situācija liecina par to, ka romāna popularitāte tuvākajā laikā saglabāsies un tas netiks aizmirsts, lai arī nav daļa no vidusskolu vai pat augstskolu mācību programmām.

1.6. Amerikas sieviešu sociālā loma

Tā kā rakstu darba pētījuma daļā tiek skatīta sieviešu loma tieši Amerikā, ir būtiski pievērsties un apskatīt šo jautājumu. Kā jau visā pasaulē ar Amerikā 19. un 20. gadsimtā dominēja viedoklis par to, ka sievietes nevar pielīdzināt vīriešiem un tās nav tik gudras, kā arī spēj pildīt tikai iepriekš noteiktas sociālās lomas. Visbūtiskākā un gandrīz vienīgā sieviešu loma dzīvē bija sievas un mātes loma, tas bija katras mazas meitenes sapnis un mērķis. Jaunas meitenes tika audzinātas pēc savas mātes parauga un jau no agras bērnības tika audzinātas atbilstoši sabiedrībā vispār pieņemtajām normām.

²⁷ McAlexander, Hubert H. "Gone With the Wind (Novel)." New Georgia Encyclopedia. Retrieved March 19, 2016 from <http://www.georgiaencyclopedia.org/articles/arts-culture/gone-wind-novel>

19.gadsimts izvērtās par pārmaiņu laiku sievietēm. Tās sāka definēt savas tiesības. Šis bija laika posms, kad pieauga neprecējušos sieviešu skaits un arī šķirto laulību skaits, kas agrāk bija kaut kas neiedomājams un apkaunojošs.²⁸

Amerikas aspektā būtiski ir arī skatīt atšķirību starp dažādu rasu sievietēm un sabiedrības šķirām. Baltās sievietes un tumšādainās sievietes 19.gadsimtā krasi atšķīrās. Tas bija laiks, kad valstī iebrauca daudz imigrantu un tika uzskatīts, ka vissliktāk ir būt par īru vai sievieti, jo tos visvairāk diskriminēja. Amerikā valdīja trīs šķiru cilvēki – zemākā (strādnieku) šķira, vidējā un augstā. Zemākās klases sievietes pārsvarā strādāja lauksaimniecībā un fabrikās, reizēm kā kalpones augstākās šķiras cilvēku mājās. Viņām bija jāstrādā jau no agras bērnības. Vidējas klases sievietes centās nestrādāt dažādās fabrikās, jo tas skaitījās zemākas klases darbs. Viņas vairāk centās strādāt skolās, dažādās brīvprātīgajās vai reliģiskajās organizācijās. Augstākās klases sievietes aktīvi iesaistījās sabiedrības sociālajā dzīvē, organizējot formālus pasākumus, balles, viesības, vakariņas un citus līdzīgus pasākumus, kas bija vitāli svarīgi viņu vīru politiskajai vai biznesa karjerai. Bērnībā augstākās klases sievietes tika lutinātas, viņas pieskatīja auklītes un viņām nebija jāstrādā. Bērniem jau no mazotnes lika tumšādainus cilvēkus uzlūkot kā tikai un vienīgi vergus, kas ieaudzināja rasu nevienlīdzību un diskrimināciju arī nākamajās paaudzēs.²⁹ Sieviešu dzīve krasi mainījās, ko līdz viņas apprecējās. Pēc kāzām viss, kas piederēja sievietei, tagad piederēja viņas vīram – zeme, vergi, ietaupījumi (ja viņa bija augstākās šķiras sieviete).³⁰ Laulības laikā parasti sievietēm bija jāuzņemas atbildība par vergu plantācijām, jāuzrauga ēdiena gatavošana, jāuzrauga darbu plāni un vēl daudzas citas atbildības. Laulības pārkāpšana, sānsoli no vīriešu puses bija diezgan ierasta lieta, tomēr sievietes par šādu rīcību izpelnījās milzu nosodījumu un nicinājumu no sabiedrības puses. Laulības šķiršanas gadījumā bērni nonāca tēva aizbildniecībā, nevis mātes. Atrairnēm bija nedaudz vairāk brīvības vismaz profesijas izvēles ziņā, bet arī viņām nebija tiesības balsot.

Tumšādainās sievietes 19.gadsimtā lielākā daļa bija paverdzinātas. Šeit nav runa tikai par morālu diskrimināciju, bet par to, ka viņām pat fiziski nebija nekādas teikšanas pār savu ķermeni. Vergus uzskatīja par īpašumu, nevis cilvēkiem. Lielāka daļa no vergiem bija analfabēti, jo tikai reti vergturi vēlējās iemācīt saviem vergiem lasīt un rakstīt. Bieži vien sievas

²⁸ Wayne, T. (1968). *Women's Roles in Nineteenth-Century America*. Westport: Greenwood Press.

²⁹ Harley, Terborg-Penn (1997) *Afro-American Woman: Struggles & Images*. Baltimore, MD: Black Classic Press, p. 8.

³⁰ Riegel R.E. (1970). *American women: a story of social change*. New Jersey: Fairleigh Dickinson Univ. Press, p.16.

un vīrus izšķīra, vecākus nošķīra no bērniem utt. Reti kuras vergu ģimenes palika kopā, bērnus varēja pārdot un mātes to zināja.³¹ Tumšādainās sievietes strādāja tik pat smagi, kā vīrieši. Vergu starpā dzimumi bija vienlīdzīgi. Sievietes bieži vien nošķīra no ģimenēm, liekot tām strādāt pie saimniekiem, darot dažādus citus darbus. Kā arī vergu sievietes saimnieki bieži vien izmantoja kā mīļākās.³² Balto un tumšādaino sieviešu dzīves 19.gadsimtā ļoti radikāli atšķīrās. Mātes un sievas lomas viņu starpā netika uztvertas vienādi. Tumšādainajām sievietēm nepienācās nekādas tiesības, viņas tika uzskatītas par īpašumu, kuram nav nekādu tiesību. Pat tad, ja viņas kļuva brīvas, viņām nācās strādāt garas un smagas stundas, parasti plantācijas un pēc tam vēl pildīt mājsaimnieču pienākumus. Brīvās melnās sievietes parasti vairāk dzīvoja valsts ziemeļos un par brīvām kļuva aizbēgot. Arī viņu bērni bija brīvi, bet viņiem tik un tā nebija nekādu tiesību. Atsevišķos un ļoti retos gadījumos viņiem izdevās iegūt sākumskolas izglītību. Brīvajām tumšādainajām sievietēm pašām nācās nodrošināt sevi finansiāli, viņas bieži vien atrada vienkāršus darbus, tādus kā palīdzēšana mājas darbos vai saimniecībās, ko baltās sievietes uzskatīja par pārāk pazemojošu darbu. Tomēr tas bija ļoti slikti apmaksāts darbs. Dažādās fabrikās izvairījās ņemt darbā tumšādainās sievietes. Tomēr arī tumšādainie cilvēki bija iedalīti šķirās – zemās un vidējās klases. Vidējā klase nemitīgi centās sevi nodalīt no zemākās klases, mēģinot pierādīt gaišādainajiem cilvēkiem, ka visi tumšādainie cilvēki nav vienādi un primitīvi.

Rasisms Amerikā tajā laikā bija ļoti plaši izplatīts un bija daļa no ikdienas. Pat sievietes feministes, kuras cīnījās par sieviešu tiesībām bieži vien publiski pauda rasistiskus uzskatus. Tā joprojām ir arī mūsdienu pasaules problēma tomēr vairs gluži ne tādos apmēros kā agrāk, verdzība lielākajā daļā pasaules ir aizliegta un pārsvarā rasisms izpaužas tikai kā cilvēku personīgi aizspriedumi nevis ar likumu noteiktas atšķirības starp cilvēkiem.

³¹ Littlefield, M., B. (2007). *Black Women, Mothering, and Protest in 19th Century American Society in The Journal of Pan African studies*, vol.2, no.01.

³² Harley, Terborg-Penn (1997). *Afro-American Woman: Struggles & Images*. Baltimore, MD: Black Classic Press

2. METODOLOĢIJA

Šī bakalaura darba pētījuma pamatā ir nepieciešams noskaidrot konkrētas mērķauditorijas viedokli par Margaretas Mičelas sarakstīto romānu “Vējiem līdzi”, par romāna kopvērtējumu, tā sižetu, tēmām, pozitīvajām un negatīvajām īpašībām, kā arī četru galveno romāna tēlu rakstura un rīcības novērtējums.

Šajā gadījumā tā ir auditorija, kura ir lasījusi romānu “Vējiem līdzi”. Ir nepieciešamas gan sievietes, gan vīrieši, pēc iespējas dažādāka vecuma un dažādu profesiju pārstāvji. Kā arī ir nepieciešams tādu cilvēku viedoklis, kuri ir studējuši literatūru un profesionāli ar to saistījuši savu karjeru. Varbūt ne gluži literatūras kā jomas atzīti eksperti, bet cilvēki, kuru viedoklis varētu būt nedaudz plašāk argumentētāks un vienkārši izglītotāks šajā jautājumā.

Informācija, kuru nepieciešams iegūt no šīs iepriekš aprakstītās mērķauditorijas ir diezgan plaša un nekonkrēta. Tas ir plašs, vispārīgs novērtējums par romānu kā tādu, tā galvenajiem tēliem, sieviešu un vīriešu sociālās lomas 19.gadsimtā novērtējums un tā salīdzinājums ar mūsdienām. Tāpēc kā pētījuma informācijas ieguves metode šoreiz netiks izvēlēta aptauja. Aptaujās parasti ir nepieciešams lielāks respondentu skaits un ir šaurāks jautājumu loks ar ierobežotu atbilžu iespēju. Šajā pētījumā par respondentu kvantitāti nedaudz svarīgāka tomēr ir iegūtās informācijas kvalitāte un saturs. Tātad nepieciešams mazāks izvēlēto cilvēku skaits, bet padziļinātāka pētniecības metode nekā aptauja. Tāpēc kā pētījuma informācijas ieguves metodes tiks izvēlētas intervijas. Tās šajā gadījumā ir atbilstošākas, jo spēj sniegt padziļinātāku ieskatu intervējamo cilvēku viedoklī par konkrētiem pētāmajiem jautājumiem, kā arī paver iespēju uzdot dažādus papildjautājumus, kas varētu rasties intervijas gaitā, veidojot tādu kā diskusijas atmosfēru, kurā var droši izteikties un nav nepareizu viedokļu.

Pētījumā ir nepieciešams noskaidrot divu nedaudz atšķirīgu auditoriju viedokli. Parastu romāna lasītāju viedokli, kā arī to romāna lasītāju viedoklis, kuriem ir profesionāla saistība ar literatūru izglītības un karjeras ziņā. Šīm divām auditorijām tiks pielietoti divi dažādi interviju viedi – padziļinātās intervijas un fokusgrupu intervijas. Padziļinātajās intervijās tiks pētīts literatūras profesionāļu viedoklis par pētāmajiem jautājumiem un problēmām. Šāds intervijas veids izvēlēts, lai pēc iespējas plašāk un detalizētāk izdotos noskaidrot intervējamo cilvēku viedokli, kā arī sniegtu iespēju viņiem uzdot papildus jautājumus, raisot individuālu sarunu un diskusiju par bakalaura darba pētāmo tēmu. Pētījuma izstrādei būs nepieciešamas divas šādas padziļinātās intervijas, jo viena cilvēka viedoklis tomēr nebūs pietiekams avots uz kā balstīt turpmākos pētījuma rezultātus. Tomēr krietni vairāk par divām intervijām varētu apgrūtināt

individuālu pieeju un iedziļināšanos katra intervējamā viedoklī par interesējošajiem jautājumiem.

Otras auditorijas, vienkāršo romāna lasītāju, viedokļa noskaidrošanai par labāko pētniecības metodes viedu izvēlētas fokusgrupu intervijas. Tā kā ir nepieciešams noskaidrot arī dažādu dzimumu pārstāvju viedokli, tiek izvēlētas divas dažādas fokusgrupas. Pirmajā fokusgrupā piedalīsies dažāda vecuma sievietes, bet otrajā fokusgrupā būs dažāda vecuma vīrieši. Fokusgrupas dalībnieku skaits būs četri dalībnieki plus intervijas vadītājs – bakalaura darba autore. Četri fokusgrupas dalībnieki ir optimāls skaits, lai intervija norisinātos atvērtas diskusijas veidā, kur ikviens var izteikt savu viedokli, kā arī apstrīdēt cita intervijas dalībnieka viedokli. Kā arī četri dalībnieki nav pārlietu liels skaits, lai katrs varētu paspēt izteikt un pamatot savu viedokli par katru no intervijas jautājumiem. Tātad šī bakalaura darba pētījuma izstrādes ietvaros nepieciešams intervēt kopā desmit dažādus romāna “Vējiem līdzi” lasītājus, kas kopā ir diezgan adekvāts skaitlis, lai spētu ticami un tuvu patiesībai atspoguļot auditorijas vērtējumu par pētāmajiem jautājumiem.

2.1. Padziļinātās intervijas

Šis ir viens no labākajiem intervijas veidiem, ja nepieciešams iegūt detalizētāku un padziļinātāku informācija. Padziļinātās intervijas parasti notiek klātienē viens pret viens ar intervējamo un var aizņemt ilgāk laika, nekā citas intervijas.³³ Tās intervējamajam sniedz vairāk iespējas izteikt savu viedokli, to pamatojot un paskaidrojot. Šāda veida intervijas ir personiskākas un iekļauj intervējamā personīgo viedokli pētāmajā jautājumā. Pirms šāda veida intervijas ļoti būtiski ir iepriekš sagatavoties, no kā arī būs atkarīgi rezultāti, kurus izdosies iegūt intervijas laikā. Par cik šāda veida intervijas aizņem vairāk laika ir būtiski saprast, kāds ir šīs intervijas mērķis un ko ir nepieciešams noskaidrot. Sagatavot konkrētus jautājumus, kas palīdzēs noskaidrot nepieciešamo un neapjukt intervijas laikā. Arī ja interviju ir paredzēts veidot brīvā, tādā, ka diskusijas stilā tik un tā ir nepieciešamas vadlīnijas. Šādu interviju laikā bieži vien rodas papildu jautājumi, iespējams iekļaut jautājumus, kas nav iepriekš sagatavotajos un tas nav nekas slikts, diskusija un idejas raisās uz vietas sarunas laikā, kas var būt pat visai noderīgi.

Klātienē intervijām liels ieguvums noteikti ir tas, ka intervētājs var nolasīt intervējamā neverbālos saziņas kodus. Novērtēt kopējo attieksmi, balss toni, sejas izteiksmes, ķermeņa

³³ Ed. Gubrium, J., Holstein, J. (2002). *Handbook on Interview Research: Context and Method*. USA: Sage Publications, p.103.

pozas un žestus, kas telefona un interneta intervijās paliek neredzams. Rodas pilnīgāks iespaids par intervējamā nostāju konkrētos jautājumos. Tomēr klātienē intervijās ir nedaudz sarežģītāk intervējamajam pašam norobežoties no sava personīgā viedokļa un jau uzdodot jautājumu, neiespaidot intervējamo kādā konkrētā veidā.

Padziļinātājās intervijās intervējamais vairāk un plašāk pauž savus personīgos uzskatus un viedokli, nevis konkrētus faktus. Šādām intervijām ir diezgan daudz priekšrocību salīdzinot ar cita veida intervijām, tomēr tām pastāv arī dažādi riski, kas tās var nedaudz, bet tomēr apdraudēt.

Padziļinātās intervijas pieprasa noteiktas formas un veida sociālu un starppersonu mijiedarbību. Lai šādas intervijas būtu efektīvas un noderīgas, tās balstās uz intervijas intimitāti, tādejādi vairāk atgādinot sarunu starp draugiem vai tuviem paziņām. Tomēr padziļinātās intervijas no sarunas starp draugiem atšķiras ar to, ka šīm intervijām ir konkrēts mērķis un informācija, uz kuru nepieciešams noskaidrot atbildes. Intervētāja mērķis ir pēc tam šo informāciju izmantot kādiem konkrētiem nolūkiem. Šādās intervijās parasti nepieciešams noskaidrot padziļinātu informāciju un viedokli nekā parastās aptaujās vai fokusgrupu intervijās.³⁴

Tas, vai pētījumā ir atbilstoši izmantot padziļinātās intervijas ir atkarīgs no pētījuma veida. Šajā gadījumā pētījums ir par romāna lasītāju skatījumu, viņu viedoklis kādos konkrētos jautājumos un aspektos par izlasīto, kas nozīmē, ka nav obligāti nepieciešams objektīvs, no saviem personīgajiem uzskatiem norobežots viedoklis.

Padziļināto interviju mērķis ir datu ievākšana. Daudzi autori ir centušies aprakstīt, ka pēc iespējas labāk veicamas kvalitatīvās vai padziļinātās intervijas, un lielākā daļa atzīst, ka vitāli svarīgi ir intervētāja pētnieciskie mērķi un nolūki, kā arī morālā un personīgā motivācija noskaidrot patiesas atbildes uz interesējošajiem jautājumiem. Kā jau intervijas nosaukums saka priekšā, mērķis ir noskaidrot padziļinātu informāciju un gūt dziļāku izpratni par kādu konkrētu jautājumu. Intervētājs cenšas sasniegt tik pat dziļu izpratnes līmeni, kā viņa intervējamie. Šādas intervijas var tikt izmantotas arī lai iemācītos un uzzinātu intervējamā rīcības vai viedokļa iemeslus, tās sniedz iespēju mācīties un uzzināt ko jaunu, vērtīgu.³⁵

Šī bakalaura darba pētījuma ietvaros plānots veikt divas padziļinātās intervijas ar cilvēkiem, kuri saistījuši savas studijas un profesionālo darbību ar literatūru un tās analīzi. Šo

³⁴ Ed. Gubrium, J., Holstein, J. (2002). *Handbook on Interview Research: Context and Method*. USA: Sage Publications, p.104.

³⁵ Turpat. 106.lpp.

interviju mērķis ir gūt profesionālu, bet tajā laikā arī intervējamo personīgo viedokli par to, kā Margaretas Mičelas romānā “Vējiem līdzi” atspoguļojas feminitāte un maskulinitāte, kāda nozīme ir šim darbam gan tā laika, gan mūsdienu sabiedrībā, sabiedrības sociālās īpašības un kā galvenie tēli atspoguļoti atkarībā no tiem. Šīs ir tikai aptuvenās interviju tēmas ievirzes un ļoti vispārīgas.

2.2. Fokusgrupu intervijas

Fokusgrupu intervijas ir lielisks veids, kā noskaidrot kādas konkrētas auditorijas viedokli. Piemēram, jauniešu un senioru viedoklis, vai sieviešu un vīriešu. Fokusgrupu intervijās parasti ir konkrēta tēma, kas tiek apspriesta kopīgi un konkrēti jautājumi kalpo vairāk kā vadlīnijas sarunai, lai veicinātu savstarpējas diskusijas un viedokļu apmaiņas veidošanos. Sociālo zinātņu jomā šis ir diezgan populārs interviju veids.³⁶

Bakalaura darba ietvaros plānots veikt divas dažādas fokusgrupu intervijas. Tiks intervēti cilvēki, kuri ir lasījuši Margaretas Mičelas romānu “Vējiem līdzi”, lai dalītos iespaidos par saviem novērojumiem, kā romānā atspoguļojas feminīnās un maskulīnās iezīmes. Apspriestu kā grāmatā atainotas sievietes un vīrieši, kā tas viņuprāt atbilda tā laika sabiedrībai, kādiem tēliem un kāpēc lasītāji vairāk pievērsuši uzmanību, kā viņi vērtē Pilsoņu kara laika Dienvidu sabiedrību un dzimumu sociālās lomas tajā, kādas atšķirības ir mūsdienās un kā viņi tās vērtē. Šie protams ir tikai aptuvenie temati, kas tiks apspriesti diskusijas veidā.

Katrā no grupām piedalīsies četri cilvēki, jo lielāks cilvēku skaits varētu apgrūtināt to, ka katram ir iespēja detalizēti un plaši izteikt savu viedokli par kādu konkrēto tēmu, taču četri cilvēki un intervijas vadītājs kā piektais diskusijas dalībnieks ir pietiekams cilvēku skaits, lai rosinātu viedokļu apmaiņu un pamatotu savu viedokli, ja kāds no dalībniekiem nepiekrīt cita apgalvotajam.

Katrā no grupām būs atšķirīgas mērķauditorijas cilvēki. Pirmajā grupā būs četras dažāda vecuma sievietes. Otrā grupa būs dažāda vecuma vīrieši. Vīriešus šai intervijai atrast būs nedaudz grūtāk, jo romāns tomēr nedaudz vairāk ir orientēts uz sieviešu auditoriju. Tieši šādas fokusgrupas izvēlētas lai pēc iespējas vairāk atspoguļotu atšķirīgu mērķauditoriju viedokli un censtos iezīmēt raksturīgākās viedokļu atšķirības starp šīm grupām.

³⁶Ed. Gubrium, J., Holstein, J. (2002). *Handbook on Interview Research: Context and Method*. USA: Sage Publications, p.141.

Konkrēts laiks un vieta intervijai tiks sarunāti iepriekš vienojoties ar visiem intervijas dalībniekiem, tiem izdevīgā un ērtā laikā. Arī interviju jautājumi tiks sagatavoti iepriekš, tā nodrošinot raitu diskusijas plūsmu, pieļaujot protams arī dažādus iepriekš neplānotus jautājumus, kas varētu iederēties sarunas gaitā. Aptuvenie fokusgrupu intervijas ilgumi varētu būt viena stunda.

3. PĒTĪJUMA DAĻA

3.1. Padziļinātās intervijas

Pētījuma empīriskās daļas pamatā paredzētas divas padziļinātās intervijas ar literatūras nozares profesionāļiem, kuri varētu sniegt profesionālu viedokli par sieviešu un vīriešu lomu atspoguļojumu romānā “Vējiem līdzi”, kā arī vērtējumu par romānu kopumā. Šīs intervijas sniedz tādu kā padziļinātāku un profesionālāku ieskatu pētāmajos jautājumos, bet tajā pašā laikā ir arī auditorijas vērtējums.

Jautājumus paredzēts uzdot saistībā ar romānu kopumā, tā galveno tēlu raksturojums un salīdzinājums, sieviešu un vīriešu sociālo lomu raksturojums romānā 19.gadsimta beigās, mūsdienās un iespējamās attīstības tendences nākotnē, lasīšanas paradumi un citi vispārīgi jautājumi, lai pēc iespējas labāk atspoguļotu pētījumā interesējošos jautājumus.

Pirms intervijām intervējamajiem tika nosūtīti aptuveni jautājumi un sarunas tēmas e-pastā, lai viņiem būtu vieglāk sagatavoties intervijai un jau iepriekš nedaudz apdomāt savu viedokli un iespējamās atbildes. Tas nodrošina raitāku sarunu.

Tika intervēta Benita Jaunzeme un Guna Jansone. Abas šīs sievietes ir literatūras un latviešu valodas skolotājas. Tas nozīmē, ka viņas abas ir studējušas literatūru un saistījušas ar to arī savu profesionālo karjeru, kas viņu viedokli padara atšķirīgu, padziļinātāku nekā vienkārša lasītāja. Abas intervējamās varbūt nevar uzskatīt par nozares ekspertēm, tomēr viņu saistītā karjera ar literatūru krietni vien tomēr atšķirs viņu sniegto romāna vērtējumu no parastu lasītāju viedokļa, kāds būs fokusgrupu intervijās. Kā arī tas, ka abām šīm sievietēm ir augstākā izglītība filoloģijā ir galvenais, kas viņas atšķir no pārējiem interviju dalībniekiem.

Ar detalizētu interviju transskriptu iespējams iepazīties bakalaura darba pielikumā.

Interviju laikā tika uzdoti jautājumi, kas atklāj intervējamo vispārīgu vērtējumu un viedokli par romānu “Vējiem līdzi”, detalizētāki jautājumi par galvenajiem romāna tēliem, to raksturojums un rīcības novērtējums, 19.gadsimta dzimumu sociālās lomas un atšķirības, salīdzinājums ar situāciju mūsdienās, iespējamās attīstības tendences. Galvenie ievirzes jautājumi tika iepriekš sagatavoti, bet sarunās laikā tika uzdoti arī daži papildjautājumi, lai palīdzētu intervējamajiem raisīt domas un raitāk turpināt sarunu.

Kopumā intervijas diezgan labi un interesanti atklāja intervējamo viedokli un vērtējumu par romānu, kas noteikti ir labs ieguldījums bakalaura pētījumā.

3.2. Fokusgrupu intervijas

Tika veiktas divas dažādas fokusgrupu intervijas. Viena no tām bija vīriešu fokusgrupa, kurā piedalījās 4 dažāda vecuma. Otra bija sieviešu fokusgrupa kurā piedalījās 4 dažāda vecuma sievietes. Abas fokusgrupu intervijas norisinājās no 40-60 minūtēm, kopā iegūstot vērtīgu informāciju lasītāju viedokli par romānu “Vējiem līdzi”.

Zemāk apskatāmā 3.1. tabula ataino abu fokusgrupu dalībnieku vārdus, vecumu un pašreizējās nodarbošanās. Kā intervijas dalībnieki tika meklēti dažāda vecuma cilvēki, kuri arī nodarbotos atšķirīgās karjeras nozarēs, lai pēc iespējas dažādotu iespējamo dalībnieku viedokli un neizveidotos pārāk vienveidīga grupa. Piemēram, ja sieviešu fokusgrupas intervijā būtu tikai studentes vecumā no 19 līdz 23 gadiem, šī fokusgrupa drīzāk atainotu sieviešu studentu viedokli, nevis tikai sieviešu viedokli.

3.1. tabula

Fokusgrupu intervijas dalībnieki

Fokusgrupas dalībnieks	Vecums	Nodarbošanās
Dāvis	19	Students
Oskars	25	Pavārs
Toms	22	Celtnieks
Andris	32	Mežstrādnieks
Lilija	22	Sekretāre/Neklāties studente
Lita	26	Sabiedrisko attiecību speciāliste
Ilze	24	Studente
Jana	32	Tiesneša palīgs

Grūtības vairāk noteikti sagādāja darbs ar vīriešu fokusgrupu, jo nebija viegli atrast dalībniekus šai intervijai. Romāns “Vējiem līdzi” laikam tomēr nedaudz vairāk populārs ir tieši sieviešu vidū. Abu grupu intervijas ir noderīgs papildinājums bakalaura darba pētījuma pamatā.

Fokusgrupu dalībnieki tika atlasīti no bakalaura darba autores personīgo paziņu loka, tomēr vīriešu fokusgrupas intervijai pietrūka divi dalībnieki, kurus izdevās atrast ar interneta starpniecību no draugu paziņām.

Abas intervijas norisinājās klātienē, iepriekš vienojoties par intervijas laiku un vietu, kas visiem dalībniekiem būtu izdevīga. Dalībnieki kā pateicību par sava laika veltīšanu saņēma arī nelielu atlīdzību saldumu veidā.

3.3. Romāna “Vējiem līdzi” lasītāju kopvērtējums

Abas padziļinātās intervijas liecina, ka cilvēki, kas profesionāli pievērsušies literatūrai kopumā romānu “Vējiem līdzi” vērtē kā pozitīvu un patīkamu lasītājam. Abas intervējamās vairāk šo romānu lasījušas jaunībā, padomju laikā, kad šis romāns nav bijis tik viegli pieejams un bijis ļoti populārs un pieprasīts.

Galvenie aspekti, kas viņuprāt, romānu padara īpaši pievilcīgu lasītājiem ir spraigais sižets, kas visu laiku attīstās, mainās un turpina pārsteigt ar katru nākamo nodaļu. Grāmatā atspoguļoti notikumi 12 gadu garumā, kas ir diezgan ilgs laiks cilvēka dzīvē. Galvenās varones Skārletas dzīvē šis posms noteikti ir bijis notikumiem, pārdzīvojumiem un daudzām pārmaiņām bagāts. Otra no lietām, kas romānā patīk visvairāk ir cilvēku savstarpējās attiecības, kas atspoguļojas ļoti dažādos veidos un līmeņos. Ģimenes un sabiedrības attiecības, kad runa ir par cieņu vai skandāliem ģimenē, kā sabiedrība pret to izturas un cik šīm ģimenēm ir svarīgi saglabāt godu un cieņu sabiedrības acīs. Ģimenes un vergu attiecības, kas tajā laikā katrā ģimenē varēja atšķirties, bet Skārletas ģimenē šie vergi bija gandrīz kā daļa no ģimenes, pret kuriem salīdzinoši labi izturējās, par viņiem rūpējās kā par savu atbildību. Ģimenes savstarpējās attiecības, kuras labi ir redzamas pašā romāna sākumā, māte un tēvs, bērni, aukle un citi palīgi. Diezgan labs 19.gadsimta standarta ģimenes paraugs, kas pēc sabiedrības uzskatiem bija aptuvenais ideāls. Attiecības starp trim māsām, kas nebūt nebija vienmēr ideālas un bieži vien bija daudz problēmu. Sākotnēji tie bija bērnišķīgi strīdi par kleitām, ballēm un puisiem. Tomēr pieaugot problēmas kļūst nopietnākas, kuras ir grūti piedot. Attiecības starp vīru un sievu, pienākumi, uzdevumi, gaidas. Skārleta gan šajā jomā mēdza lauzt standartus, kas sabiedrībā tika uzskatīti par pašsaprotamiem. Viņa nebija vienmēr gādīgā mājsaimniece, kas apzinīgi rūpējās par bērniem un vīru, viņai bija savs business un citas intereses kā labi pavadīt laiku, kas bija diezgan neierasti tam laikam. Ar to viņa ļoti bieži izpelnījās sabiedrības nosodījumu. Attiecības starp vecākiem un bērniem, rūpes par tiem, mīlestība. Trešā lieta, kas romānā tiek atzīta par intriģējoši ir vēsturiskais fons. Grāmatā atainots 19.gadsimta Pilsoņu karš Amerikā no Dienvidu skatupunkta. Kas ir visai neierasti, jo parasti tiek atspoguļoti Rietumi, kā vergu atbrīvotāji. Šoreiz parādās, ka ne vienmēr vergu turētāji ir bijuši slikti, jo Skārletas ģimene labi izturējās pret vergiem, tie bija daļa no viņu ģimenes. Grāmatā spilgti atspoguļo karu, tā bruņniecisko gaidīšanu, vēlmi pēc cēlā kara. Tā reālu sākšanos, nedomājot, ka tas var tiešām

nonākt arī līdz viņu mājas sliekšnim, jo karš vienmēr notiek kaut kur citur, ar kādu citu, ne ar mums. Tas, kā lēnām sāk apzināties kara postu, kad tiek paziņoti karā kritušie draugi, paziņas un ģimenes locekļi. Kara fiziskas tuvošanās un klātbūtne, ievainoto kopšana antisanitāros apstākļos, haosa situācija, kad katrs atbild pats par sevi un savu dzīvību, darot visu iespējamo lai to glābtu. Bēgšana, māju sargāšana no zagļiem, bads, slimības, grūts un smags darbs lai izdzīvotu. Kā arī kara beigas un tā izraisītās sekas, ne tikai materiālā ziņā, bet arī ka tas ir izmainījis cilvēkus, kas nekad vairs nebūs tādi kā agrāk. Būtiski ir arī tas, ka daudzas no romānā atspoguļotajām problēmām ir aktuālas arī mūsdienās, dažādas kaislības, sabiedrības aizspriedumi, kari, bēgļu konflikti utt.

Romānu padziļināto interviju dalībnieces vairāk tomēr atzīst par sava veida klasiku, vismaz romānu žanra ietvaros. Tomēr par augsto literatūru gluži to saukt nevarētu.

Īsumā, romāna tēmu intervējamie raksturo šādi – tas ir par mīlestību, karu, cilvēku savstarpējām attiecībām, par pienākumu un atbildību, sievietes spēku, kaislībām, cilvēka cīņu par laimi un alkām pēc brīvības, gan fiziskas, gan materiālas.

3.4. Romāna “Vējiem līdzi” mērķauditorija

Pēc intervējamo domām galvenā romāna “Vējiem līdzi” mērķauditorija ir tieši sievietes, konkrēti gados jaunākas, kam interesē mīlestības līkloči, tieši šī pieaugšanas tēma, ģimenes veidošana. Tās varētu būt meitenes sākot ar vidusskolas vecumu un nedaudz vecākas, aptuveni līdz 25 gadu vecumam. Jo visticamākais tas ir kaut kas tāds par ko šīs jaunās sievietes sapņo vai tieši šobrīd iet tam cauri, viņas spēj asociēt sevi ar Skārletu. Arī vīriešu fokusgrupa ir pārliecināta, ka šis nav gluži romāns, kas domāts viņu auditorijai, jo tas vairāk atklāj sieviešu iekšējo pasauli un vietu sabiedrībā, kas viņiem varbūt nav tik tuva un pazīstama.

3.5. Galveno tēlu vērtējums

3.5.1. Skārleta O’Hāra

Skārleta noteikt ir tas tēls, kurš visus intervētos lasītājus piesaista visvairāk un kurš ir palicis atmiņā visspilgtāk, kas būtībā nav nekāds brīnums, jo Skārleta arī ir romāna galvenais tēls. Intervētās sievietes viņu raksturo kā spēcīgu, drosmīgu, reizēm nekaunīgu, tādu, kura uzņemas atbildību par saviem tuvākajiem grūtos brīžos, neatkarīgu, pašpārliecinātu, tādu, kas izmantos jebkurus līdzekļus lai sasniegtu savus mērķus. Ārēji stipra un spēcīga jauna sieviete, tomēr dziļi iekšienē viņu raksturo kā neaizsargātu, viegli ievainojamu, kuru nepieciešams pasargāt no pasaules problēmām un bēdām. Tomēr viņas rīcību, kas reizēm pārkāpj ētikas normas attaisno, jo daudz ko viņa darīja apstākļu un vajadzības spiesta. Piemēram, precības ar

viņas otro vīru, kurā bija ieskatījusies viņas māsa. Viņa precējās, lai iegūtu naudu no viņa un varētu samaksāt nodokļus par savām dzimtas mājām Taru un viņai un viņas tuvajiem cilvēkiem nebūtu jāpaliek bez pajumtes. Viņa spēj daudz kam pārkāpt pāri, lai par spīti dzīves pārbaudījumiem un citiem cilvēkiem, panāktu savu. Sievietes Skārletu raksturo kā pozitīvu un spēcīgu sievietes tēlu.

Tomēr vīriešu intervējamo viedoklis nedaudz atšķiras, vairāk izceļot Skārletas negatīvās īpašības, ko sievietes intervijās centās attaisnot. Vīrieši Skārletu raksturo kā nedaudz vieglas uzvedības sievieti, kura naudas un savu iegribu dēļ ir gatava uz visu, kā rezultātā viņai ir trīs vīri un trīs bērni, katrs no sava vīrieša, kas viņuprāt nav īsti labas sievietes paraugs. Arī vīrieši atzina, ka bieži viņas rīcību var attaisnot, piemēram, kara laikā, kad nācās saskarties ar badu un lielajiem nodokļiem, tomēr kad tas bija pārvarēts viņas mantkārība turpinājās, jo Retu viņa apprecēja daļēji tieši naudas dēļ. Tomēr arī viņi atzīst, ka Skārleta ir spēcīga un drosmīga sieviete, kura pārvarējusi daudz un ļoti smagus dzīves pārbaudījumus ar kuriem lielākajai daļai cilvēku nākas diezgan reti saskarties, piemēram karš.

Viens no galvenajiem aspektiem, kas mainīja Skārletas tēlu ir karš. Pirms kara viņa bija izlutināta, vieglprātīga un nedaudz egoistiska 16 gadīga meitene, kura vēl nav guvusi dzīves pieredzi un nenovērtē patiešām svarīgāko, kas dzīvē ir. Kara laikā viņa saskaras ar daudz smagiem pārbaudījumiem ne vien fiziski, bet arī garīgi, kas izmainītu jebkuru cilvēku. Pēc kara viņa kļūst nedaudz skarbāka, vairāk nocietinājusies pret apkārtējiem un pasauli kopumā. Viņas skats uz dažādām lietām ir mainījies. Karš kaut kādā veidā izmaina visus cilvēkus, kuriem ar to nākas saskarties, vairs nekad nav iespējams būt tādām, kā agrāk. Ne tikai kara iespaidā, bet arī pēc citiem smagiem satricinājumiem reti kurš cilvēks spēj palikt tāds kā agrāk. Viņa kļūva stīprāka, bet tajā pašā laikā arī skarbāka. Jebkurā gadījumā karš Skārletu nesalauza, tas viņu spēcīnāja un lika viņai no jaunas meitenes kļūt par pieaugušu sievieti jau ar pavisam citām dzīves vērtībām. Piemēram, tieši karš lika Skārletai saprast cik vērtīgas ir viņas dzimtas mājas Taras un tas, kādu darbu tur ir ieguldījuši viņas vecāki. Viņa negribēja, lai karš izposta to, kas palicis no viņas mājām, par kurām ir daudz patīkamu atmiņu, un viņa pierādīja, ka ir gatava uz gandrīz visu, lai to nosargātu. Viņa ieguva pārlicību, ka tieši viņai pašai ir jārīkojas un kaut kas jā dara lietas labā, jāuzņemas ģimenes galvas loma, jo vairs nav neviena, kas varētu visu izdarīt viņas vietā. Skatoties no grāmatā aptvertā laika posma Skārletas dzīvē, no 16 līdz 28 gadiem, tā ir milzīga izaugsme, kas dabiski varbūt būtu notikusi krietni lēnāk, bet iespējams varbūt vispār nebūtu notikusi. Tieši karš veicināja, šo viņas pieaugšanas procesu un jaunu vērtību izveidi.

3.5.2. *Melānija Vilksa*

Melāniju intervētie atzīst par Skārletas pretstatu, kārtīgu ģimenes sievieti, kas tajā laikā kalpoja par paraugu citām un sabiedrības ideālu, kādai sievietei būtu jābūt – vājai, neaizsargātai, mīlošai sievietei, kura rūpējas par ģimeni. Fiziski un garā Melānija nav tik spēcīga kā Skārleta, tomēr arī viņa nenoliedzami ir drosmīga saskaroties ar dažādām dzīves grūtībām. Melānija ir cilvēks ar lielu un dziļu dvēseli, mierīga, klusa un savā ziņā pelēkā pele, tomēr ar milzīgu spēju palīdzēt citiem. Ģimenes kontekstā ideālā sieviete noteikti ir Melānija, nevis Skārleta.

Intervētie vīrieši sieviešu tēlu ziņā pārlicinoši dotu priekšroku tieši Melānijas tēlam, nevis Skārletai kā sievietes paraugam. Viņi atzīst, ka Melānija ir tuvāks tēls sievietes ideālam ne tikai 19.gadsimtā, bet arī mūsdienās. Uzticīga, kārtīga un mīloša sieviete, kura rūpējas par savu ģimeni un dara to no visas sirds, tāda, kurai materiālais nodrošinājums dzīvē nav galvenā prioritāte un viņa nav dēļ tā gatava pārkāpt pāri dažādām normām, bez īpašas vajadzības. Tomēr viņa bija arī nedaudz naiva, jo izvēlējās neievērot vai neticēt romānam starp savu vīru Ešliju un galveno varoni Skārletu, ko noteikti nevarēja nepamanīt.

3.5.3. *Rets Batlers*

Retu raksturo kā mačo tipa vīrieti – spēcīgu, vīrišķīgu, maskulīnu, ietekmīgu. Tomēr romāna gaitā, notikumiem attīstoties, atklājas arī reta iekšējā maigā puse, kura atklāj viņa mīlestību, maigumu, rūpes par ģimeni un bērnu. Vīrietis kurš mīl un vēlas būt mīlēts, lai arī ārējā uzvedība reizēm cenšas to apslēpt. Nedaudz arī bezkaunīgs tomēr tas viņam palīdz izdzīvot jebkuros dzīves apstākļos, gluži tāpat kā Skārletai. Savā ziņā abi šie galvenie tēli ir diezgan līdzīgi – spēcīgi, drosmīgi, nedaudz nekaunīgi, gatavi pārkāpt sabiedrības vispārpieņemtās normas savas laimes un vēlmju dēļ, tomēr ar dziļu iekšējo pasauli un alkām pēc mīlestības un brīvības. Un iespējams, viens no viņu galvenajiem nesaskaņu avotiem tieši ir tas, cik viņu raksturi patiesībā ir līdzīgi.

Sieviešu fokusgrupa Retu raksturo kā valdzinošu sapņu vīrieti, kurš ir drosmīgs, spēj aizsargāt sievieti, ir arī materiāli pietiekami nodrošināts, uzticams un mīlošs. Viņam piemīt lielākā daļa īpašību, kuras daudzas sievietes meklē vīriešos.

Arī vīriešu fokusgrupa atzīst viņu par labu paraugu tam, kādam būtu jābūt vīrietim. Spēcīgs, vīrišķīgs, drosmīgs, patstāvīgs un neatkarīgs. Spēj sevi aizstāvēt un rīkos pēc saviem ieskatiem, nepakļaujoties sabiedrības normām vai citu uzspiestajam viedoklim. Lai arī bieži vien rīkojas nedaudz nelietīgi, tomēr pārsvarā viņa rīcību attaisno un vērtē kā pozitīvu vīrieša tēlu. Viņā ir saskatāms līdzsvars starp bravūrīgo ārieni un maigo, mīlošo iekšējo pasauli.

3.5.4. Ešlijs Vilks

Ešliju raksturo kā maigu, viegli ievainojamu vīrieti, tādu, kuram vairāk piemīt feminīnās īpašības nevis maskulīnās, ka tas acīm redzami ir Reta Batlera gadījumā. Ešliju padziļinātājās intervijās raksturo kā mākslinieka, dzejnieka tipu, kurš nav īsti paredzēts skarbiem dzīves apstākļiem. Parasti, tādi vīrieši kā viņš diezgan ātri iet bojā, tomēr šajā gadījumā Ešlijam ir paveicies un viņš pārdzīvo karu. Ešliju ar Retu īsti nevar salīdzināt, jo cilvēciski Ešliju raksturo kā pārāku par Retu, jo Rets ir izdarījis daudz ko tādu, kas neatbilst morāles standartiem ne 19.gadsimtā, ne mūsdienās. Bet tajā pašā laikā Ešlijs savai ģimenei noteikti var sniegt krietni mazāk, gan aizsardzības un drošības ziņā, gan arī no materiālā aspekta. Ešlijs vairāk ir viens no tādiem vīriešiem, kurš pats ir jāsargā, nevis viņš ir spējīgs kādu aizsargāt, kaut gan viņš izturēja karu un tā skarbos apstākļus.

Sieviešu fokusgrupa Ešliju raksturo kā vienkāršu, romantiskā tipa vīrieti, kuram šajā gadījumā tomēr nedaudz pietrūkst vīrišķības, jo viņam vairāk piemīt feminīnās īpašības, kas bieži vien sievietēm nešķiet pievilcīgi. Sievietes vīriešos meklē savus sargātājus, aizstāvjus, banāli izsakoties, savā ziņā bruņiniekus. Ešlijam tomēr nedaudz pietrūkst no šīm vīrišķīgajām īpašībām.

Vīriešu fokusgrupa par Ešliju izsakās vairāk tomēr negatīvi, jo nesaskata viņa vīrieša cienīgu rīcību, pat neskatoties uz to, ka viņš piedalījās karā un pārnāca mājās sveiks un vesels. Intervijas laikā viņu dēvē par vāju tēlu, kurš nav spējīgs viens pats tikt galā ar dzīves grūtībām, jo bieži vien bez Skārletas palīdzības viņš droši vien būtu gājis bojā.

3.6. 19.gadsimta beigu ideālais sievietes tēls

Lasītāji 19.gadsimta beigās sievietes ideālo tēlu sociālās lomas ziņā raksturo kā ģimenes sievieti, neaizsargātu, maigu, mīlošu, kurai galvenais dzīvē ir ģimene un tās labklājība. Savā ziņā nedaudz kā kalpošana un pakļaušanās vīrietim. Katrā ziņā ne sabiedriskā un visu varoša kāda bija Skārleta. Drīzāk tā laika sievietes paraugs būtu Melānija. Jo sabiedrības ideja par to, kādai tajā laikā bija jābūt sievietei, Skārletai sagādāja daudz pārmēru un baumu, kā rezultātā viņa iemantoja ne īpaši pozitīvu slavu starp apkārtējiem cilvēkiem. Taču mūsdienās Skārletas rīcību neuzskatītu par kaut ko neparastu vai nosodāmu, tā drīzāk būtu normāla un diezgan bieži sastopama sievietes rīcība. 19.gadsimtā tomēr bija nedaudz citādākas sabiedrībā pieņemtās normas un uzskati, par to, kādai jābūt sievietei un atkāpes no normas diezgan skarbi nosodīja.

Vīriešu fokusgrupa to raksturo ļoti līdzīgi, tomēr uzskata, ka situācija bija krietni stingrāka. Bieži vien sievietei bez ierunām bija jāpakļaujas vīrietim un viņai pašai bija diezgan

maza teikšana vai rīcības un izvēles brīvība. Sievietes bija atkarīgas no saviem vīriem un viņas nevarēja saukt par patstāvīgām vai neatkarīgām.

3.7. 19.gadsimta beigu ideālais vīrieša tēls

Lasītāji 19.gadsimta beigu vīrieša ideālu raksturo kā ģimenes galvu. Tādu kurš aizstāv sievieti un savu ģimeni. Jānodrošina ģimene materiālā ziņā, lai viņiem netrūktu dzīvei nepieciešamās lietas, kā piemēram siltas mājas, apģērbs, ēdiens un citas primāri nepieciešamās lietas. Tam nebija obligāti jābūt cēlam varonim vai pārdrošam, kāds bija Rets Batlers. Īsāk sakot vīrietim bija jāgādā par ģimeni, jo tā ir viņa atbildība. Ja sieviete rūpējas par bērniem, ēšanu, tīrību un atmosfēru mājās, tad vīrieša pienākums bija nodrošināt viņu ar visu nepieciešamo, lai to pēc iespējas labāk varētu veikt.

Vīrietim bija jābūt arī kā padomdevējam, gudrajam un saprātīgajam ģimenē, kas pieņēma svarīgākos lēmumus. Sieviete protams varēja ieteikt ko un kā labāk darīt, tomēr svarīgākos lēmumus parasti pieņemt vīrietis, pēc lasītāju domām.

3.8. Mūsdienu sievietes sociālā loma, ideālais tēls

Pēc intervēto domām mūsdienu sievietes bieži vien nonāk mainītās lomās ar vīriešiem, jo bieži sievietes ir tās, kuras dodas strādāt un materiāli nodrošina ģimeni. Iemesli tam var būt ļoti dažādi, iespējams, sieviete ir viena un nedzīvo attiecībās ar vīrieti, vai varbūt viņai ir labāka izglītība nekā vīram/partnerim, kas viņai sniedz labākas darba iespējas, vai arī vienkārši vīrietis ir vājāks par viņu un nav spējīgs iegūt labi atalgotu darbu. Zināmā mērā šādu mūsdienu tendenci ir attīstījis tieši feminisms un tā attīstība.

Intervētās sievietes uzskata, ka mūsdienās sieviešu sociālā loma pavisam noteikti ir mainījusies. Viens no pozitīvajiem aspektiem ir izvēles brīvība jebkurās dzīves jomā. Gan ģimenes aspektā, gan izglītības, gan karjeras. Agrāk mātes un kārtīgās sievas loma no sabiedrības puses bija diezgan uzspiesta lieta un tās, kuras izvēlējās citādu dzīves veidu tika nosodītas. Mūsdienās katra sieviete var brīvi izvēlēties vai viņa vēlas veidot ģimeni ar bērniem, jeb tas tomēr nav priekš viņas un vēlas veidot spēcīgu karjeru vai darīt ko citu, kas viņai šķiet piemērotāks.

Tomēr tas nemaina faktu, ka sabiedrība tik un tā sagaida konkrētas lietas no sievietēm. Mūsdienās sievietēm ir jābūt tādiem kā universālajiem kareivjiem, jāprot izskatīties skaistām un koptām, jābūt izglītotām, jāprot sakopt māju, gatavot ēst un vēl arī jāveido karjera. Mūsdienās ir krietni vairāk pienākumu nekā bija 19.gadsimta beigās. Varētu pat teikt, ka ir

nedaudz sarežģītāk, jo jāpaveic krietni vairāk, līdz arī to sievietēm ir jāuzņemas daudz un dažādas atbildības.

Mūsdienu ģimenē galvenais naudas pelnītājs var būt gan sieviete, gan vīrietis, bet parasti abi ģimenē strādā un pelna iztiku kopīgiem spēkiem. Iespējams pie tā ir vainojama sliktā ekonomiskā situācija, jo daudzas sievietes iespējams izvēlētos palikt ilgāk mājās ar bērniem, nevis atgriezties darbā finansiālu iemeslu spiestas. Salīdzinoši 19.gadsimta sievietēm varbūt bija nedaudz vienkāršāka dzīve, toties lielākajai daļai neinteresēja, ko viņas domā.

Vīriešu fokusgrupa pozitīvi vērtē to, ka mūsdienās ir panākta lielāka dzimumu vienlīdzība, vismaz tiesiskā ziņā, ja ne sabiedrības uzskatos. Tomēr kā negatīvo aspektu vīrieši min tieši to, ka līdz ar sieviešu neatkarību ir arī daži mīnusi. Viņi uzskata, ka sievietes vēlas būt spēcīgas, brīvas un līdzvērtīgas vīriešiem, tomēr tajā pašā laikā vēlas, saņemt dažādas privilēģijas, vēlas, lai viņām atver durvis un atļauj telpā ieiet pirmajām, palīdz nest smagākus iepirkumu maisus, aizsargā un izturas pret viņām maigi, pielaidīgi. Viņi uzskata, ka šī vienlīdzība savā veidā tomēr ir nogalinājusi romantisko bruņnieciskumu sieviešu un vīriešu attiecībās un dod priekšroku sievietēm, kuras necenšas tikai pierādīt savu pārākumu vai vienlīdzību, bet arī paļaujas uz viņiem. Iespējams, šāda paļaušanās no sieviešu puses liek vīriešiem pašiem justies par sevi pārliecinātākiem un stiprākiem, jo viņiem nepatīk justies kā vājākajam dzimumam. Tomēr kopumā visi intervētie atzīst, ka notikušās pārmaiņas laika gaitā ir vairāk pozitīvi vērtējamas, nekā negatīvi.

3.9. Mūsdienu vīriešu sociālā loma, ideālais tēls

Mūsdienās vīriešu loma ir mainījusies nedaudz mazāk nekā sieviešu. Vīrieši lielākoties turpina strādāt, apgādāt savas ģimenes. Tomēr ja arī kāds vīrietis izvēlas palikt mājās ar bērniem un strādā viņa sieva, tas varbūt ir retāks gadījums, tomēr to neuzskata par nosodāmu izvēli. Arī vīrieši var izvēlēties, kāda dzīve un sociālā loma viņiem piederētos vairāk, ģimenes cilvēks vai tomēr vairāk karjeras, vai arī abi kopā. Sievietes un vīrieši ir atkarīgi viens no otra izvēles, jo to ir grūti paredzēt. Gan sieva, gan vīrs kādā brīdī var izdomāt, ka ģimenes dzīve tomēr nav domāta viņam, vai arī viņa izpratnē ir pilnīgi citādāka nekā otra cilvēka. Veiksmīgas ģimenes pamatā abiem cilvēkiem jābūt aptuveni vienādaī idejai un izpratnei par laimīgu ģimenes dzīvi, jo ja katram izpratne par ģimeni, mērķi un sapņi krasi atšķiras kopdzīvi izveidoti ir grūti. Vīriešiem mūsdienās vairāk jāreķinās ar sievietēm un to, ka viņām ir tik pat liela izvēles brīvība.

Intervijā atklājās, ka no vīriešiem joprojām sabiedrībā sagaida, lai viņiem piemistu šīs maskulīnās īpašības – spēks, drosme, varonība, spēja aizstāvēt, nodrošināt. Tomēr nesagaida, lai vīrietis pakļautu vai valdītu pār sievieti pieņemot lēmumus viņas vietā vai kontrolējot kas

un kā ģimenē tiek darīts. Sagaida, lai vīrieši atzītu sieviešu vienlīdzību un uzskatītu to par kaut ko pašsaprotamu.

3.10. Lasīšanas paradumi

Veicot intervijas atklājās, ka lielāka daļa intervēto sieviešu atzīst, ka lasot romānu vairāk pievērš uzmanību tieši sieviešu tēliem un to detaļām. Viens no iemesliem tam ir spēja sevi asociēt ar šiem tēliem un iztēloties sevi viņu vietā, kā rīkotos un ko darītu. Vīriešu tēliem pievēršot nedaudz mazāk uzmanības, jo nevar sevi asociēt ar tiem.

Arī vīriešu fokusgrupa atzīst, ka vairāk pievērša uzmanības tieši tam, kā rīkojās vīriešu dzimuma tēli, salīdzinot tos ar sevi un kā viņi rīkotos šo tēlu vietā. Viņi atzina, ka nepievērša detalizētu uzmanību sieviešu tēliem, jo tā pasaule viņiem ir sveša un daļēji arī neizprotama.

Kopumā var secināt, ka lasītāji vairāk tomēr pievērš uzmanību tieši sava dzimuma tēliem, jo spēj sevi iztēloties viņu vietā. Iespējams tieši šis ir viens no iemesliem kādēļ sieviešu auditorija atzinīgāk vērtē romānu “Vējiem līdzi”, nekā vīrieši un lasītāji uzskata, ka romāna galvenā mērķauditorija ir tieši jaunas sievietes. Vīriešu lasītājiem vienkārši nav tik lielas iespējas iejusties romāna tēlu pārdzīvojumos un problēmās, jo viņi nespēj sevi asociēt ar galveno tēlu, kas ir sieviete. Iespējams romāns gūtu lielāku popularitāti vīriešu vidū, ja tas būtu ticis atspoguļots no Reta Batlera skatu punkta, jo tur viņi spētu saskatīt to, kā paši būtu rīkojušies viņa vietā.

Grāmatas ir viena no iztēli rosinošākajām nodarbēm, kas jebkad bijusi, tā ļauj iejusties citu cilvēku ādā, izdzīvot citu dzīves, domas un pārdzīvojumus, izbaudīt svešas vietas un senus gadsimtus, par kuriem dzirdēti vien nostāsti. Tieši tāpēc viens no aspektiem, kas piesaista mūsdienu auditoriju ir tieši romāna vēsturiskais fons, kas krasi atšķiras no mūsdienu sabiedrībā pieņemtajām normām un ikdienas. Tā ir kā iespēja pašiem iejusties tā laika sabiedrībā un izdzīvot notikumus, kas risinājušies vairākus gadsimtus iepriekš. It īpaši interesanti ir tie laika posmi, par kuriem saglabājušās diezgan maz vizuālās liecības un materiāli, jo grāmatas palīdz vizualizēt notikumus.

3.11. Interviju rezultātu salīdzinājums

Pētījuma pamatā izmantotas divu dažādu veidu intervijas – padziļinātās intervijas un fokusgrupu intervijas. Padziļinātās intervijas sniedza divas sievietes, kuras ir studējušas literatūru un arī savu profesionālo karjeru saistījušas ar to, kas viņu izteikto viedokli padara padziļinātāku. Šajās intervijās atklājās intervējamo, Benitas Jaunzemes un Gunas Jansones, vērtējums par romānu “Vējiem līdzi”. Abas intervējamās romānu vairāk raksturo kā veiksmīgu

piemēru feministiskajā literatūra, kaut gan atzīst, kas šis noteikti nav augstās literatūras piemērs, lai gan arī par klasiku, vismaz romānu žanrā, to noteiktu varētu saukt. Kā galveno mērķauditoriju viņas raksturo tieši jaunas sievietes, kuras spēj sevi asociēt ar romānā notiekošo un galvenās varones Skārletas O'Hāras pārdzīvojumiem un kaislībām. Arī viņu sniegtais tēlu raksturojums ir detalizētāks un vairāk pamatots ar faktiem, notikumiem no romāna.

Padziļināto interviju rezultātā noskaidrojās, ka romāns "Vējiem līdzi" vairāk tiek atzinīgi vērtēts, kā labs sasniegums literatūrā un kvalitatīva lasāmviela. Tam ir spraigs sižets, interesantas cilvēku savstarpējās attiecības, lielisks vēsturiskais fons, kas lasītājam sniedz diezgan labu ieskatu par notikumiem Amerikas Pilsoņu karā. Tātad šis romāns ne tikai izklaidē, bet nedaudz tomēr sniedz arī zināšanas. Zināšanas arī par to, kāda bijusi tā laika 19.gadsimta sabiedrība Amerikā, viņu ikdiena, tradīcijas, sociālās vērtības un aizspriedumi. Šis romāns ļauj iejusties tā laika sabiedrībā ar visiem tās plusiem un mīnusiem, tas sniedz iespēju salīdzināt ar to, kā situācija ir mainījusies mūsdienās un iespējams arī novērtēt, kas un kāpēc ir veicinājis tieši šādas izmaiņas sabiedrības uzskatos.

Padziļinātajās intervijās tēlus raksturo kā īpaši spilgtas personības katru par sevi (Skatot četrus galvenos romāna tēlus – Skārletu, Retu, Melāniju, Ešliju). Pat neskatoties uz to, ka Skārletai un Retam bija vairāki trūkumi un piemita dažas ne pārāk labas īpašības, viņus tomēr raksturo kā spēcīgas personības, kas bieži vien rīkojās pretēji morāles normām apstākļu spiesti, lai nodrošinātu labāku dzīvi sev un saviem tuvajiem cilvēkiem. Protams, ne visas viņu pieļautās kļūdas ar to var attaisnot. Turpretim Melānija un Ešlijs ir tēli, kuriem piemīt krietnas un godājamās īpašības, kas dažās situācijās viņiem nemaz nenāk par labi, jo viņiem tieši pietrūkst šo spēcīgo rakstura īpašību kā Skārletai ar Retu. Jo tieši pateicoties viņiem abiem Ešlijs un Melānija spēja izdzīvot kara postu un badu, grūtos laikus, kas nāca pēc tam. Ļoti iespējams, ka vieniem pašiem viņiem tas nebūti bijis izdevies, jo tādi cilvēki kā viņi bieži vien diezgan ātri aiziet bojā. Viņi ir cilvēki, kuri grūti pielāgojas pārmaiņām un nav spēcīgi ne fiziski, ne raksturā.

19.gadsimta beigu sieviešu un vīriešu sociālās lomas padziļinātajās intervijās raksturo kā diezgan standarta izpratni par ģimeni. Tā noteikti bija patriarhāla rakstura ģimene, kurā vīrietis bija galvenais noteicējs un sieviete kā atbalsts, padomdevējs. Vīrietim bija jānodrošina ģimenes iztika, jāstrādā, bija jābūt intelektuālam. Toties sievietes bija mājas pavarda un labsajūtas sargātājas, atbildīgās par bērniem un to, kā viss norisinās mājāsaimniecībā. Jebkura rīcība ārpus šiem ierastajiem sabiedrības pieņēmumiem par to, kā katram dzimuma pārstāvim ir vai nav jāuzvedas tika asi kritizēta un nosodīta. Galvenais ierocis noteikti bija baumas

sabiedrībā, kas bieži vien protams nav īpaši uzticams informācijas avots un var nodarīt lielu ļaunumu, ja tām akli tic.

Izmaiņas, salīdzinot ar mūsdienām, padziļinātajās intervijās kā galveno atšķirību min plašo izvēles brīvību. Agrāk šī ģimenes loma sievietēm vairāk vai mazāk bija diezgan uzspiesta, tomēr mūsdienu sabiedrībā sievietes brīvi var izvēlēties kādu lomu savā dzīvē vēlas ieņemt – vai tā būtu ģimenes, karjeras vai kāda cita loma. Tomēr tas ir veicinājis arī to, ka no sievietēm mūsdienās krietni vien vairāk sagaida, nekā no vīriešiem. Sievietēm ir jāspēj apvienoti neskaitāmas lietas un pienākumi vienlaicīgi. Piemēram arī ja sieviete izvēlas veidot ģimeni ar bērniem, viņa tik un tā nevar izvairīties no algota darba strādāšanas, bieži vien kaut vai tikai finansiālu apsvērumu dēļ. Kā arī no sievietēm sagaida, lai viņas būtu skaistas, koptas, izglītotas un elegantas – tas, ko mūsdienās saprot ar vārdu sievišķīgs. Arī mūsdienu sabiedrībā valda daudz un dažādi aizspriedumi, stereotipi, kādai būtu jābūt ģimenei un attiecībām starp sievietēm un vīriešiem, tiek sagaidītas konkrētas lietas. Tomēr mūsdienās, ja kāds izvēlas nedaudz atšķirīgu dzīvesveidu, tās ir viņa tiesības un neviens neko nevar pārmest vai jebkādā veidā viņu ierobežot.

Salīdzinot ar fokusgrupu intervijās iegūtajiem rezultātiem ir saskatāmas nelielas atšķirības. Vismaz ar vīriešu fokusgrupu pavisam noteikti. Kopā astoņi intervējamie fokusgrupu intervijās ir parasti romāna lasītāji, kas nav studējuši literatūru vai profesionāli saistījuši savu karjeru ar to. Intervējamie ir dažādu profesiju un vecumu pārstāvji, lai atspoguļotu pēc iespējas dažādāku mērķauditoriju viedokli par romānu. Viņi atzīst un kopumā romānu “Vējiem līdzi” vairāk vērtē kā pozitīvu un labu lasāmvielu. Vīriešu intervējamie gan atzīst, ka šis romāns tomēr vairāk paredzēts sieviešu auditorijai un viņi to otru reizi droši vien nelasītu, kas gan ir tieši pretēji sieviešu fokusgrupas apgalvojumiem – dažas no lasītājam romānu ir pārlasījušas pat vairākas reizes. Vīriešu grupa atzīst, ka tikai daļēji labprātīgi izvēlējušies lasīt šo romānu. Piemēram, viens no intervējamajiem grāmatu izlasījis, jo viņa dzīvesbiedre iegādājusies biļetes uz izrādi Dailes teātrī, kāds cits to izlasījis vasarā pirms pēdējās vidusskolas klases, jo tā bijusi kā viena no ieteicamajām grāmatām literatūrā.

Kā interesantāko no romāna sižeta sieviešu fokusgrupa viennozīmīgi atzīst sarežģītās attiecības starp galvenajiem tēliem Skārletu un Retu. Kā arī par interesantu atzīst iespēju iejusties citā laikmetā, tradīcijās un pasaulē. Romānu vairāk raksturo tieši kā mīlas romānu, centrālajā lomā tomēr novietojot šīs romantiskās attiecības. Vīriešu fokusgrupas pārstāvji min arī to, ka viņiem šķita interesants kara atspoguļojums, vergu un cilvēku ikdienas dzīves kā tādas

atspoguļojums. Šeit gan netiek minēts, ka romāns būtu par galvenās varones kā sievietes stiprumu vai citām varonīgajām īpašībām.

Fokusgrupas nedaudz atšķirīgi vērtē galvenos tēlus, varētu pat teikt, ka spēcīgāk. Vīriešu fokusgrupa Skārletu vērtē tomēr vairāk negatīvi, atzīstot viņas rīcību pat nedaudz par vieglas uzvedības, kas noteikti ir ļoti interesants pavērsiens intervijas rezultātos. Tomēr sieviešu fokusgrupa Skārletu vērtē pozitīvi, kā spēcīgu, sievišķīgu un tādu, kurai būtu vērts līdzināties, jo viņa nekādiem šķēršļiem dzīvē neļāva sevi sagraut vai liegt cīnīties par savu laimi. Tieši šīs viņas gara stiprums, pašpārliecinātība bija tas, kas tika atzītas par viņas valdzinošākajām īpašībām. Vīriešu fokusgrupa vairāk atzinīgi vērtē tieši Melāniju, kā tēlu, kuram piemīt īpašības, kuras viņi sievietē novērtē augstāk, piemēram, uzticība, maigums un citas līdzīgas īpašības. Runājot par galvenajiem vīriešu tēliem atzinīgāk tiek vērtēts Rets, bet Ešliju fokusgrupu intervējamie atzīst par vāju vīrieti, gan fiziski, gan rakstura ziņā.

Salīdzinot 19.gadsimtu ar mūsdienām fokusgrupas kā galveno atšķirību min izvēles brīvību. Kaut gan vīrieši uzskata, ka daļa no vīriešu un sieviešu attiecību burvības ir zudusi, sievietēm kļūstot neatkarīgākām un spēcīgākām. Intervētie vīrieši tomēr priekšroku dotu tādām sievietēm kā Melānijas tēls, maiga, sargājama, saudzējama sieviete, kura rūpējas par ģimeni. Protams, viņi apgalvo, ka tas uzreiz nenozīmē, ka neko citu sieviete nedrīkstētu savā dzīvē darīt. Viņi vēlētos, kaut sievietes spēcīgas karjeras ietekmē nepazaudētu tomēr savu sievišķīgumu un maigumu. Sieviešu fokusgrupa pārmaiņas ar mūsdienām vērtē kā pozitīvas, bet vīriešu fokusgrupa nedaudz skeptiskāk skatās uz šīm pārmaiņām, tomēr viņiem nav iebildumu pret sievietes tiesisko neatkarību un vienlīdzību, atzīstot tās par pašsaprotamām lietām.

Galvenās atšķirības starp padziļinātajām intervijām un fokusgrupu intervijām ir romāna analīzes dziļums. Fokusgrupās vairāk virspusēji un no viena skatu punkta izsaka viedokli gan par romāna sižetu, gan tēliem. Tomēr tas nenozīmē, ka viņu sniegtās atbildes ir mazāk svarīgas bakalaura darba pētījuma gaitā. Padziļinātajās intervijās saskata vairākus aspektus, kāpēc romānu varētu uzskatīt par labu vai sliktu, gan sižeta, gan tēlu ziņā. Daudzos jautājumos padziļinātajās intervijās un fokusgrupu intervijās rastās atbildes tomēr sakrīt. Abas puses atzīst romānu "Vējiem līdzīgi" kā pozitīvu piemēru 20.gadsimta literatūrā, arī tēlus raksturo diezgan līdzīgi. Kā arī skatot dzimumu sociālo lomu pārmaiņas starp 19.gadsimta beigām un mūsdienām, vairāk tās atzīst par pozitīvām pārmaiņām, jo iegūts vairāk brīvības un vienlīdzības.

Šeit varētu skatīt atšķirības starp sešu intervēto sieviešu viedokli un četru vīriešu, kas savstarpēji ir nedaudz atšķirīgāks. It īpaši, ja diskutējam par sievietes un vīriešu sociālo lomu,

gan 19.gadsimtā, gan mūsdienās, un galveno tēlu raksturojumu. Tieši šī nelielā viedokļu atšķirība ir interesants bakalaura darba pētījuma pavērsiens.

Vīriešu intervējamie uzskata, ka 19.gadsimtā sievietes bija tik pat kā paverdzinātas, vismaz lielā daļā no ģimenēm. Vīrietis bija kā galvenais noteicējs, kuram sieva daudz runāt pretī nedrīkstēja vai vismaz tas bija kaut kas neiedomājams. Jāņem vērā, ka viņu viedoklis ir tikai subjektīvs un nekādā gadījumā neatspoguļo patieso vēsturisko situāciju 19.gadsimta beigās. Šis vairāk ir tas iespaids, kas viņiem radies izlasot romānu "Vējiem līdzi". Intervētās sievietes uzskata, ka vīru kontrole tomēr nav bijusi tik uzspiesta un līdzīga verdzībai. Daudzām sievietēm šī mājsaimnieces, ģimenes sievietes loma patika un viņas to veica ar patiesu prieku. Tomēr tās, kurām tas nebija dzīves aicinājums neklājās vis tik viegli, jo sabiedrība citas izvēles iespējas īsti pieļaut nevēlējās.

Salīdzinot intervējamo viedokli par mūsdienu situāciju attiecībās starp vīriešiem un sievietēm viedoklis nedaudz atšķiras. Intervētās sievietes par pozitīvām pārmaiņām atzīst sieviešu iegūto neatkarību un izvēles iespējas dzīvē, ko katra vēlas sasniegt, kā dzīvot. Tomēr līdz ar šo neatkarību klāt nāk arī krietni vairāk atbildības un no sievietēm tiek sagaidīts vairāk nekā no vīriešiem. Vīrieši atzinīgi vērtē to, ka sievietes ir vienlīdzīgas vīriešiem mūsdienās, tomēr nedaudz negatīvi vērtē šo neatkarību, tieši tajos gadījumos, kad tas ir kļuvis par kaut ko pārspīlētu. Neatkarīgas un spēcīga rakstura sievietes zaudē daļu sievišķības mūsdienu vīriešu acīs, pēc intervēto vīriešu apgalvotā. Apspriežot iespējamās tendences nākotnē pie konkrētiem secinājumiem nonākt ir grūti, tomēr visi intervētie atzīst, ka patiesa sociāla vienlīdzība starp dzimumiem diez vai kādreiz būs iespējama, dažādu iemeslu dēļ.

4. REZULTĀTI

Bakalaura darba pētījuma rezultāti kopumā ir apmierinoši un tika sasniegti iepriekš izvirzītie mērķi. Bija nepieciešams noskaidrot lasītāju auditorijas vērtējumu par Margaretas Mičelas 1936.gadā izdoto romānu “Vējiem līdzi”, īpaši pievēršot uzmanību tam, kā romāna atspoguļojas feminīnās un maskulīnas iezīmes, attiecības starp vīriešiem un sievietēm, to sociālās lomas romānā atspoguļotajā laikmetā un salīdzinājums ar mūsdienām.

Tika veiktas četras dažādas intervijas, lai noskaidrotu nepieciešamo auditorijas viedokli – divas padziļinātās intervijas un divas fokusgrupu intervijas. Kopā šajās intervijās piedalījās desmit cilvēki, kuri izteica savu viedokli par pētāmajiem jautājumiem un problēmām.

Šo interviju laikā tika noskaidrots auditorijas aptuvenais vērtējums par romānu “Vējiem līdzi”. Šeit iespējams saskatīt dažādas sakarības. Piemēram, intervētās sievietes atzīst romānu par kvalitatīvu, labu lasāmvielu, kas pamatoti ir izpelnījusies slavu gan pagājušajā, gan šajā gadsimtā. Nedaudz kritiskāk to vērtē sievietes, kuras atbildes sniedza padziļinātajās intervijās, atzīstot, ka romāns kopumā ir atzinīgi vērtējams, tomēr kā par augstās literatūras klasiku to īsti dēvēt nevarētu. Intervētie vīrieši nav gluži tik lielā sajūsmā par šo romānu, kā fokusgrupā intervētās sievietes. Viņi atzīst, ka otrreiz šo romānu noteikti nelasītu, jo tas viņuprāt vairāk tomēr ir paredzēts tieši sieviešu auditorijai. Sieviešu fokusgrupas pārstāves kaislīgi atzīst, ka romānu ir lasījušas vairāk nekā vienu reizi un pieļauj iespēju, ka varētu to kādreiz vēl izlasīt atkārtoti, lai atsvaidzinātu to atmiņā.

Kā romāna galveno mērķauditoriju intervējamie pārliecinoši vairāk min sieviešu auditoriju un konkrēti jaunas sievietes, kuras sevi labāk spēj asociēt ar galvenās varones vēlmēm un pārdzīvojumiem par savu kā sievietes vietu un lomu ģimenē, sabiedrībā, visbeidzot arī laulībās. Romāns vēsta par jaunas sievietes sapņiem, ilgām un kā viņa dara neiespējamo, lai to visu sasniegtu.

Apspriežot romāna “Vējiem līdzi” tēmu, par ko tad īsti ir šis stāsts, galvenā atziņa liecina, ka romāns ir par cilvēku savstarpējām attiecībām, sievietes spēku, mīlestību un cilvēka spēju izdzīvot visdažādākajos apstākļos un likteņa pavērsienos. Kā viens no galvenajiem izteikti pozitīvajiem sižeta aspektiem tiek vērtēts tieši romāna vēsturiskais fons, kas lieliski atspoguļo 19.gadsimta beigu Amerikas sabiedrību Dienvidos. Tieši šis ir tas aspekts, kas visvairāk piesaistīja vīriešu auditoriju, kā atklāja fokusgrupas intervija. Viņus vairāk par pašu samudžināto mīlas stāstu ieinteresēja kā attīstās karš un tā dažādās attīstības stadijas. Pirmskara vēstneši, kad viss liecina un sabiedrība pilnīgi mutuļo baumojot par karu, kurš tuvojas, kā tas

tiek uztverts par kaut ko cēlu un cienījamu. Kara sākums, kā tieši pirmie kritušie ir tas, kas beidzot sabiedrībai liek apjausta kara postu un nelaimes, tā milzīgos apmērus un nopietnību. Kara fiziska tuvošanās dzīvesvietai, tā klātbūtne un posts, iznīcība, kas to pavada. Tad seko kara beigas un atklājas, ka tas, kas seko kara beigām bieži vien ir briesmīgāks par pašu karu, cilvēku viedokli par to ir krietni mainījies un tas vairs nešķiet kā kaut kas cēls un vajadzīgs. Tieši šos sižeta elementus visvairāk novērtēja vīriešu auditorija. Sievietēm no romāna vēsturiskā fonā vairāk interesēja 19.gadsimta sabiedrības atspoguļojums, dzimumu sociālas lomas, ikdienas dzīve, vērtības un kultūra kopumā.

Analizējot auditorijas vērtējumu par četriem galvenajiem romāna tēliem – Skārletu, Retu, Melāniju un Ešliju – tika iegūti dažādi viedokļi. Padziļinātajās intervijās Skārletu vērtē divejādi – gan kā spēcīgu un drosmīgu sievieti, gan kā nedaudz nekaunīgu un varbūt tādu, kas tomēr kāpj pāri dažām vispār pieņemtām normām, tomēr kopumā vērtē viņu kā pozitīvu un spēcīgu tēlu. Sievietes, kuras piedalījās fokusgrupas intervijā Skārletu vērtē pozitīvāk nekā pārējie interviju dalībnieki, atzinīgi vērtējot viņas šarmu, prasmi izkulties no dažādām sarežģītām situācijām, drosmi un spēju izdzīvot par spīti daudz nežēlīgiem likteņa pavērsieniem. Lai gan nenoliedz arī to, ka Skārletai piemita daudz negatīvu īpašību, piemēram, lepnums, mantkārība, egoisms. Kā vienu no lielākajiem viņas trūkumiem sievietes min to, ka viņa pārāk paļāvās uz savu ārēju skaistumu un tas viņai palīdzēja manipulēt ar cilvēkiem, lai panāktu kāroto. Tiek minēts arī tas, ka Skārleta neprot novērtēt to, kas viņai jau piederējis, piemēram, Melānijas draudzība, Reta mīlestība. Tieši šo svarīgāko lietu vērtību viņa novērtēja tikai tad, kad to jau bija zaudējusi. Skārletu arī atzīst par lielīgu, izrādoties ar tērpiem, lielu māju, cenšoties likt pārējiem noprast, ka viņa vismaz finansiālā ziņā ir pārāka par citiem. Kā arī pārsvarā viss ko viņa dara ir ar mērķi gūt labumu pašai. Tomēr intervēto vīriešu viedoklis šajā jautājumā krietni vien atšķiras, jo tas ir izteikti negatīvāks. Viņi Skārletu vērtē kā nedaudz vieglas uzvedības sievieti, kas savu savtīgo mērķu vadīta bieži vien rīkojas egoistiski, tādējādi nodarot pāri citiem cilvēkiem sev apkārt. Arī viņi atzīst Skārletu par drosmīgu un spējīgu izdzīvot sarežģītās situācijās, tomēr viņi kritiski vērtē viņas kāri pēc materiālā nodrošinājuma un visu, ko viņa darīja, lai to iegūtu.

Analizējot Melānijas tēlu neradās tik krasas viedokļu atšķirības starp vīriešu un sieviešu pausto viedokli. Melāniju sievietes nedaudz kritiskāk vērtē kā pārāk naivu un raksturā vāju. Padziļinātajās intervijās atzīst, ka viņa tomēr ir bijusi vairāk garā spēcīga un arī tomēr drosmīga, bet tāda, kas nespēj viena par sevi pastāvēt vai aizstāvētu, lai izdzīvotu, un ar grūtībām pielāgojas jauniem apstākļiem. Intervētie vīrieši atzīst, ka Melānijas tēls viņiem šķiet patīkamāks, nekā Skārletas. Jo tieši Melānijā saskata vairāk tādas īpašības, kuras paši mūsdienā

sievietēs novērtē atzinīgāk, piemēram, maigums, trauslums, sievišķība, uzticība un savā ziņā arī pieticība, nevis kāre pēc finansiālā nodrošinājuma, neatkarība, flirtēšana ar citiem vīriešiem un vēl citas īpašības, kas viņiem nepatika tieši Skārlētā.

Reta tēlu visas intervētās sievietes atzīst par spēcīgu, mačo tipa vīrieša tēlu. Vīrietis, kurš spēj aizsargāt sievieti, ārēji spēcīgs un drosmīgs. Atzinīgi vērtē arī viņa atjautīgo prātu, intelektu, kas viņam bieži vien palīdzēja izkļūt no daudzām kompromitējošām situācijām. Lai arī ārēji drosmīgs un bravūrīgs, padziļinātajās intervijās Retu raksturo arī kā iekšēji maigu un mīlošu vīrieti, tādu kurš grib mīlēt un arī tikt mīlēts. Šeit saskatāms tas, kas tika apskatīts teorijas daļā, ka reizēm vīriešu dzimuma pārstāvjiem piemīt arī feminīnās īpašības un otrādi. Skārlētā, piemēram, var saskatīt dažas maskulīnās īpašības. Arī vīriešu auditorija atzinīgi vērtē Reta tēlu, par tā izteikto vīrišķību, spēku un prasmi pastāvēt par sevi un sev tuvajiem cilvēkiem.

Tomēr ar Ešlija tēlu ir nedaudz sarežģītāk. Viņā vairāk tomēr ir tieši feminīnās īpašības, kas iespējams ir viens no iemesliem, kāpēc intervētā auditorija vairāk tomēr negatīvi vērtē viņa tēlu. Kā teorijā noskaidrojās, bieži vien novirzes no tā, kas tiek sagaidīts no konkrētā dzimuma pārstāvja, tiek diezgan kritiski vērtētas. Ešliju vērtē kā vāju vīrieti, romantisku mākslinieka tipu, kurš nav ne fiziski, ne garīgi spēcīgs. Spējīgs dzīvot tikai labos apstākļos, bez sarežģījumiem. Grūtos apstākļos sievietēm nācās rūpēties par viņu, kas 19.gadsimta sabiedrībā bija diezgan ačgārni un neierasti. Neviens no intervētajiem romāna lasītājiem nebija izteikti pozitīvās domās par Ešlija tēlu, jo tieši viņā visvairāk ir saskatāmas viņa dzimumam pretējas īpašības, vairāk izteikti feminīnas.

Apskatot feminīnās un maskulīnās iezīmes romānā “Vējiem līdzi” tiek noskaidrots, kas romāns sevī ietver vairāk tieši feminīnās iezīmes. Tas vēsta par mīlestību, alkām pēc laimes un mīlotā cilvēka. Būtiski ir arī tas, ka viss šis stāsts tiek pasniegts no sievietes skatu punkta, ataino sieviešu rīcību un izvēles kādas tām jāizdara krietni vairāk nekā tiktu pievērsta uzmanību ar kādām problēmām tā laika sabiedrībā saskarās vīrieši. Tās drīzāk tiek tikai nedaudz pieminētas, piemēram par to, ka viņiem bija jānododas karā, jāuztur ģimenes un jābūt perfektiem džentlmeņiem kā to no viņiem sagaida sabiedrība. Interesanti ir tas, ka romāna divi no galvenajiem tēliem iezīmē savam dzimumam pretējas iezīmes. Ešlijā krietni vairāk ir feminīno iezīmju, bet Skārlētā ir diezgan daudz maskulīno īpašību. Un tieši šie ir vieni no tiem tēliem, kuri izpelnījās asu kritiku par savu raksturu un rīcību, pierādot to, ka novirzes no sagaidītajām sabiedrības normām, gan romānā, gan intervijās izpelnās nedaudz negatīvu vērtējumu.

Auditorijas viedoklis par romānā “Vējiem līdzi” atainoto laika posmu 19.gadsimta beigū Amerikā un tā laika sabiedrību nedaudz atšķiras starp intervētajām sievietēm un

vīriešiem. Sievietes uzskata, ka tā laika sabiedrībā ļoti svarīga loma bija ģimenei. Un to, kādai bija jābūt ģimenei diezgan strikti ierobežoja sabiedrībā plaši pieņemti stereotipi un aizspriedumi. Sievietes galvenā loma dzīvē bija mātes loma, tas arī bija viņas galvenais mērķis un uzdevums – bērni un rūpes par mājām, vīru. Vīriešiem bija jānodrošina ģimene, jābūt spēcīgam aizstāvim un ģimenes galvai. Vīriešu auditorija tā laika sabiedrības sistēmu uzskata par striktāku, bieži vien sievietes salīdzinot ar kalpiem, kuras saviem vīriem nedrīkst runāt pretī vai rīkoties pretēji tā ieskatiem. Šajā sabiedrībā jebkādas novirzes no ierastajām un pieņemtajām normām tika ļoti asi kritizētas un nosodītas.

Salīdzinot ar mūsdienām romāna auditorija sociālo lomu pārmaiņas sabiedrībā vērtē kā pozitīvas un pavisam noteikti vēlamas. Kā galveno un vissvarīgāko pārmaiņu, salīdzinot ar iepriekšējiem gadsimtiem, intervētie min izvēles brīvību. Gan sievietes gan vīrieši var brīvi izvēlēties ko savā dzīvē vēlas darītu un sasniegt, ģimenes dzīve un bērni vairs nav vienīgā uzspiestā izvēles iespēja, kaut gan to bieži vien tāpat sagaida. Kā norāda intervētie romāna lasītāji, negatīvais mūsdienu sabiedrība ir tas, ka līdz ar iegūto neatkarību un izvēles brīvību tiek uzlikta arī papildus atbildība. Mūsdienās, it īpaši sievietēm, ir krietni vairāk pienākumu un ikdienas rūpju nekā iespējams tas ir bijis agrāk. Sabiedrība no sievietēm sagaida koptu, sievišķīgu ārieni, izglītotību, strādīgumu un labu karjeru, kā arī veiksmīgu ģimenes dzīvi ar vīru un bērniem. Kā galveno negatīvu aspektu un izmaiņas vīriešu auditorija norāda tieši uz attiecībām starp vīriešiem un sievietēm, apgalvojot, ka daudzos gadījumos sievietes ir kļuvušas pārspīlēti neatkarīgas. Viņuprāt, mūsdienu sievietes bieži vien uzskata, ka jebkāda veida paļaušanās uz vīrieti ir vājuma pazīme un cenšas no tā izvairīties. Viņi atklāj, ka tas ir negatīvi ietekmējis savstarpējās attiecības. Kā vienu no piemēriem viņi min gadījumus, kad spēcīgas un neatkarīgas sievietes apgalvo, ka viņām vīriešu palīdzība nav nepieciešama un viņas ar visu spēj tikt galā vienas pašas, bet tajā pašā laikā sagaida, lai vīrieši viņām atvērtu durvis, palaistu pa priekšu un palīdzētu nest smagas iepirkumu somas. Mūsdienas šī paļaušanās uz vīriešiem, vienalga vai tas būtu morāli vai materiāli, ir ieguvusi vairāk tādu kā negatīvu noskaņu. Sieviešu fokusgrupu intervijā atklājās šī viedokļa otra puse. Viņas apgalvoja, ka redzot kā mūsdienu sievietes pašas ir spējīgas nodrošināt savu dzīvi un tikt galā daudzi vīrieši ir nolaiduši rokas un vairs īsti necenšoties piedāvāt savu atbalstu, gan morālu, gan materiālu. Runājot par iespējamajām nākotnes attīstības tendencēm auditorija pauž vienotu uzskatu, ka ideāls līdzsvars starp abiem dzimumiem diez vai kādreiz ir iespējams. Tā drīzāk ir utopiska ideja un cilvēces attīstības gaitā neskaitāmas reizes ir pierādījies fakts, ka cilvēku sabiedrība nekad nav bijusi un visticamākais arī nebūs ideāla. Tomēr daži tik un tā cer, ka tas kādreiz varētu notikt, jo cilvēces attīstības tendences ne vienmēr ir iespējams precīzi paredzēt.

Noskaidrojot intervētajiem romāna auditorijas pārstāvjiem piemītošos lasīšanas paradumus, pēc viņu pašu apgalvotā, atbilst bakalaura darba sākumā izvirzītajam apgalvojumam. Lielākā daļa intervēto tiešām vairāk uzmanības lasot pievērš tieši sava dzimuma tēliem, iztēlojoties kā paši viņu vietā rīkotos un ko varbūt darītu nedaudz citādāk. Iespējams, tas ir viens no iemesliem kāpēc romānu “Vējiem līdzi” nedaudz atzinīgāk tomēr vērtē intervētās sievietes, jo viņām ir lielāka iespēja sevi asociēt ar romāna varonēm, jo vīriešu tēlu pārdomas un rīcības motivācija nav tik detalizēti atspoguļota. Tātad katrs lasītājs vairāk pievērš uzmanību attiecīgi savam dzimumam raksturīgi piemītošajām īpašībām – feminīnajām vai maskulīnajām.

Kopumā šī bakalaura darba pētījums ir izdevies veiksmīgi. Tika intervēti desmit cilvēki, kuri lasījuši Margaretas Mičelas romānu “Vējiem līdzi”, kopumā veicot četras dažādas intervijas, divas padziļinātās un divas fokusgrupu intervijas. Intervijās iegūtie rezultāti ir kvalitatīvi, atbilst pētījuma nepieciešamībām un sniedz noderīgu informāciju, lai varētu izdarīt secinājumus. Izdevās noskaidrot atbildes uz iepriekš uzdotajiem pētnieciskajiem jautājumiem: Kam, lasot romānu “Vējiem līdzi”, vairāk uzmanību pievērš sievietes un kam vīrieši? Kādas viedokļu atšķirības pastāv starp fokusgrupām savā starpā un salīdzinot ar padziļinātajās intervijās iegūtajiem rezultātiem?

SECINĀJUMI

Visā pasaulē plaši pazīstamais Margaretas Mičelas romāns “Vējiem līdzi” neapšaubāmi saglabā savu popularitāti arī mūsdienu lasītāju vidū. Par to arī izdevās pārliecināties veicot šī bakalaura darba pētījumu, kura ietvaros tika intervēti desmit šī romāna lasītāji. Lasītāji kopumā šo romānu vērtē kā 20.gadsimta klasiku starp romāniem.

Teorijas apskatā uzmanība tika pievērsta tam, kā tiek raksturotas feminīnās un maskulīnās iezīmes, romāna raksturojums un tā kritika, kā arī citi ar to saistīti aspekti, kas palīdzēja labāk izprast un efektīvāk veikt darba pētījuma daļu.

Bakalaura darba sākumā izvirzītā hipotēze pētījuma ietvaros tika apstiprināta – sievietes un vīrieši lasot romānu dažādi uztver tā tēlus, notikumus un sižetu. Kā arī lasot vairāk pievērš uzmanību attiecīgi sava dzimuma tēliem, lielākajā daļā gadījumu arī asociējot sevi ar tiem un iztēlojoties, kā paši rīkotos viņu vietā.

Arī darba izvirzītos mērķus ir izdevies īstenot – tika noskaidrots, kā intervējamie romāna lasītāji vērtē dažādus notikumus, tēlus, kas tajā atainoti. Kā arī izdevās noskaidrot, kuru dzimumu tēliem attiecīgi vairāk detalizētas uzmanības pievērš romāna auditorija. Padziļinātajās intervijas bija nepieciešams noskaidrot to cilvēku viedokli, kuri ir studējuši literatūru un ar to arī saistījuši savu karjeru. Viņu viedoklis ir vairāk detalizēts, padziļinātāks un arī krietni labāk argumentēts. Kā arī tika noskaidrotas atbildes uz sākotnēji izvirzītajiem pētnieciskajiem jautājumiem. Bakalaura darba izstrādes gaidā pārsvarā veiksmīgi ir izdevies tikt galā ar sākotnēji uzstādītajiem darba uzdevumiem, kas atspoguļojas darba teorijas, metodoloģijas un empīriskajās daļās.

Veicot bakalaura darba pētījumu, pēc romāna auditorijas intervijām, rezultātā tiek izdarīti sekojoši secinājumi:

- Arī mūsdienu lasītāju vidū romāns “Vējiem līdzi” turpina saglabāt savu popularitāti un lasītāju vidū tiek atzinīgi vērtēts. Lielākā daļa intervēto pozitīvi vērtē romāna kvalitāti un ieteiktu to izlasīt arī citiem.
- Kā romāna “Vējiem līdzi” galveno mērķauditoriju lasītāji min tieši jaunas sievietes, kuras vairāk spētu sevi asociēt ar dažādiem notikumiem un galveno varoņu pārdzīvojumiem romāna sižeta ietvaros. Arī intervētās sievietes nedaudz vairāk atzīst to par kvalitatīvu romānu, nekā vīrieši.

- Kā galvenās romānā atspoguļotās tēmas lasītāji min tieši cilvēku savstarpējās attiecības, sarežģīto mīlas stāstu, vēsturisko fonu un aprakstītā laika sabiedrības atspoguļojumu, stāstu par sievietes spēju izdzīvot, viņas spēku.
- Daļēji negatīvu kritiku lasītāju vidū izpelnījušies tie romāna tēli, kuros saskatāmas pretējam dzimuma raksturīgās iezīmes – feminīnās vai maskulīnās. Tie ir Skārleta O'Hāra un Ešlijs Vilkss. Skārletu raksturo kā spēcīgu, valdonīgu, neatkarīgu sievieti, turpretim Ešliju raksturo kā fiziski vāju, romantiskā mākslinieka tipu, kurš nav spējīgs nodrošināt savu izdzīvošanu, kur nu vēl kāda cita.
- Otrus divus romāna galvenos tēlus lasītāji raksturo atzinīgāk. Retu vairāk atzīstot par īsta vīrieša tēlu, tādu kurš spēj būt neatkarīgs, ir gudrs, materiāli nodrošināts, šarmants un izveicīgs. Melānijā lasītāji saskata vairāk pozitīvo īpašību, uzticīga, mīloša, fiziski vāja, bet garā drosmīga, maiga. Kā viņas galveno negatīvo īpašību min naivumu.
- Kā romānā atspoguļotā laika posma ideālo sievieti, lasītāji raksturo maigu, uzticīgu, mīlošu, godīgu mājsaimnieci, kuras dzīves piepildījums ir rūpēties par ģimeni.
- Kā romānā atspoguļotā laika posma ideālo vīrieti, lasītāji min spēcīgu cilvēku, kurš ir spējīgs nodrošināt savu ģimeni, rūpēties par to un mīlēt. Ģimenes galva, kurš ir izglītots un pieņem svarīgākos lēmumus saistībā ar ģimeni.
- Raksturojot izmaiņas dzimumu sociālajās lomās mūsdienās, kā vispozitīvākās pārmaiņas vērtē abu dzimumu pārstāvju izvēles brīvību. Kā negatīvās pārmaiņās tiek minētas attiecības starp sievietēm un vīriešiem, ir radušās problēmas un neizpratne ko dažādu dzimumu pārstāvji viens no otra sagaida.
- Intervējamie lasot romānu vairāk uzmanības pievērš attiecīgi sava dzimuma tēliem, asociējot sevi ar tiem un iztēlojoties savu rīcību viņu vietā.
- Padziļinātajās intervijās ar sievietēm, kuras ir studējušas literatūru un saistījušas savu karjeru ar to, tika iegūts padziļinātāks, argumentētāks skatījums uz tēlu raksturu, rīcību, sižetu un romānu kopumā.
- Intervēto vīriešu viedoklis nedaudz atšķiras no intervēto sieviešu viedokļa, it īpaši analizējot romāna "Vējiem līdzi" galvenās varones Skārletas O'Hāras tēlu.
- Arī no feministiskās teorijas aspekta romāns "Vējiem līdzi" ir lielisks piemērs tam, kā sieviete rada zināšanas par sievietēm. Šajā gadījumā sievietes ikdienu, iekšējo pasauli, sajūtām, pārdzīvojumiem un sociālo lomu sabiedrībā. Šis romāns noteikti palīdz pildīt vienu no feministiskās teorijas pamatuzdevumiem – censties izprast

atšķirību starp sievietēm un pasauli, kurā tās ieņem tik daudz un dažādas būtiskas lomas.

- Feministiskās literatūras aspektā romāns “Vējiem līdzi” ir būtisks ieguldījums raksturojot sieviešu dzīvi 19.gadsimta beigās Amerikā. Tas sniedz iespēju saskatīt kā situācija ir mainījies mūsdienās un kā tieši to ietekmēja Pilsoņu karš. Kā arī romāna autore Margareta Mičela atkārtoti pierādīja tā laika sabiedrībai, ka arī sievietes spēj sarakstīt kvalitatīvus romānus.
- Romānā spilgti tiek atspoguļotas feminīnās un maskulīnas iezīmes dažādos romāna tēlos. Tās ir īpašības, kuras sabiedrība sagaida, lai piemistu vīriešiem vai sievietēm. Romānā arī parādās, ka sabiedrība un romāna auditorija nedaudz negatīvāk reaģē, ja šīs gaidas netiek īstenotas. Piemēram, sievietēm piemīt maskulīnās īpašības un vīriešiem feminīnās, kas ir pretēji ierastajam.
- Romāna “Vējiem līdzi” kritika ir dažāda, taču lielākā daļa kritiķu nevar noliegt, ka romānam ir arī savi izteikti pozitīvie aspekti, kas tam ir palīdzējuši iemantot lasītāju atzinību daudzu gadu garumā un arī mūsdienās.

Kopumā bakalaura darba pētījums ir izdevies veiksmīgi un iegūts kvalitatīvs auditorijas vērtējumus, kuru sniedza desmit dažādi romāna lasītāji. Šis pētījums ir ieguldījums romāna “Vējiem līdzi” pētniecībā, it īpaši saistībā ar dzimumu sociālo lomu analīzi un kā to uztvert dažādu dzimumu lasītāju auditorijas. Mūsdienās pētījumi par dzimumu sociālajām lomām un to uztveri sabiedrībā pavisam noteikti ir aktuāla tēma, jo par to tiek plaši diskutēts no dažādiem aspektiem. Šī bakalaura darba pētījuma rezultātos iezīmes tas, cik atšķirīgas ir šīs sociālās lomas un tas, ko sabiedrība sagaida no katra dzimuma pārstāvjiem, kā arī sabiedrības attieksme, ja šīs gaidas netiek īstenotas. Ne tikai romānā atainotajā laika posmā 19.gadsimta beigās Amerikā, bet arī mūsdienu mainīgajā sabiedrībā. Lai arī mūsdienās sievietes likuma priekšā ir vienlīdzīgas ar vīriešiem, vismaz lielākajā daļā pasaules valstu, tas nebūt vēl nenozīmē, ka sabiedrībā šīs lomas ir vienlīdzīgas. No katra tomēr tiek sagaidītas dažādas uzvedības normas un diezgan daudz stereotipu un aizspriedumu pastāv arī mūsdienās. Šis pētījums ir ieskats tam, kā sieviešu un vīriešu lasītāju auditorija pievērš uzmanību un vērtē romānā atspoguļotās dzimumu sociālo lomu modeli un ar to saistītās problēmas. Tātad viņi izceļ problēmas, kuras saskata, bet tajā pašā laikā ar savu novērtējumu atspoguļo arī mūsdienu sabiedrības situāciju, uzskatus, izmaiņas un varbūt arī dažas problēmas.

Lai uzlabotu šī darba kvalitāti vai turpinātu tā izstrādi maģistra darba līmenī varētu papildināt pētījuma daļu ar romāna “Vējiem līdzi” dažādo reprezentāciju analīzi. Tās, piemēram, varētu būt izrādes vai filma. Salīdzināt kā auditorija uztver vizuālos materiālus,

pievienojot jau konkrētus semiotiskās analīzes aspektus. Vai arī turpināt analīzi līdzīgi, kā tas bija šajā pētījumā, bet turpinot un papildinot to ar Aleksandras Riplijas sarakstīt romāna turpinājumu "Skārleta". Varētu salīdzināt kā lasītāji vērtē dažādos autoru darbus un kādas atšķirības saskata starp autoru rakstīšanas stiliem.

PATEICĪBAS

Vēlos izteikt lielu pateicību saviem krustvecākiem – Lienei un Marekam, par viņu lielo atbalstu daudzu gadu garumā. Bez Jums tas nebūtu bijis iespējams. Vislielākais paldies!

Ka arī paldies bakalaura darba vadītājai Maritai Zitmanei par palīdzību un ieteikumiem darba izstrādes gaitā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Elliot, P., Mandell, N. (1995). *Feminist Issues: Race, Class and Sexuality*. Scarborough, ON: Prince Hall Canada.
2. Voltersa, M. (2009). *Feminisms. Ļoti saistošs ievads*. Satori ¼.
3. Novikova, I. (2001). *Mūsdienu feministiskās teorijas (Antoloģija)*. Rīga: Jumava.
4. McElroy W. (1999). *Freedom, Feminism and the State*. Oakland: Independent Institute.
5. Ed. Hover, J., G., Sattelmeyer, R. (2006). *American History Through Literature: 1820-1870, 1st Edition*. Charles Scribner's Sons.
6. Maze, R. (1997). *Virginia Woolf: Feminism, Creativity, and the Unconscious*. Praeger.
7. Red. Kostikova, K. (2005) *Введение в гендерные исследования*. Moscow: Aspekt Press.
8. Kimmel, M. (2004). *Men and Masculinities. A social, cultural and Historical Encyclopedia*. Volume I. California: ABC-CLIO.
9. Beynon, J. (2002). *Masculinities and Culture*. Buckingham: Open University Press.
10. Timothy, L. (2014). *The ethics of nobody I know: gender and the politics of descriptions*. Qualitative Research Journal.
11. (2001). *Mūsdienu feministiskās teorijas*. Antoloģija. Rīga: LU Dzimtes studiju centrs, Jumava.
12. Conell R.W. (1995) *Masculinities*. Berkley: University of California Press.
13. van den Wijngaard, M. (1997). *Reinventing the sexes: the biomedical construction of femininity and masculinity. Race, gender, and science*. Indiana University Press.
14. Hofstede, G., Willem, A. (1998). *Masculinity and femininity :the taboo dimension of national cultures*. London: SAGE Publications.
15. Perkerson, M. (1936). *Interview with Margaret Mitchell*. Public Broadcasting Service. Retrieved March 20, 2016 from <http://www.pbs.org/wnet/americanmasters/margaret-mitchell-american-rebel-interview-with-margaret-mitchell-from-1936/2011/>

16. Šlāpins, I. (2013) *Jans Vilems van den Boss: Teātris kalpo cilvēkiem*. (Skatīts 21.03.2016.)
http://satori.lv/raksts/5581/Teatris_kalpo_cilvekiem
17. McAlexander, Hubert H. "*Gone With the Wind* (Novel)." New Georgia Encyclopedia. Retrieved March 19, 2016 from <http://www.georgiaencyclopedia.org/articles/arts-culture/gone-wind-novel>
18. Wayne, T. (1968). *Women's Roles in Nineteenth-Century America*. Westport: Greenwood Press.
19. Harley, Terborg-Penn (1997) *Afro-American Woman: Struggles & Images*. Baltimore, MD: Black Classic Press.
20. Riegel R.E. (1970). *American women: a story of social change*. New Jersey: Fairleigh Dickinson Univ. Press.
21. Littlefield, M., B. (2007). *Black Women, Mothering, and Protest in 19th Century American Society in The Journal of Pan African studies*, vol.2, no.01.
22. Harley, Terborg-Penn (1997). *Afro-American Woman: Struggles & Images*. Baltimore, MD: Black Classic Press.
23. Ed. Gubrium, J., Holstein, J. (2002). *Handbook on Interview Research: Context and Method*. USA: Sage Publications.

PIELIKUMI

1. pielikums

3.1. tabula – Fokusgrupu interviju dalībnieki

Fokusgrupas dalībnieks	Vecums	Nodarbošanās
Dāvis	19	Students
Oskars	25	Pavārs
Toms	22	Celtnieks
Andris	32	Mežstrādnieks
Lilija	22	Sekretāre/Neklāties studente
Lita	26	Sabiedrisko attiecību speciāliste
Ilze	24	Studente
Jana	32	Tiesneša palīgs

2. pielikums

Intervija ar Benitu Jaunzemi

- **Kā Jūs vispār kopumā vērtējat romānu “Vējiem līdzi”, vai Jums patika, nepatika? Kāpēc?**

Nē nu es varu pateikt, ka tad kad es lasīju, tas bija tāds vecums, kad romāns patīk. Un bija tā, ka es pat nezināju, ka man mājās tas romāns ir, jo tā grāmata bija nolasīta jau iepriekš un bija iesieta citos vākos un pilnīgi nejauši es no plaukta izvilku un sāku lasīt, un, protams, ka ļoti aizrāvos. Un tad bija tā, ka tajā laikā jau varēja to romānu dabūt, nu tas ir astoņdesmitie gadi, tikai kaut kur tiešām ja kādam bija personiskajā bibliotēkā, jo nebija izdots atkārtoti. Izdeva kaut kad astoņdesmito gadu vidū, manuprāt. Un tad arī tikai par makulatūru vai kaut kā citādi. Un tad es aizvedu, es mācījos pirmajā vai otrajā kursā, aizvedu savām draudzenēm. Rezultāts arī bija tāds, ka tā grāmata bija es nezinu cik mēnešus ceļoja apkārt, es nezinu kur. Un atdeva man atpakaļ arī iesietu citos vākos, jo bija izjukusi pa lapām. Tāpēc es domāju, ka tas ir kaut kāds tāds viens vecums, kad notiek tas pieaugšanas laiks un tāda agrīnā jaunība, kad tas romāns noteikti ļoti patīk. Un es tagad nezinu, nevaru tagad vērtēt, tā noteikti nav

nekāda augstā literatūra, bet tur ir pietiekami spraigs sižets, tur ir spilgti tēli un tagad es noteikti teiktu, šajā situācijā, noteikti lasiet, jo tur ir arī interesantas tās cilvēciskās attiecības, tur arī ir vēstures moments, tātad rietumi un dienvidi Amerikā, kas arī tur tik bieži nemaz nav aprakstīti, tur ir tās melnādaino un baltādaino attiecības, tur ir tā kara situācija un bēgļi, kas patiesībā ir arī ļoti mūsdienīga problēma. Tā, nu, tajā laikā tas bija noteikti pats interesantākais romāns kāds vien var būt un šobrīd es teiktu tā, ka tādi romāni kuros ir tāda mīlestība, mīlestības kaut kādi pārdzīvojumi un savstarpējās attiecības, tur līdzās “Dziedoņi ērkšķu krūmā”, vai “Kalnu aukas”, vai kaut kas tamlīdzīgs, tie ir tādi romāni, ko katrai meitenei zināmā vecumā būtu jāizlasa, manuprāt. Tie arī ir tādi kuri ļoti dažādos laikos ir ļoti atšķirīgi raksturi, bet tās kaislības un pretrunas kas tur rodas un ļoti dažādi tie mīlestības objekti, bet kas varētu tādu pieredzi un interesi radīt.

- **Kas varētu būt tā mūsdienu auditorija, kam Jūs ieteiktu izlasīt šo romānu?**

Tagad varbūt mazliet ātrāk nobriest, nu tad tie varētu būt, nu vidusskola noteikti, bet arī tie kas ir ar tādu lasīšanas pieredzi, tad varbūt arī kādā 9.klasē varētu lasīt.

- **Bet skolā literatūras stundās ar šo romānu neiepazīstina?**

Nē, noteikti nē. To varbūt tikai tad ja kaut ko iesaka izlasīt papildus vai vasarā, bet citādi nē.

- **Vai Jūs šo romānu uzskatāt par klasiku? Vismaz no 20.gadsimta literatūras.**

Nu tas ir jautājums par to, kas ir klasika. Jo par klasiku parasti runā tad, ja ir tādas lielās, nopietnās tēmas. Nu šeit varbūt vairāk tas, drīzāk to varētu ierindot kādā sieviešu romānu kategorijā, kaut gan kāda tur atšķirība kuram kurš romāns domāts. Bet manuprāt tas nav pie augstās literatūras. Bet tas ir ļoti aizraujošs, piedzīvojumiem pilns, tāds attiecību romāns, kas tieši tādai jaunatnes auditorijai nu ir ļoti piemērots.

- **Ja mēģinām īsi un konkrēti pateikt – par ko ir šis romāns?**

Romāns ir par sievietes spēku izdzīvot, par spīti visam, jebkuros apstākļos, arī par pienākumu, tātad pret savu māju, dzimtu, pret tiem cilvēkiem, kas viņai ir bijuši pakļauti, tātad kalpotāji, ko viņa tā teikt ir pieradinājusi, jo arī par tiem ir jābūt atbildīgam. Par tādu atbildības sajūtu, par uzdrošināšanos, par sievietes stiprumu.

- **Vai ir kāds no tēliem, kurš Jums ir palicis visspilgtāk atmiņā?**

Nu tā noteikti ir Skārleta. Bez šaubām. Un Rets jau arī, abi divi.

- **Nedaudz pievērsīsimies galvenajiem tēliem, kā Jūs viņus raksturotu? Sāksim ar Skārletu.**

Pašpārliecināta, stipra, izvēlas jebkurus līdzekļus, lai sasniegtu savu mērķi, bet es domāju, ka tas ārējais ir tas stiprums un pašpārliecinātība, bet dziļi iekšienē protams, ka viņa arī ir bieži vien varbūt viegli ievainojama, neaizsargāta, bet tā ir tāda viņas ārējā čaula varbūt. Dažkārt arī nekaunīga, bet tas ir attaisnojami tajās situācijās, kurās viņa ir. Vairāk tomēr vērtēju viņu kā pozitīvu tēlu.

- **Kā Jūs raksturotu Melāniju?**

Nu Melānija būtu, kā lai pasaka, nu tas ir aptuveni tā laika tāds sievietes ideāls, kādai sievietei vajadzētu būt un ko tagad sludina arī bieži vien sieviešu žurnāli, ka sievietei jābūt vājai, neaizsargātai, mīlošai, nu tāda arī Melānija ir.

- **Ja mēs salīdzinām abas šīs varones – Skārletu un Melāniju?**

Viņas varētu būt kā pretstati. Situācijās kad Melānijai ir vajadzīga palīdzība, Skārleta zinot, ka tur lielākā mērā ir mīlestības trijstūris, viņa tomēr iet un palīdz.

- **Un kā Jūs raksturotu Retu?**

Nu Rets ir tas, kā tagad teiktu, mačo tipa vīrietis. Kurš noteikti piesaista ar savu vīrišķību, stiprumu, arī nedaudz ar bezkaunību, ar spēju izdzīvot jebkuros laikos, tieši tāpat kā Skārleta. Bet es domāju, ka tieši ar to vīrišķību. Viņi ir tādi diezgan līdzīgi, laikam tāpēc viņi īsti nevar viens bez otra patiesībā iztikt. Jo parasti jau nepatīk otrā tieši tas, kas pašā ir, tāpēc varbūt tur tās pretrunas arī bieži vien veidojas.

- **Kā Jūs raksturotu Ešliju?**

Nu Ešlijs varētu būt tajā noteiktajā laikā tāds pozitīvais varonis, bet tāds varbūt tā mākslinieka, dzejnieka tips, kurš nav tādos skarbos apstākļos parasti tāda tipa vīrieši iet bojā. Viņam šajā romānā tādā ziņā paveicās.

- **Kā Jums šķiet, kā Skārleta izmainījās pirms un pēc kara?**

Nu pēc kara viņa noteikti ir, nu labi, viņa ir pieredzējusi un varbūt arī daudz skarbāka, nocietinājusies. Skatās un lietām pavisam citādāk. Tas jau ir jebkuros kara apstākļos, lai arī kad tas būtu, cilvēks nekad vairs nevar būt tāds pats kā agrāk bija. Un visiem tādiem ļoti lieliem satricinājumiem nu retais saglabā sevī to kāds viņš ir bijis agrāk. Viņa it kā kļuva stiprāka, bet tajā pašā laikā arī skarbāka pret pasauli noteikti. Bet karš viņu salauzt noteikti nesalauza.

- **Kāda, Jūsaprāt, būtu 19.gadsimta beigu ideālā sievietei?**

Nu 19.gadsimtā tā noteiktu būtu, kā jau es teicu, vājā, neaizsargātā, kurai pats galvenais ir ģimene. Noteikti varbūt tāda kā mazliet kalpošana vīrietim. Nu katrā ziņā ne sabiedriskā un visu varoša, kā Skārleta. Tāpēc arī pret viņu ir tās nesaskaņas un pārējās novērsās, jo tas kā viņa rīkojās šķita bezkaunīgi. Mūsdienās Skārletas rīcību neuzskatītu par neko neparastu vai valdonīgu, tā būtu diezgan normāla uzvedība. Tajā laikā tas bija vairāk kaut kas tāds neiedomājams.

- **Un kāds, Jūsaprāt, būtu 19.gadsimta beigu ideālais vīrietis?**

Nu vīrietis noteikti tad arī būtu tas, kuram ir jāaizstāv sava ģimene, sieviete. Jānāk mājās ar to mēdījumu, kā tagad saka. Jāprot aizstāvēt un jāpastāv par savu ģimeni, jānodrošina tā. Kaut gan 19.gadsimtā tās lomas bieži vien bija mainītas, sociālās nevienlīdzības dēļ.

- **Kā, Jūsaprāt, šīs vīriešu un sieviešu sociālās lomas ir mainījušās attiecībā pret mūsdienām?**

Nu tagad jau bieži vien sieviete ir nonākusi mainītās lomās un sieviete ir tā, kas nodrošina ģimeni. Dažādu apstākļu pēc, gan tāpēc, ka varbūt ir viena vai tāpēc, ka vīrs ir vājāks par viņu, vai nevar atrast darbu. Feminisms arī zināmā mērā to visu ir iespaidojis.

- **Vai Jūs šīs pārmaiņas uzskatāt vairāk par labām vai sliktām?**

Tas arī ir tāds jautājums no divām pusēm. Nu diez vai, ka mēs vairs laiku varam pagriezt atpakaļ un sieviete būs atkal tā, kas sēdēs tikai mājās un rūpēsies par ģimeni, tā diez vai būs. Bet es domāju, ka ir dažādi cilvēki un ir dažādas vērtības noteikti, un ir tādi kuri labi jutīsies tikai ģimenē un uzņemoties to galveno ģimenes aprūpētājas lomu, tā noteikti var būt. Bet kā jau bieži vien dažādās diskusijās tiek runāts sievietes stiprums iespaids arī vīriešus un viņi kļūst neaizsargātāki, vājāki utt. Es domāju, ka vajadzīgs tomēr līdzsvars kaut kādā ziņā.

- **Vai Jūs domājat, kā kādreiz nākotnē ir iespējams šāds ideālais līdzsvars starp sievietēm un vīriešiem?**

Nu laikam jau tomēr nav iespējams. Tie ir tādi atsevišķi gadījumi noteikti kad varētu būt, bet lielākoties jau nē. Nu acīm redzot ir kaut kā pasaulē tās lomas iedalītas, ka vienam ir jābūt tam maigākajam un tam kuram ir tās līdzjūtības vairāk un tas mātišķums un tādas īpašības. Vīrietim atkal, nu no vīrieša prasa tomēr lai viņš būtu stiprāks, lai arī mums ir dažādi. It īpaši mums Latvijā ir raksturīgs tas stiprās sievietes tēls, gan

literatūrā, gan dzīvē. Vienkārši apstākļi ir piespieduši tādiem būt, 20.gadsimts ar diviem kariem un izsūtīšanām ir vienkārši piespiedis tās lomas mainīt, es domāju. Un arī tās stiprās saimnieces, kas kādreiz ir bijušas, tas ir kaut kas ļoti stiprs. Agrāk šīs sociālās lomas varbūt bija vairāk uzspiestas, bet mūsdienās tā ir brīva izvēle, kā kura ģimene vēlas. Drīzāk to varbūt nosaka raksturs un situācija ģimenē. Nu ir jau arī tagad, kad sabiedrība pieprasa kaut ko, lai tā loma būtu atbilstoša. Ir jau kaut kādi uzskati par to, kas tad īsti ir pareizi un kas nav pareizi. Bet nu es tomēr domāju, ka tagad tas ir daudz brīvāk un vienkāršāk nekā tas bija kādreiz.

- **Kā Jūs vērtējat iespējamo attīstību nākotnē? Vai, piemēram, kādreiz varētu pieņemt tādu ģimenes modeli, kurā ir divas mammas vai divi tēti?**

Es domāju, ka tikai daļa ko tādu varētu pieņemt. Jo tomēr mums tie aizspriedumi ir diezgan stipri. Jo nu tas, manuprāt, tāpēc, ka nāk no citurienes. Mums tas modelis ir bijis citādāks un mūsu sabiedrība vispār diezgan grūti pieņem visu atšķirīgo. Diemžēl tā ir. Man galīgi nav nekādu aizspriedumu pret to, jo kāda atšķirība ja audzina divas sievietes, nu labi nav māte un tēvs tādā skatījumā kā tas būtu citur, bet audzina taču tāpat tagad mammas un vecmamas. Reti kuram arī mūsdienās ir šis te standarta ģimenes modelis ar mammu un tēti, dažādu iemeslu dēļ. Es domāju, ka pat varbūt tas neradītu nekādu pārsteigumu, jo tagad tad drīzāk domā par to, kādu iespaidu tas atstās uz bērnu, kā viņš uztver tās lomas, vai tur neveidojas kaut kāds haoss. Labāk tomēr lai to bērnu mīl un par viņu rūpējas, nevis viņam jāuzaug, piemēram, bērnu namā.

- **Vai ir kāds konkrēts notikums no romāna, kurš Jums ir palicis atmiņā visspilgtāk?**

Man spilgti atmiņā palika, kad tieši tas karš bija nonācis līdz Skārletas mājām Atlantā. Kad viņai bija ar tiem karavīriem jātiek galā un ko darīt, visu pamest vai palikt. Tad viņai bija jābūt kā vīrietim. Melānijai dzima bērniņš un viņai bija jābūt klāt, varbūt nedaudz pārkāpjot sev. Un tas viss kopā. Viņai bija jābūt tai galvenajai, atbildīgajai un ar visu jātiek galā. Tā bija noteikti tāda spilgta detaļa. Un tad man noteikti kaut kas ir arī sajucis nedaudz kopā ar filmu, kaut gan tur sižets ir diezgan tuvu attēlots tam, kā bija grāmatā. Tas, ka viņai tas Reta bērniņš aizgāja bojā, tā meitenīte. Un arī vēl tieši tas, ka tā viņa pašlepnuma dēļ, ka viņi tā līdz galam tās savas jūtas neatklāja. Visu laiku notika cīņa, kaut gan varbūt tas ir arī tas, kas piesaista. Viņa baidījās citu acīs izlikties vāja, jo viņai jau arī zināmā veidā tā loma bija piestiprināta, ka viņai jābūt tai stiprajai un nekāda jūtelēšanās nevar būt.

- **Vai lasot romānu Jūs varētu apgalvot, ka vairāk pievēršat uzmanību un asociējat sevi ar sieviešu tēliem, iztēlojaties kā Jūs rīkotos viņu vietā?**

Nu laikam jau tā arī ir, neesmu īsti tam pievērsusi uzmanību.

3. pielikums

Intervija ar Gunu Jansoni

- **Kā Jūs kopumā vērtējat romānu “Vējiem līdzi”, vai Jums patika, nepatika? Kāpēc?**

Ļoti sen lasīju, bet lasīju jau vairs ne kā jauna meitene, bet kā pieaudzis cilvēks. Jo man šķiet, ka pirmo reizi rokās dabūju, man ir tāds īpatnējs izdevums, tāds, kas nav ne tipogrāfijā iespiests, bet kaut kur takā iespiests īpatnējos vākos, tas nav izdevniecības eksemplārs. Man liekas, ka es strādāju kaut kādu trešo vai kuru gadu, kad dabūju to grāmatu un izlasīju. Tā jau man liekas, ka tā grāmata bija tāda, ka viņa nebija pieejama brīvi bibliotēkās, arī filologos, kad studējām. Bet nu filologos mums par “Vējiem līdzi” nerunāja, es neatceros, ka mums kāds pasniedzējs būtu pat ārzemju literatūrā to pieminējis kā dižu darbu, nē. Es tiešām neatceros. Tad es izlasīju, nu ļoti liela grāmata protams, milzīgs laika posms aptverts, nu man bija interesanti, bet tagad teikt, ka es ņemtu un otrreiz lasītu, nu droši vien, ka nē. Bet man bija ļoti interesanti un man tas interesantais bija ne tikai tās cilvēciskās attiecības, kas tur veidojas, bet arī tas vēsturiskais fons, jo tur ļoti daudz vēstures tomēr ir. Un lai arī cilvēki saka, lai arī tajos iestudējumos, kas tagad ir taču nevar visu parādīt, esmu Liepājas izrādi redzējusi un arī Dailes teātrī. Nu Dailē manuprāt bija neparasts tāds iestudējums, bet Liepājā bija pa tādiem kā fragmentiem tādas svarīgākas lietas no tās bērnības utt. Bet man liekas, ka ļoti svarīgs ir tas vēsturiskais fons, jo ja jau tur viss tā būtu mierīgi bijis, tad jau nezin kā tā Skārletas dzīve veidotos. Bet nu viņai protams jāiziet caur tādiem pārbaudījumiem, kurus viņa kā tāda jauna, palutināta meitene, kurai sākumā ir aptuveni 16 gadu. Un tad 28, jo 12 gadu periods ir aptverts. Man bija interesanta arī tā vēsture, jo par Amerikas vēsturi skolā jau mums kaut ko mācīja, bet te bija tā interesanti, kā mums mācīja, ka tiek apspiesti nēģeri, bet šeit jau parādās, ka Dienvidu štatos, labi, viņi ir bijuši vergi un kalpi, bet viņi tiek uzņemti kā ģimenes locekļi. Man patīk tas vēsturiskais fons, bet nu protams tās cilvēciskās attiecības jau tur ir tas pats svarīgākais. Tādi kaislīgi cilvēki, galvenie varoņi abi divi, nu tas jau tāds, arī liekas, ka literatūrā tas vienmēr ir tā ļoti interesanti. Kad tādi divi raksturi, kuri ir līdzvērtīgi, kuri pievelkas, bet reizē ir arī

pretinieki tajās savās attiecībās. Viens otram nepadosies. Es nezinu kā to tā lasot un domājot par to, nu kā tas ir kad cilvēki mīl viens otru, tuvojas viens otram, bet tajā pašā laikā viņi ir gatavi otru, ja kaut kas nav pa prātam, gandrīz iznīcināt. Nu tas man takā visvairāk palicis prātā.

- **Ja mēģinām īsi un konkrēti pateikt – par ko ir šis romāns?**

Tas ir romāns par cilvēciskajām attiecībām, par mīlestību, par cilvēka cīņu par laimi, par alkām pēc brīvības. Tur jau takā lielākā daļa būtu ietverta, gan tās cilvēciskās attiecības, gan arī tās alkas pēc brīvības un kā cilvēks par katru cenu ir gatavs panākt savu, jo tā Tara jau galvenajai varonei ir tā viņas lielā vērtība, ko viņai pēc tam arī ir jāatjauno. Es teiktu, ka par cilvēciskajām attiecībām, par laimi, par postu, ko reizēm nes cilvēku kaislības.

- **Vai Jūs šo romānu uzskatāt par klasiku?**

Nu es domāju, ka tā ir sava veida klasika. Kaut arī studējot filoloģiju mums tā nebija jālasa.

- **Vai, Jūsprāt, romāns arī mūsdienās saglabā savu popularitāti?**

Nu ja jau tas romāns ir tulkots, daudzās valodās, tiek iestudēts teātros un cilvēki iet uz šīm izrādēm, cilvēki skatās filmu, tad tas arī mūsdienās var saistīt tāds darbs. Es domāju, ka jā. Varbūt mūsdienu cilvēkiem nepatīktu tie garie apraksti, tur tas vēsturiskais fons, viņam varbūt gribētos, lai viss ātrāk virzās uz priekšu, bet es domāju, ka tas romāns arī nav tā, ka vilktos. Kaut gan plašs jau ir gan. Mūsdienu lasītājiem jau gribās lai tas sižets ir pēc iespējas spraigāks un ātrāk risinās, bet nevarētu arī teikt, ka te nerisinātos. Bet man jau šķiet, ka arī mūsdienās tas vēsturiskais fons ir interesants. Tās balles un pucēšanās, kā tās attiecības veidojas. Man tas šķiet ļoti būtiski. Un mūsdienās arī Skārletai tā mīlestība, nu viņa ir iemīlējusies Ešlijā un viņa pat neredz, ka viņš ir tāds, nu, nu jā. Un tajā pašā laikā par spīti viņa ir gatava, arī mūsdienās jau daudzi tā dara. Visos laikos jau tās cilvēciskās attiecības ir līdzīgas, tikai uz cita fona norisinās. Viņa savā prātā kaut kā to Ešliju idealizēja, viņa jauna meitene, 16 gadi, protams, ka viņa idealizēja viņu. Un tajā pašā laikā Melānija viņai likās tāda pelēka pele, nekāda, bet kāda drosme tai meitenei, tas arī ļoti nozīmīgi. Ļoti jauni cilvēki, tie kuriem gribas lielu filozofiju, tiem varbūt būtu grūtāk, arī tā vēsturiskā fona dēļ, bet varbūt arī nē, grūti jau pateikt. Katrs lasītājs ir citādāks. Bet tas ir arī mūsdienās lasāms, ja jau vēl ir tādi, kas raksta turpinājumus, kaut gan neesmu pati lasījusi, un arī vēl filmas uzņemtas. Mūsdienās tāda mode ir, vai tas ir labi vai slikti, grūti pateikt.

- **Kam Jūs varbūt ieteiktu izlasīt šo romānu, vai ir kāda konkrēta auditorija?**

Es domāju, ka tādām jaunām mūsdienu sievietēm, nu kuras neaizraujas ar tādu lielu filozofiju, es domāju, ka būtu ļoti vērtīgi šo darbu izlasīt. Ieraudzīt, ka katrā no mums ir tie dēmoni, kaut kādi, tās kaislības, kas mums reizēm traucē dzīvot.

- **Vai ir kāds no tēliem, kurš Jums ir palicis atmiņā visspilgtāk?**

Nu tā noteikti ir galvenā varone Skārleta. Nu Rets Batlers, tāds mačo tipa vīrietis sākumā, kaut gan pēc tam mēs ieraugām, ka viņš arī ir cilvēks, kuram sāp, un kā jau vīrietis, viņš diez vai to var pateikt pasaulei. Un Skārleta, man liekas. Un tad vēl Melānija.

- **Kā Jūs raksturotu šos galvenos tēlus? Nu sāksim ar Skārletu.**

Nu man liekas, ka ļoti neatkarīga, drosmīga, pārgalvīga, reizēm arī liekas, ka viņa kaut kam spēj pārkāpt pāri, lai panāktu savu. Nu tas man tai viņas tēlā lika aizdomāties. Tās alkas pēc brīvības, pēc laimes, viņai raksturīgas. Un reizēm viņa arī tā, nu jāteic, pārkāpj tiem morāles principiem, lai panāktu savu. Nav runa par beigām vai karu, kad tur viņa būt gatava vai nogalināt, bet arī kad viņa tos savus tuvākos reizēm var nodot, lai savu panāktu, to rezultātu, ko viņa ir iecerējusi.

- **Un Melānija?**

Nu viņa šķiet tāda klusa, mierīga, pelēkā pele, bet tajā pašā laikā cilvēks ar tādu lielu dvēseli un spēju palīdzēt citiem. Tajā laika posmā viņas abas varētu būt 19.gadsimta ideālās sievietes. Ja skatāmies ģimenes kontekstā, tad tā noteikti būtu Melānija, bet nu ja plašāk skatās, tad tā varētu būt arī Skārleta. Kaut gan Skārleta bieži vien gāja pret to, kas sabiedrībā bija vispār pieņemts. Viņa ir tas tēls, kurš parāda, ka sievietes mainās, neatkarīgi no audzināšanas ar tādu savu raksturu. Bet ja par vispār pieņemto, tad tā noteikti bija Melānija, kas vairāk atbilda 19.gadsimta sievietes tēlam.

- **Un kā ir ar Retu un Ešliju?**

Man pat liekas, ka viņus gandrīz nevar salīdzināt. Tāpēc, ka cilvēciski Ešlijs protams ir pārāks, jo Rets ir izdarījis daudz tāda, kas neatbilst ne šodienas morālei, ne tā laika ētikas normām. Un tajā pašā laikā, kurš vairāk var dot savai ģimenei, tas noteikti ir Rets. Un Ešlijs laikam ir tas sargājama vīrietis, es nezinu. Nu kaut arī tajā karā, kad aiziet, tur jau nevienam nav viegli. Karš izmaina cilvēku, un arī Ešlijs tam izgāja cauri.

- **Kā, Jūsaprāt, Skārleta mainījās pirms un pēc kara?**

Man liekas, ka viņa ļoti mainījās. Man šķiet, ka viņa saprata, ka tas kas bija radīts, tas bija radīts ļoti grūtā darbā. Viņa negrib to palaist postā, viņa saprata kādu darbu ir ieguldījuši pirms viņas cilvēki un ka arī viņa taču ar zobiem un nagiem ir gatava plēsties, un nevar stāvēt malā, ir arī pašai jādara un jāstrādā. Ka viņa ir ieguvusi lielāku to spēku un pārliecību, ka viņai pašai ir jādara, nevis kāds viņai pienesīs. Viņa pieaug no meitenes par sievieti. Un ja mēs skatāmies, ka grāmatas beigās viņai ir tikai 28 gadi, kas patiesībā nav daudz, tā ir milzu izaugsme. Tas karš cilvēku maina. Arī mūsdienās 28 gadu vecumā ir ļoti nobrieduši un pieauguši cilvēki, kaut gan tas arī ir atkarīgs no katra individuāli, jo visādi var būt. Cits varbūt vēl tikko sāk strādāt, bet daļa tomēr ātrāk pieaug, visi gan nē.

- **Kādas mūsdienās ir sieviešu sociālā loma? Kā tā mainījusies?**

Nu no sievietes sagaida, lai viņa vienmēr būtu glīta, kārtīga, lai rūpētos par ģimeni un lai viņa vēl darbā strādātu. Tad 19.gadsimtā noteiktu aprindu sievietei noteikti bija vienkāršāk. Par viņu rūpējās, par viņu gādāja, lai viņa varētu iziet sabiedrībā, bet varbūt nevienam neinteresēja ko viņa domāja, lielai daļai. Bet es domāju, ka arī mūsdienās no sievietes prasa daudz vairāk nekā no vīrieša. Es piemēram tā uzskatu. Lai sieviete, piemēram, varētu izvirzīties darbā viņai daudz vairāk par vīrieti ir jāstrādā un jāiegūst labāka izglītība, es esmu pilnīgi šinī ziņā tāda uzskata pārstāve, jo es redzu, ka tā sabiedrībā notiek, jo man liekas, ka prasa gan lai sieviete strādātu, gan par ģimeni rūpētos, gan vienmēr labi izskatītos. Man jau šķiet, ka jaunākas sievietes tagad prot, ne visas, bet daļa prot nodalīt, saredz cik tālu viņa var būt tas un cik viņa var izdarīt. Bet man liekas, ka mūsdienās tāpat no sievietes daudz prasa.

- **Vai Jūs šīs pārmaiņas vairāk vērtējat kā pozitīvas vai negatīvas?**

Nu es domāju, ka principā pozitīvi, tāpēc, ka sieviete var pastāvēt pati par sevi. 19.gadsimtā ne tikai Amerikā, bet arī daudz kur citur, man liekas, ka sievietēm bija jādomā, nu, jāprecas kaut vai tāpēc, tu būtu iztikusi, pārtikusi un tu būtu nodrošināta, jo ne vienmēr katra ar savu darbu varēja sevi nodrošināt. Es pozitīvi vērtēju, jo mums tomēr ir šīs tiesības iegūt izglītību, lemt pašām par to, kas mēs īsti gribam būt, es domāju, ka tās tomēr ir vairāk pozitīvas pārmaiņas. Ir jau arī negatīvais. Protams, ir cilvēki, kas pārstāv to uzskatu, ka sievietei pirmkārt ir jābūt ģimenes mātei, bet nu tā jau daba ir ielikusi, citādi nemaz būt nevar. Katrs ir cilvēks, es tagad nevarētu

iedomāties, ka mēs nevaram balsot vai nevarētu izvēlēties, kas mēs gribam būt. Ir izvēles iespēja, būt ģimenes cilvēkam, vai citu ceļu, piemēram karjeru.

- **Kā Jums šķiet, kā varētu attīstīties situācija nākotnē?**

Nu vienlīdzībai ir jābūt kaut kādās noteiktās lietās, iespējā izvēlēties darbu. Mēs tomēr esam cilvēki, bet tajā pašā laikā arī atšķirīgi. Gan savā domāšanā, gan emocijās. Sieviete tomēr pārstāv emocijas, jo saka, ka mamma ir tā, kura bērnus mīl un tētis ir tas, kurš viņiem iemāca darbu, prot pateikt stingrāku vārdu, jo mamma apskauj, tēvs māca. Es tomēr domāju, ka var jau būt, kaut kāds vidējais pēkšņi būs, bet es tomēr tam neticu, jo daba tomēr kaut ko ir noteikusi. Grūti iedomāties, kā varētu būt. Es gan neesmu piemēram, kā mana mamma, kurai ir 82 gadi un kura vienmēr jautā: “Vai meitenes tā drīkst uzvesties? Darīt to un šo, un kā viņas ģērbjas, ārprāts!” Tāda es neesmu, bet es vienalga tomēr domāju, ka ir kaut kādas robežas. Katra sieviete no dabas jūt, ko viņa var un ko nevar, man tā šķiet. Reizēm man šķiet, ka sieviete ir arī tā būtne, ka ja reiz viņai daba ir nolikusi, ka viņa var laist pasaulē bērnus un viņai ir tās lielākās rūpes par bērniem, nu viņa ir nevis kā saudzējamā, bet viņa ir arī tāda būtne, kas ir jāsargā. Un takā stiprs vīrietis blakus to var izdarīt, viņa tomēr ir sargājama būtne, es uzskatu. Kaut gan daudzas sievietes izvēlas nelaist pasaulē bērnus un tā ir viņas brīva izvēle. Mēs jau nezinām kāpēc tā ir. Vai ir vīlies lielā mīlestībā un pēc tam nespēj vairs veidot attiecības vai kā citādāk. Katrs jau ir citādāks. Citas izšķiras audzināt bērnus, citas nē. Tas nav arī vienkārši materiāli mūsdienās. Grūti pateikt. Skārleta piemēram ir aukles vai vēl kas, bet mūsdienās jau tā ir ekstra, ko visi nevar atļauties.

- **Vai lasot, jūs apgalvotu, ka asociējat sevi vairāk ar sieviešu tēliem? Piemēram, iztēlojaties kā pati rīkotos viņu vietā?**

Man jau liekas, ka tur tomēr dominē sieviešu tēli, tie ir dominējošie. Bet es nevarētu teikt, ka es sevi ar tiem īpaši asociēju, man nav īsti tādas tendences. Man tas varbūt vairāk ir lasot Skandināvu autoru darbus, kad iztēlojos, ka man apkārtējā vide patiktu vai kas tāds, bet šeit tomēr ir tāds vēsturiskais Amerikāņu romāns ar krāšņiem tērpiem. Nav man īsti tāda asociācija. Sieviete ir arī autore, vīriešu pasaule ir vīriešu pasaule, to arī viņa parāda. Jo kura tad glābs to Taru, tā atkal ir sieviete. Man šķiet, ka tajā romāna ir tas, ka sievietes spēks arī glābj to pasauli. Manuprāt tā pasaule arī turas uz sievietes spēka, jo viņa dod to dzīvību un arī cīnās par to pasauli. Ne tikai tas fiziskais, bet iekšējais spēks un skaistums, jo tas, kurš dod dzīvību par to pasauli arī vairāk cīnās. Labi, vīrietis iet karot, bet tas maskulīnais spēks ir iedots vīrietim. Viņam liek iet karot,

viņš iet karot. Ja kāds atsakās, tad tas ir kauns. Bet varbūt viņš ir tieši vairāk domājošs, nekā tas kurš akli skrien cīnīties ar šaujamo rokās pats īsti nezinot par ko un kāpēc. Bet sievietē tā neies un nedarīs. Ir jau arī sievietes, kuras karo.

4. pielikums

Fokusgrupu intervija – vīrieši

Dalībnieki: Oskars, Dāvis, Toms, Andris.

- **Kā jūs kopumā vērtē romānu “Vējiem līdzi”? Patika/nepatika? Kāpēc?**

Dāvis: Nu kopumā nebija ne vainas. Izlasīju to vasarā, kā daļu no ieteicamās literatūras. Biju par to dzirdējis iepriekš un gribēju būt lietas kursā par aktuālām grāmatām. Otrreiz es to diez vai lasītu. Bet nu kopumā tāds neitrāls viedoklis.

Andris: Mana sieva bija vairākus mēnešus uz priekšu nopirkusi biļetes uz izrādi “Vējiem līdzi”, pirms iešanas gribēju arī grāmatu izlasīt, lai saprastu, par ko ir tā izrāde. Bet nu tas jau ir romāns vairāk tomēr, lai gan man ļoti patika tieši kā karš aprakstīts un tas vēsturiskais grāmatā.

Oskars: Noteikti piekrītu, man arī patika, ka bija aprakstīts Pilsoņu karš, un pat tā diezgan detalizēti. Kā pa soļiem tas tuvojas, kas notiek un tā tālāk.

Toms: Nu kopumā neitrāli, piekrītu par to karu, bet nevaru teikt, ka biju ļoti sajūsmā par šo grāmatu. Kaut gan bija diezgan interesanta.

- **Kam Jūs ieteiktu izlasīt šo grāmatu?**

Oskars: Nu droši vien jau vairāk meitenēm, jo tā grāmata jau vairāk par mīlestību un citām kaislībām.

Dāvis: Es arī domāju, ka šī grāmata vairāk paredzēta sievietēm nekā vīriešiem, arī galvenā varone pati ir sieviete un visi notikumi takā no viņas redzējuma tiek parādīti. Kā viņa to visu redz. Vīriešiem varbūt nedaudz grūtāk izprast un iejusties tajā sieviešu pasaulē

Toms: Es arī piekrītu, vairāk jaunu sieviešu grāmata nekā vīriešu.

Andris: Var jau lasīt gan vīrieši, gan sievietes, bet nu sievietes noteikti vairāk prieka gūs šo grāmatu lasot, kā jau pārējie teica. Tā varbūt nav īsti uz vīriešu auditoriju tendēta.

- **Kā Jūs teiktu, īsi un konkrēti, par ko ir šī grāmata?**

Toms: Nu tas noteikti ir par attiecībām, par sarežģītu likteni, dažādām grūtībām ar ko cilvēkiem nākas saskarties, par karu un kādu postu tas nodara, kā maina sabiedrību.

Andris: Par cilvēku dzīvi Pilsoņu kara laikā.

Dāvis: Piekrītu, par karu un cilvēku attiecībām, kā tās ietekmē.

Oskars: Varētu būt arī par drosmi, izturību un cīņas sparū. Nepadodies par ja šķiet, ka situācija ir bezcerīga.

- **Vai ir kāds no tēliem, kurš jums ir palicis visspilgtāk atmiņā?**

Dāvis: Nu visvairāk jau galvenie divi varoņi – Skārleta un Rets.

Andris: Jā, tie arī man palikuši atmiņā visspilgtāk.

Toms: Man noteikti Rets, kā galvenais vīriešu tēls.

Oskars: Piekrītu, ka tie ir tie galvenie tēli, kas vairāk palikuši atmiņā.

- **Kā jūs raksturotu romāna galvenos tēlus – sāksim ar Skārletu. Kāda viņa jūsuprāt bija pēc rakstura?**

Andris: Nu varētu teikt, ka viņai ir divas puses. Viena laba, otra ne tik laba. Būtībā jau viņa ir spēcīga, skaista sieviete, noteikti drosmīga, kas pārvarēja ļoti daudz grūtību savā ceļā. Tomēr viņa ir diezgan vieglas uzvedības. Izmanto savu izskatu un valdzinājumu arī pēc kara, kad tas vairs nav nepieciešams, lai nenomirtu badā. Viņa to izmanto, lai gūtu personīgu labumu. Nu un arī trīs bērni no trīs dažādiem vīriem ir diezgan neparasti arī priekš mūsdienu standartiem. Viņa ir tāda koķete, nav arī īsti uzticīga, tāda pa gaisiem vien.

Oskars: Vairāk vai mazāk piekrītu. Viņa pavisam noteikti ir nedaudz vieglas uzvedības, citādāk neprecētos aiz aprēķina un nekrāptu ar draudzenes vīru. Pati īsti nezināja, ko grib. Dzinās pēc visa kā, bet beigās palika tukšā. Nauda viņai bija, bet tikai tad viņa saprata, ka tajā jau tā laime neslēpjas.

Toms: Nu viņa noteikti nav tāda tipa un rakstura sieviete, kādu es, piemēram, gribētu savu sievu. Tāda kā izlutināta maza skuķe, pēc kuras prāta visam jānotiek un visiem jāpakļaujas. Tomēr laikam jau tieši tās ir tās īpašības, kuras viņai palīdzēja izdzīvot visas tās kara un pēckara šausmas.

Dāvis: Es domāju, ka nav jau arī īsti tāda viena ideāla cilvēka, kurš būtu perfekts. Katram jau ir savi plusi un mīnusi, bet nu Skārleta bieži vien nepadomāja pirms rīkojās, kas viņai pašai pēc tam sagādāja ļoti daudz problēmas. Bet nu bija jau arī viņai labas īpašības, piemēram, apņēmība, pārliecība, drosmē, atjautība kā tikt galā ar dažādām situācijām.

- **Un ko jūs teiktu par Retu?**

Oskars: Nu normāls vecis! (*Smejas*) Labi, ja nopietni tad tāds, kā jau vīrietim ir jābūt – stiprs, pastāv par to, kam tic un ko mīl, gudrs, prot izkulties no sarežģītām situācijām. Varbūt reizēm pārāk daudz ko Skārletai piedeva, ko es varbūt nebūtu piedēvis.

Andris: Piekrītu, Rets noteikti ir stiprs, mācēja sevi aizstāvēt un nodrošināt, izdzīvot jebkuros apstākļos. Kā vājā puse varbūt tieši bija tā viņa mīlestība pret Skārletu, kas viņam sagādāja vairāk sāpju, nekā prieka un laimes, lai arī kā viņš centās.

Toms: Es nevarētu apgalvot, ka vienmēr piekritu tam, kā viņš rīkojās, varbūt reizēm nedaudz pārspīlēja. Un pats jau nebija nekāds pareizais, jo bija biežs viesis prieka mājā. Bet kopumā

domāju, ka viņš ir pozitīvs tēls, svarīgos brīžos tomēr diezgan cēli rīkojās un bieži vien pat nedomāja pats par sevi.

Dāvis: Es arī tā domāju, vairāk jau viņš tomēr rīkojās pareizi. Domāju, ka viņam diezgan daudz galvu sajauca Skārleta un visu to problēmu iespaidā viņš aiz dūsmām vai aizvainojuma rīkojās citādāk nekā varbūt būtu rīkojies, ja domātu vēsu prātu.

- **Ko domājat par Melāniju?**

Toms: Nu viņa ir kaut kas tuvāks sievietes paraugam nekā Skārleta. Domāju, ka viņa ir tāda kārtīga, uzticīga un mīļa, kas sievietē ir būtiskas īpašības. Lai nav pa gaisu un varbūt aprēķinātājā kā Skārleta.

Dāvis: Jā, bet viņa tomēr bija arī nedaudz pārāk naiva. Varbūt viņai nekaitētu, ja viņa nedaudz kritiskāk būtu paskatījusies uz Skārletas rīcību un uzvedību. Tā jau arī viņa bija drosmīga, piemēram kad tas jenkijs nāca viņa devās palīgā.

Andris: Viņai varbūt tā veselība tajā laikā bija šķērslis. Tā gan jau arī viņa vairāk palīdzētu ikdienas darbos kokvilnas laukos un tā tālāk. Viņa fiziski varbūt nebija tik spēcīga kā Skārleta, nu arī raksturā viņa nebija tik spēcīga.

Oskars: Viņa ir tāda kārtīgā lēdija, dzīvo pēc visām sabiedrībā pieņemtajām normām. Bet ne tāpēc, ka tā būtu pieņemts, bet gan tāpēc, ka viņa pati tam tiešām tic un tiešām arī ir tāda kārtīga un pareiza. Varbūt reizēm nedaudz pārāk pareiza, kas mēdz robežoties ar garlaicīgumu.

- **Un ko jūs domājat par Ešliju?**

Dāvis: Nu godīgi sakot, nedaudz tāds kā mīkstais. Vismaz mūsdienās viņu tā sauktu. Vairāk dzejo, sapņo, nekā reāli var izdarīt. Pie pirmajām dzīves grūtībām sabrūk un bez citu palīdzības diez vai būtu izdzīvojis. Vājš vīrietis, godīgi sakot, nezinu, kā vēl lai viņu nosauc.

Toms: Tāds maigais, mākslinieciskais vīrietis. Tiešām nebija spējīgs pat parūpēties par savu ģimeni, ar to viņam arī palīdzēja Skārleta. Varbūt, ja nebūtu bijis karš viņš mierīgi varētu dzīvot un neviens pat nenojaustu par viņa trūkumiem. Viņš drīzāk bija kā sieviete, par kuru ir jārūpējas.

Oskars: Piekrītu iepriekš teiktajam, noteikti nebija fiziski uz daudz ko spējīgs. Pat elementāras lietas viņam sagādāja problēmas.

Andris: Viņš tiešām bija tāds diezgan vājš, bet kopumā jau nebija slikts cilvēks. Mīlēja jau Melāniju, kaut gan iekāroja Skārletu.

- **Kā tev šķiet, kā Skārleta izmainījās pirms un pēc kara?**

Oskars: Es domāju, ka pirms kara viņa drīzāk bija kā maza meitene, kas sapņo par ballēm, puisiem, koķetēšanu utt. Karš viņai lika saprast, ka tās visas ir muļķības un dzīvē ir citas vērtības, lietas, par kurām ir vērts uztraukties un cīnīties. Varētu teikt, ka tā bija tāda brutāla acu atvēršana.

Andris: Jā, viņa takā savā veidā pārvērtās no mazas, muļķīgas meitenes par sievieti, kura zina, ko grib. Nu vismaz lielos apmēros, viņa zināja, ka grib būt bagāta, kopā ar Ešliju utt. Kaut gan pēc tam jau izrādījās, ka tas īstenībā nebija tas, kas ir nepieciešams laimīgai dzīvei.

Toms: Viņa kļuva par tādu kā aprēķinātāju, uztraucās, lai panāktu savu labumu. Bet pēc kara viņai pašai tas arī bija jāpanāk, jo nebija vairs vecāku, kas par to visu gādātu viņas vietā. Maza izlutināta meitene pārvērtās par mantkārīgu un ambiciozu sievieti.

Dāvis: Piekrītu, karš viņu noteikti stipri mainīja. Viņa kļuva stiprāka, saprata, ka nav nekā tāda ar ko viņa nespētu tikt galā, ja nepieciešams. Bet savā ziņā jau tas viņu arī kaut kā tomēr traumēja. Karš ir smaga lieta un visi, kuriem tas ir jāpārdzīvo kaut kādā veidā izmainās, bet izdzīvo jau to tikai tie spēcīgākie cilvēki.

- **Kāda tavuprāt bija 19.gadsimta beigu tā laika ideālā sieviete?**

Toms: Domāju, ka diezgan līdzīga Melānijai. Kārtīga sieva, māte, kas neskrien pakalā bagātībām pa pus pasauli. Savā ziņā tajā laikā sievietes bija atkarīgas no saviem vīriem, viņām tie bija jāklausa un īsti runāt pretī nevarēja.

Andris: Nu tāda kā klusā kalpone, kura bez iebildumiem dara ko viņai liek un ko no viņas sagaida. Bet tajā pašā laikā arī maiga, mīloša sieva un māte. Vīra pakļautībā.

Dāvis: Es arī domāju, ka tajā laikā sievietes dzīve bija stipri atkarīga no vīriešiem viņas dzīvē. Sākumā tas gan jau bija tēvs, vēlāk vīrs. Ja vīrs ir stingrs, tad arī sievai attiecīgi jādzīvo pēc viņa noteikumiem.

Oskars: Sabiedrība jau sagaidīja no sievietes tikai to, lai viņa būtu kārtīga sieva un dzemdētu bērnus. Tas ko viņas gribēja vai negribēja, ko domāju īsti nevienam neinteresēja. Viņas bija tādi kā otrās šķiras cilvēki, zemāki par vīriešiem.

- **Kāds tavuprāt bija 19.gadsimta beigu ideālais vīrietis?**

Dāvis: Nu noteikti tāds, kurš rūpējas par savu ģimeni. Atbildīgs par materiālo stāvokli un dzīves kvalitāti.

Andris: Tā bija džentlmeņu ēra, viņiem bija eleganti jāuzvedas. Protams, jāpūpējas par ģimeni, jābūt gudram, jo jāpilda tomēr ģimenes galvas funkcija. Vīrietis bija tas atbildīgais un sieviete viņam pakļāvās. Tāda agrāko laiku patriarhālā ģimenes sistēma.

Toms: Piekrītu iepriekš teiktajam. Tās sievietes, kurām bija agresīvi vai strikti vīri noteikti nebija paveicies. Parasti par tādām situācijām klusēja un izcieta pie sevis. Krietni stingrāki stereotipi nekā mūsdienās. Ja rīkojies pretēji sabiedrībā pieņemtajam, tiki pamatīgi aprunāts un nomelnots sabiedrībā.

Oskars: Jā, diezgan tāda skarba sabiedrība, kur ļoti svarīgi bija ko citi domā un kāda ir reputācija. Vīrietim bija jābūt stīpram, gudram un aizstāvim. Nu jo tieši uz viņa pleciem jau gūlās visa atbildība, ja ģimenē kaut kas bija ne tā kā vajag.

- **Kā tavuprāt šīs dzimumu lomas ir mainījušās mūsdienās? Kādas tagad ir sievietes, vīrieši?**

Toms: Domāju, ka mūsdienās lielā mērā ir zudusi šī maģija starp sievietēm un vīriešiem. Viņas ir neatkarīgas, daudzām nemaz nevajag vīriešus. Uzskata, ka ir pārākas un spēcīgākas, bet tajā pašā laikā sagaida, lai viņām atver durvis pirmajām un palīdz nest smagus iepirkuma maisiņus. Diezgan nelogiski. Ja jau esat tik stīpras, tad varat arī pašas nest maisus.

Andris: Savā ziņā piekrītu. Daudzas sievietes ir iedomājušās, ka tas, ja vīrietis par viņu rūpējas ir viņas vājuma pazīme. Bet tā jau nemaz nav, daudziem vīriešiem patīk rūpēties par savām sievietēm, tas ir veids, kā mēs apliecinām savu mīlestību.

Dāvis: Mūsdienās ir vairāk brīvības, katrs var izvēlēties kā dzīvot un ar ko dzīvot. Veidot ģimeni, vai nē. Nevienam jau īsti neko nevar pateikt, pat ja viņam tas nepatīk.

Oskars: Jā, mūsdienās tiešām tā izvēles brīvība ir krietni lielāka nekā toreiz. Ģimene joprojām ir svarīga lieta, bet katrs to var veidot pēc savas patikas, vai arī neveidot vispār, ja tā vēlas. Ir jau tiešām daudzas sievietes, kuras pārspīlē ar to savu neatkarību, sakot, ka viņām vīriešus vispār nevajag. Bet nu tā jau tāda galējība nedaudz.

- **Vai šīs pārmaiņas vērtē kā pozitīvas, vai tomēr negatīvas?**

Dāvis: Nu gan jau, ka tomēr vairāk pozitīvas. Grūti pateikt.

Andris: Jā, gan jau pozitīvas. Agrāk bija vairāk tādas kā uzspiestas šīs ģimenes lomas, bet mūsdienās, ja kāds to dara, tad pārsvarā tāpēc, ka pats tā izvēlas.

Oskars: Es domāju, ka noteikti pozitīvas, tagad tomēr ir vairāk brīvības. Nav jau labi, ka sievietes ir apspiestas un viņām neļauj rīkoties un savu dzīvi veidot pēc savas izvēles, bet gan kā sabiedrībā ir pieņemts.

Toms: Vairā gan jau pozitīvas, tomēr kā kurā aspektā. Izvēles brīvība noteikti ir pozitīvi, jo visi cilvēki to ir pelnījuši, vienalga, sieviete vai vīrietis.

- **Kā jums šķiet, kā varētu būt nākotnē? Vai ir iespējams pilnīgs līdzsvars un vienlīdzība starp sievietēm un vīriešiem?**

Andris: Kas to lai zina, vis kaut kas jau var būt. Bet nu tā reāli domāju, diez vai. Tas jau drīzāk izklausās pēc pasakas.

Dāvis: Es arī domāju, ka nē. Esam jau mēs tomēr kaut kādā ziņā atšķirīgi.

Toms: Jā, bet neviens no dzimumiem nav sliktāks par otru. Tomēr ideāls līdzsvars... nu diez vai.

Oskars: Tas izklausās pēc tādas kā perfektās pasaules iekārtas. Pasaule jau nekad nav ideāla un tāda arī nebūs.

- **Vai lasot romānu jūs varētu apgalvot, ka vairāk pievērš uzmanību un asociē sevi ar vīriešu tēliem, iztēlojoties kā tu rīkotos viņu vietā?**

Toms: Nu jā, gan jau. Nepievērsu jau īpaši vairāk uzmanības sieviešu tēliem un viņu kleitām.

Oskars: Jā, vairāk tomēr iztēlojos sevi vīriešu tēlu ādā. Galvenokārt gan jau tieši Reta. Kaut gan vīriešu tēli tur mazāk atspoguļoti nekā sieviešu.

Andris: Piekrītu, es arī sevi brīžiem iztēlojos vīriešu tēlu vietā, kā es pats būtu rīkojies tajās situācijās. Diezgan interesanti īstenībā, veids kā iejusties pavisam citā gadsimtā.

Dāvis: Grūti tā pateikt, varbūt vienkārši nepamanīju, ka vairāk uzmanības pievēršu vīriešiem grāmatā. Var jau būt, jo nu sieviešu lietās tiešām tā detalizēti neiedziļinājos un tās man arī nav tā spilgti palikušas atmiņā.

5. pielikums

Fokusgrupu intervija – sievietes

Dalībnieces: Lilija, Lita, Jana, Ilze.

- **Kā jūs kopumā vērtējat romānu “Vējiem līdzi”? Patika/nepatika? Kāpēc?**

Lilija: Vairāk kā patika. Bija interesanti ieskatīties pavisam citā laikā, kur valda citi noteikumi, uzvedības normas. Pavisam citas vērtības un ideālas dzīves priekšstats.

Ilze: Jā, pavisam noteikti bija interesanti iejusties tā laika cilvēku dzīvēs, lasot jau piedzīvo to aprakstīto laiku. Man tiešām patika šī grāmata un esmu lasījusi to vairākas reizes.

Lita: Es arī. Un romānu “Vējiem līdzi” vērtēju un varētu teikt, ka tas ir viens no skaistākajiem romāniem, kas jeb kad it ticis uzrakstīts. “Vējiem līdzi” grāmatai piemīt citāds dzīves stāsts ar ko parasti esam saskarūšies, bet tomēr grāmatā tiek ļoti labi atspoguļots 19.gs. Grāmatā ir spēcīga un tā noteikti spēj aizraut, aizraujošākos lasītājus.

Jana: Piekrītu iepriekš minētajam, man arī patika šis romāns. It īpaši tas mīlas stāsts un viss, kam Skārletai bija jāiziet cauri, cik sarežģīta tomēr bija viņas dzīve.

- **Kas varētu būt tā mūsdienu auditorija, kam jūs ieteiktu izlasīt šo romānu? Kāpēc?**

Lita: Ieteikt izlasīt šo romānu sākot vidēji no 16.gadu vecuma, jo grāmata nav viegli lasāma un tā ir smaga grāmata. Personai, kas vēlas lasīt šo grāmatu ir jābūt nobriedušam prātam, spēt saprast un uztvert romānu. Vairāk domāju gan atbildīs tieši sievietēm.

Jana: Es arī domāju, ka šī grāmata vairāk piemērota būtu tieši meitenēm un sievietēm.

Lilija: Domāju, ka šo romānu varētu lasīt vairāk jaunieši. Jauniešiem varētu likties interesanti, ka mīlestību var nonest daudzu gadu garumā un dzīvot ar vienu sapni, būt kopā ar mīļoto. Nu kā arī salīdzināt laikus, kādas bija uzvedības normas, ģērbšanās stils u.t.t. Un piekrītu, ka vairāk tomēr patiks meitenēm.

Ilze: Nav jau teikt, ka vīriešiem šī grāmata nepatīktu, bet lielākā sajūsmā par to noteikti būs sievietes, jo tur vairāk par sieviešu lietām un problēmām tomēr runāts.

- **Ja mēģinām īsi un konkrēti pateikt – par ko ir šis romāns?**

Jana: Noteikti par mīlestību, sarežģītu likteni, spēcīgu sievieti, kas nepadodas grūtībām, bet turpina iet uz saviem mērķiem.

Lilija: Aizspriedumaina mīlestība.

Lita: Jā, arī par 19.gs piedzīvoto pilsoņu karu ASV un cilvēka vērtību pasaulē.

Ilze: Par cilvēkiem, kā viņu rīcība un likteņi saista vienu ar otru. Arī noteikti par karu, par to, uz ko sieviete ir spējīga, lai pasargātu sevi, savu ģimeni un panāktu to, ko vēlas dzīvē.

- **Vai ir kāds no tēliem, kurš jums ir palicis visspilgtāk atmiņā?**

Ilze: Nu noteikti jau pati galvenā varone, Skārleta. Kurš gan cits?

Lita: Man tā noteikti ir Melānija, jo vienmēr palīdzēja un cienīja Skārletu, lai ko nācās pārdzīvot. Kaut katram no mums būtu tāda draudzene kā Melānija.

Lilija: Es domāju, ka man tā ir Skārleta.

Jana: Man arī jāpiekrīt, ka tā noteikti ir Skārleta.

- **Kā jūs raksturotu romāna galvenos tēlus – sāksim ar Skārletu. Viņas raksturs, kā vērtējat viņu, kā cilvēku, viņas rīcību utt.**

Lilija: Lepna, mantkārīga, egoiste. Daudz izmanto savu dabas doto skaistumu savā labā, vēlas izcelties. Patīk, kad skatās tikai uz viņu. Nemāk novērtēt, to ko viņai dod apkārtējie. Piemēram: Rets-mīlestību, Melānija- svētu draudzību, atbalstu jeb kurā situācijā. Tēls ar ļoti lielu gribasspēku, mērķtiecīga, bet tajā pašā laikā neizlēmīga. Pirms saprata, ka mīl Retu, domas tikai par personīgo izaugsmi pilsētā, naudu. Lielīga-piemēram ar tērpiem. Visā ko dara, meklē labumu sev. Principā, visa stāsta garumā vēlas pierādīt visai pasaulei, ka ir pati labākā.

Lita: Es domāju, ka Skārleta raksturā ir asa, ietiepīga un ir gatava iet pāri līķiem, lai sasniegtu savus mērķus un nebūtu jādzīvo nabadzībā. Izteikti raksturīga īpašība ir neklausīties citos, visu izlēma un darīja tikai pēc sava prāta, lai gan ļoti bieži kļūdījās savā izvēlē. Dēļ naudas bija gatava darīt daudz, jo nevēlējas izjust nabadzību, lai gan dzīve spēj mūs izmācīt, lai kā mēs to nevēlētos. Skārleta ļoti mīlēja Ešliju, un tādēļ viņa bija gatava un visu, lai tiešām ko tas būtu prasījis, lai gan Rets nav ne kriptas sliktāks par Ešliju, turklāt daudz labāk prot iekārtoties savu dzīvi. Skārletai bija izteikta garīga vajadzība pēc Ešlija, bet kā tik ilgu gadu viņa varēja

maldīties un, neskatoties uz acīmredzamo, uzskatīt, ka arī Ešlijs viņu mīl. Bet nu domāju, ka tā drīzāk bija jaunas meitenes aizraušanās un iedomas, ko gan viņa saprata tikai beigās. Skārleta vienmēr sabiedrībā spēlēja pirmo vijoli. Saskaroties ar kādu problēmu bieži vien viņa atbildēja ar savu populāro teicienu: ‘Es nedomāšu šodien, padomāšu rīt’.

Jana: Man viņā šķiet ļoti sievišķīga, prot izmantot savas stiprās puses un manipulēt ar vīriešiem. Bieži vien tomēr pārkāpa dažādas robežas, lai tikai panāktu savu. Piekrītu arī tam, ko meitenes pirms manis teica. Varu piebilst, ka daudzas viņas sliktās rīcības jau var attaisnot, jo apstākļi spieda viņu tā rīkoties. Kaut gan arī ne vienmēr.

Ilze: Nu es domāju, ka par sliktu Skārletu tomēr īsti nevar saukt, lai arī viņa darīja daudz ko nekaunīgu. Būtībā jau viņa bija laba, cīnījās par savu tuvinieku laimi, bet nu galvenokārt jau protams pati par savu laimi. Bet tas jau ir tieši tas, ko mēs katrs ikdienā cenšamies par katrām varītēm panākt – būt laimīgiem neskatoties ne uz ko.

- **Kā jūs raksturotu Retu?**

Jana: Manuprāt gandrīz ideālais vīrietis, bet nu tas jau tikai pēc manas gaumes. Fiziski spēcīgs, prastu aizstāvēt sievieti no nepatikšanām. Arī diezgan bagāts, kas protams nav būtiski, bet noteikti par sliktu nenāk. Nu viņš noteikti nekad nebija uz mutes kritis, vienmēr teica, ko domāja. Varbūt vienīgi ne attiecībā pret Skārletu, kur reizēm tieši atklāta saruna būtu palīdzējusi.

Lita: Nu spēcīgs, pievilcīgs, jūtīgs, gudrs vīrietis, ļoti pārliecināts par sevi, ar spēcīgu raksturu. Rets ir turīgs tāpat, kā Ešlijs, nu vismaz sākumā, un spēj nodrošināt sievietei visu tajā laikā nepieciešamo, lai gan Skārletai tas neko neizteica. Skārletai bija akla mīlestība uz Ešliju ar visu to, ka Rets bija krietnāks vīrietis.

Lilija: Valdonīgs, ar savu mērķi. Neatbilst varbūt īsti 19. gadsimta vīrieša ideālam. Mazliet muļķis- sagaidījis, kad Skārleta sapratīs, ka mīl viņu, pats pamet uz vairākiem gadiem. Praktisks-spēj pielāgoties gan bagātniekiem, nabagiem un pieņemt par draudzeni ielas meitu.

Ilze: Pilnībā piekrītu, noteikti izturīgs, tāds kurš izturētu un izdzīvotu jebkuros apstākļos. Arī dziļi sirdī romantiķis, īsts mīlnieks. Tāds tēls, par kuru sievietes lasot grāmatu var tikai sapņot.

- **Melāniju?**

Lilija: Labsirdīga, naiva, cēla, godīga, ļoti jauka savā izskatā un sirdī tāda, kurai mūsdienās varētu uzcelt pieminekli.

Ilze: Tāds takā labais eņģeļa tēls, nevainojami šķīsta un pareiza. Varbūt pat nedaudz par daudz pareiza, bet tajos laikos viņa bija ideālas sievietes paraugs. Uzticīga, kārtīga, nerunāja daudz pretī, vēlējās laimīgu ģimeni ar bērniem un rūpēties par tiem. Kaut gan dzīvei reizēm ir citi plāni, neskatoties uz kādām mūsu vēlmēm.

Jana: Man viņa likās drusku par naivu, kas viņai pašai bieži vien nenāca par labu. Viņai tomēr vajadzēja nedaudz saprast, kāda Skārleta ir patiesībā un kādas ir viņas attiecības ar Ešliju. Ne uz visu vajag pievērt acis, izlikties, ka neko neredz un ticēt tikai tam labākajam apkārtējos.

Lita: Nu Melānija ir pacietīga, izpalīdzīga, klusa, dvēseliska – sirds cilvēks. Es teiktu, ka viņa ir gatava atdot pēdējo kas ir, ja kādam no tā būtu labāk vai uzlabotu dzīvi kaut nedaudz. Melānija bija patiesa draudzenes Skārletai, vienmēr atbalstīja un palīdzēja, lai gan abas cīnījās vai mīlēja, Ešliju. Melānija nevienu brīdi nenodeva Skārletu, par visām viņas izdarībām.

- **Ešliju?**

Jana: Nu tāds maigais vīrietis, pat nedaudz sievišķīgs. Sapņotājs, nevis fiziska darba darītājs vai aizstāvis. Man kaut kā Rets patika labāk kā vīrieša tēls.

Lilija: Tiešām. Princis, kas var izdzīvot tikai labos apstākļos. Nokļuvis nabadzībā, spēja tikai to kā pieņemt palīdzību no sievietes. Nav strādnieks ne prāta ziņā, ne fiziskās sagatavotības ziņā.

Lita: Gaišmatains, skaists vīrietis, pieklājīgs, no augstākās sabiedrības, ar pastiprinātu interesi par mākslu. Augstsirdīgs džentlmenis. Viņam piemīt tas, kā trūkst Skārletai - morāle un garīgums. Ešlijs spēja nošķirt seksuālo iekāri no „augsti garīgas mīlestības”, spēja atteikties no baudas tās sapratnes un atbalsta vārdā, kuru viņam dāvā garīgā līdziniece Melānija. Un šeit viņš izrīkojās džentlmeņa necienīgi un nepastāstīja Skārletai, ka vēlme iegūt viņas ķermeni Ešlijam nenozīmē mīlestību un ka viņš vēlētos ar Skārletu pārgulēt, nevis būt kopā.

- **Kā tev šķiet, kā Skārleta izmainījās pirms un pēc kara?**

Lilija: Pirms kara Skārleta bija ietiepīga patmīle, kurai nav priekšstata par dzīvi bez naudas. Pēc kara izcēlās Skārletas gribas spēks atgūt visu zaudēto ar jeb kādiem līdzekļiem. Pazuda pirmskara nelielais naivums un parādījās pēckara stipras sievietes raksturs, kura ir gatava pārciest visas dzīves likstas.

Lita: Manuprāt, Skārleta pirms kara pa visam noteikti bija citāda – augstākās sabiedrības dāma. Skārletai nauda bija viss, viņa rīkojās kā vien ienāk prātā nerēķinoties ar citiem un to jūtām. Skārletu interesēja tikai viņa pati sev, līdz nācās piedzīvot pilsoņu karu. Skārletai nācās piedzīvot nabadzību, izjust to kā ir, kad nav ko ēst, kad jāknapiņās, lai spētu izdzīvot.

Jana: Es domāju, ka viņa tiešām diezgan ļoti izmainījās. No meitenes kļuva par sievieti, tā teikt. Viņa arī saprata, kam dzīvē tiešām ir nozīme, tuvinieki, mājas utt. Tad nu arī viņa darīja visu iespējamo un arī neiespējamo, lai to visu nosargātu.

Ilze: Man jau šķiet, ka tas bada, slimību un trūkuma laiks karā viņu kaut kādā veidā traumēja, pēc tam izraisot šo te alkātību un mantkārību. Varbūt tas bija tieši tāpēc, ka viņa baidījās atkal būt badā vai trūcumā un darīja visu, ko varēja, lai tas nenotiktu.

- **Kāda tavuprāt bija 19.gadsimta beigu (laiks kas aprakstīts romānā) tā laika ideālā sieviete? (Viņas sociālā loma sabiedrībā, ko no viņas sagaida, raksturojums utt.)**

Ilze: Nu kaut kas līdzīgs Melānijai. Tāda mājas, ģimenes sieviete. Īsta lēdija, kas nekādā gadījumā nedarītu neko tādu, kas nebūtu pieņemts vai sabiedrībā atļauts. Par visām varītēm censtos izvairīties no sliktām tenkām. Noteikti mājsaimniece, galvenā loma būtu tieši mātes un sievas loma.

Jana: Visticamākais tāda sieviete, kas ir pilnībā atkarīga no sava vīra. Finansiāli atkarīga, no viņa padoma atkarīga. Tāda, kurai varbūt nemaz nevajadzētu domāt pašai, jo tas, kas viņai ir jā dara jau ir iepriekš noteikts un skaidrs – dzemdēt un audzināt bērnus, rūpēties par mājām un vīru.

Lita: Tieši tā. 19.gs ideālā sieviete bija mājsaimniece, kas audzināja bērnus un neviena no sievietēm nestrādāja. Tā laika pamatdoma, manuprāt bija, ka sieviete ir rota vīrietim. Apskatot romāna ideālo sievieti varētu minēt vidusceļu starp Skārletu un Melāniju.

Lilija: Nu arī paklausīga, piezemēta, ar labām manierēm. Noteikti ne vulgāra, skaļa, tāda, kas izceļas. Tāda klusa lēdija.

- **Kāds tavuprāt bija 19.gadsimta beigu ideālais vīrietis?**

Lilija: Strādīgs, ar augstu statusu apkārtnē, turīgs.

Ilze: Manuprāt, tā laika vīriešiem bija svarīgi būt inteligentiem, lai viņus uzskatītu par sava veida viedokļu līderiem kādā savā paziņu lokā. Viņam arī būtu jā rūpējas par savu sievu un bērniem, bet nu ne tikai pienākuma pēc, vairāk jau mīlestības dēļ un tāpēc, ka pats to vēlas. Tas bija tāds kā tā laika sabiedrības standarts.

Lita: Rets, jo bija turīgs, saprotošs, gudrs, izveicīgs skaistulis. Ideāls ar to, ka spēja virzīt savu dzīvi uz augšu un sakārtot lietas neiesaistot sievietes.

Jana: Nevaru nepiekrīst. Tajā laikā diezgan spēcīgs faktors bija pieņemtie stereotipi, reti kurš uzdrošinājās uzvesties pretēji tam, ko apkārtējie no viņa sagaidīja. Īstenībā, tāds interesants laiks. Džentlmeņu un lēdiju laiks. Ja ne pa īstam, tad vismaz liela daļa centās par tādiem izlikties, jo tā bija pieņemts.

- **Kā tavuprāt šīs dzimumu lomas ir mainījušās mūsdienās? (Kādas tagad ir sievietes, vīrieši?)**

Lilija: Agrāk tas, ka sieviete strādāja bija kauns. 19. gadsimta sievietes meklēja kārtīgu, turīgu vīrieti ar labu slavu. Šobrīd sievietes pašas grib attīstīties un aug, iegūt kaut ko dzīvē.

Lita: Lomas it būtiski mainījušas, sievietes pa visam noteikti varu apgalvot, ka ir patstāvīgas, kā arī šo patstāvību pilnveidot visu laiku. Savukārt vīrieši liela daļa, ja tā varētu teikt izmanto

šo dzimumu lomu maiņu, cik daudz dzirdam apkārt, ka vīrietis nestrādā un sēž mājas, bet sievietē ir tā kura iet dara un dara.

Jana: Nu tagad noteikti ir pavisam citādāk. Katrs var darīt, ko vien grib. Varbūt tāpēc, ka sabiedrības un citu cilvēku viedokli vairs neuzskata par tik svarīgu aspektu savu lēmumu pieņemšanā. Katrs jau vairāk cenšas parūpēties par to, lai viņa būtu labi un kāda starpība, ko par to domā citi. Sievietēm vairs nav obligāti jāsež mājās ar bērniem, to var darīt arī vīrietis un tas nav nekas slikts.

Ilze: Daudz kas noteikti ir mainījies, tagad varam būt tādi kā paši gribam, nevis kā sabiedrība grib, lai mēs būtu. Kaut gan standarta ģimenes modelis jau nekur nav pazudis, ģimene tik un tā tiek uzskatīta par sabiedrības vērtību un pamatu, tā jau arī ir. Tikai katram tā izpratne par ģimeni var būt citādāka. Vīrieši varbūt nedaudz tagad baidās no pārlietu spēcīgām un neatkarīgām sievietēm, tas varbūt kaut kādā veidā liek viņiem pašiem justies mazāk kā vīriešiem, grūti jau pateikt.

- **Vai šīs pārmaiņas vērtē kā pozitīvas, vai tomēr negatīvas?**

Jana: Noteikti pozitīvas. Gandrīz visas pārmaiņas jau parasti ir solis uz priekšu, uz kaut ko labāku nekā bija iepriekš. Tagad ir vairāk brīvības.

Lilija: Pozitīvas, bet pamazām vīrieši zinot to, ka sievietē pati var nopelnīt visu nepieciešamo dzīvei, sāk nolaist rokas un daudzi pat vairs neuzskata sev par pienākumu uzturēt savu sievu.

Lita: Vērtēju kā pozitīvas pārmaiņas - mūsdienās sievietes var daudz vairāk atļauties darīt: strādāt, mācīties, braukt ar automobili, vadīt uzņēmumus, pateikt gala vārdu.

Ilze: Tās savstarpējās romantiskās attiecības ir diezgan mainījušās. Tagad uzreiz nav jāprecas, daudzi gadiem dzīvo kopā, ir pat bērni un kāzas vairs nav spiesta lieta. Tagad var kārtīgi otru cilvēku iepazīt pirms izlemt, vai tas tiešām ir tas cilvēks ar kuru vēlies bērnus un pavadīt kopā visu atlikušo dzīvi.

- **Kā tev šķiet, kā varētu būt nākotnē? Vai ir iespējams pilnīgs līdzsvars un vienlīdzība starp sievietēm un vīriešiem?**

Lita: Nākotnē mēs ejam uz to, lai visiem ir vienlīdzīgas iespējas un tiesības gan sievietei, gan vīrietim, gan baltiem, gan melniem cilvēkiem. Manuprāt pilnīga vienlīdzība nav un nebūs iespējama starp sievieti un vīrieti, ar visu to ka pasaulē tā tiek mēģināts iekārtot, tāpat paliek cilvēku būtība, ka vīrietim ir jāpelna vairāk un jāvar uzturēt ģimeni, tāda laikam ir cilvēku morāle. Dažkārt par identiskiem darbiem, kurus pilda gan sievietē, gan vīrietis darba samaksa ir atšķirīga.

Lilija: Varbūt kādreiz, bet ne tuvākajā laikā.

Ilze: Nu grūti pateikt, diez vai jau kādreiz būs tāda ideāla vienlīdzība. Cilvēki tomēr ir pārāk atšķirīgi, lai izveidotos vienveidīga, ideāla sabiedrība. Nekad nebūs tā, ka visi būs par kaut ko vienās domās.

Jana: Es arī domāju, ka diez vai kādreiz būs pilnīga vienlīdzība. Censties jau mēs varam, bet esam pārāk atšķirīgi. Nu ne tikai starp dzimumiem, bet arī starp dažādām tautām un kultūrām. Tās ir lietas, kuras nevar īsti pārvarēt.

- **Kurš notikums romānā tev ir palicis atmiņā visspilgtāk?**

Lilija: Vieta, kur Skārleta saprata, ka viņa mīl Retu.

Lita: Man visspilgtāk atmiņā ir palicis romāna notikums, kad bagātnieku namā ienāca Jeņķi, kas ieņēmu visu, kas bija namā. Kad Skārleta sajuta šo dzīves sāpi būt nabadzībā, kad nav ko ēst un ir jāmeklē dārzā kādas saknes, lai spētu izdzīvot. Skārletu arī tas nesagrāva, jo Skārleta nolēma būt kopā ar Batleru. No vienīgā audumu, kas mājas bija, t.i., no aizkara auduma uzšuva sev jaunu kleitu, lai dotos ceļā skaista un eleganta, kā vienmēr. Vienlīdz spilgti notikums bija par zaudēto bērnu un Melānijas nāves gultu.

Jana: Man tās noteikti ir pašas beigas, kad Skārleta saprot, ka ir kļūdījusies, bet nu jau ir par vēlu kaut ko labot, jo Melānija nomirst un Rets vairs netic viņas mīlestībai.

Ilze: Man tas varētu būt karš kopumā. Grāmata ir tādās kā divās daļās, pirms un pēc kara, kad viss ir tiks strauji mainījies un nekad vairs nevarēs būt tā, kā agrāk. Karš izposta visu savā ceļā un maina cilvēkus, kuriem ir izdevies palikt dzīviem.

- **Vai lasot romānu tu varētu apgalvot, ka vairāk pievērs uzmanību un asociē sevi ar sieviešu tēliem, iztēlojaties kā tu rīkotos viņu vietā?**

Jana: Nu gan jau. Grūts jautājums. Domāju, ka vīriešu tēliem noteikti nepievērsu tik lielu uzmanību, kā sieviešu. Sievietēm tomēr tie tēri ir aprakstīti un visādas viņu lietas, dzīve tajā laikā. Tas man arī šķita kā viena no interesantākajām lietām romānā.

Ilze: Nu jā, es arī laikam vairāk tomēr pievērsos tiem sieviešu tēliem, nevis vīriešu. Vienkārši mans pašai tas šķita interesantāk, iztēlojos, kā es pati rīkotos un ko būtu tur darījusi.

Lilija: Es lasot šo romānu, visizteiktāk iztēlojos sevi Skārletas lomā. Daudz visādu domu, brīžiem bija kauns pa viņu, brīžiem žēl viņas. Ja es varētu mainīt viņas rīcību, dzīve šajā romānā būtu pavisam savādāka.

Lita: Jā, pavisam noteikti jutu līdzīgi grāmatai un asociēju sevi sieviešu tēlā, vairāk tieši kā Melāniju, kas ir sirsnīga savā būtībā.

Bakalaura darbs „Feminīnais un maskulīnais romānā “Vējiem līdzi”, auditorijas vērtējums”
izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (neskaitot izmantotos informācijas avotus un pielikumus) ir 111708 rakstuzīmes
(ieskaitot intervālus).

Autors: _____ Dagnija Kāle
Personīgais paraksts

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: pētniece Mg.sc.soc. Marita Zitmane _____ 01.06.2016.
Personīgais paraksts

Recenzents: Profesore Dr.hist. Vita Zelče

Darbs iesniegts Komunikācijas studiju nodaļā _____
dd.mm.gggg.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe _____
Vārds Uzvārds (personiskais paraksts)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

13.06.2016. prot. Nr. _____

Komisijas sekretāre: pētniece Mg.sc.soc. Marita Zitmane